

PIOLFM. GEOGRAPH.

20. in autem Aruernorum. Sive ad dieritigim Rhodani fluvii. eptario
nes Mediorum [alias Hæduorum] habitat gens.

Et civitates eorum,

Andunem [Eborac'h.]	23	40.46	30
m [Chatalanum] Challon.	22	50.45	40
m Metropolis [Lyon, alii lec	23	15.45	0

AE BELGICAE SITVS CAP. IX.

T bula tertia Europæ.

'e lat. Belgice, & quod Lugdunensem at iugis, d' Ebor
'e pt. lia, & qua Britannicum spectant Oceanum. sic s

4760

---

n-5580

Iulius Solinus.

C. I V L I I S O L I N I

Polyhistor, siue rerum Orbis memorabilium Collectanea, partim ad uetustissimorū exemplarium fidem restituta, partim scholijs illustrata.

Autoris vita per Ioannem Camertem accuratè collecta, initioq; operis præfixa.

Accessit his Index omnium capitū ordine digestorum.

L V G D V N I

Apud Hæredes Simonis Vincentij.

12/7.116

Julius Solinus

GLIBLI SOLINE

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

CIVILII SOLI

NI VITA PER IOAN-

nem Camertem.

Va etate Iulius Solinus floruerit, nil certi à peritioribus proditum est. Id accidisse crediderim, quòd eorum monumenta qui post eum scripserunt, Barbaris cuncta uastantibus, serè perierint uniuersa. Miror Chronicorum supplementi obscurum scriptorem aliàs, tradidisse hunc Solinum Augusti Caesaris floruisse temporibus, cui & *τολυσιωρα* dedicasse commemorat. Cõstat enim Solinum Vespasiani principis in hoc opere meminisse. Ex annorum autem inter utrũque Casarem computatione, euidens est non potuisse Solinum opus suum Augusto dicasse, & Vespasiani Casari res gestas retulisse. Meminit præterea Solinus Suetonij Paulini, quem Plinius se uidisse testatur. Huc accedit, quòd ex Pliniano fonte Solinus hauserit fermè omnia: cum tamen scribens hæc, infantia sua in operis Exordio, ueniam sibi dari postulet ab amico. Sed cum nusquam Plinij, per quem profecit, habuerit mentionem, suspicor uiuente adhuc Plinio opusculum hoc suum scripsisse Solinum. Hinc factũ forsitan, ut uiuentis non meminerit auctoris. Consimili ratione potuit euenire, ne unquã Plinius Dioscoridis, nobilis eiusdem cum eo temporis scri-

A 2 ptoris

ptoris nomen recensuerit : cum constet tamen innumera ex eo in opus suū Pliniū trāstulisse. Eadē culpa poterit Dioscoridi imputari (nā uter ab utro surripuerit, apud Ammonē inueniri posset) si is oppressa Plinij mētiōe, tāta ex eo fuerit suffuratus. Qui de Xenophōtis, Platōisq; uita & moribus, pluraq; de iisdē alia exquisitissimē scripsere, tradūt nec Platonē Xenophōtis, nec cōtrā Xenophontem Platonis, cum esset uterq; Socratis discipulus, in tot utriusque uoluminibus inseruisse nomen.

Hi sunt inuidiæ nimirum, credite, mores,

Vt sua quā rarus tempora lector amet.

Pascitur in uiuis liuor, post fata quiescit.

Vera Nasonis sentētia. Quid de Macrobio? qui integras sepē paginas ex Gellio, de Placido? q̄ ex Seruio. Acrone? qui ex Porphyrione. Quid de sexcentis alijs, qui longas commētationes, suppressis unde sumpsērunt autoribus, ad uerbum sibi omnia tribuerunt? Nemo ambigit Aulum quoq; Gellium, latinæ linguæ delicias, Liuiana lectione plurimum profecisse, cum tamen T. Liuium Latinorum historicorum longē principem, suarum Noctium noluerit esse participem. Nec assentior quorundam opinioni, qui ea spe Solinum nullam habuisse Plinij mētionem existimant, ut Plinij exemplaria deperirent penitus, sicq; eius Collectanea extarent sola, nec procedente tempore ab illo possent sua furta dignosci. qua mēte Florus & Iustinus laborasse creduntur. Effet utinam tot bonorum autorum amissionis hæc sola caussa. Extarent hodie Catonis (ut Græcos interim missos faciam) Varronis, Nigidij, Sallustij, Hyginij, Celsi, Ennij, Furij, Varij, Actij, Neuij,

Næuij, Pacuuij, nobiliū autorū monumēta, quæ magna studioforū iactura perierūt. Vtēq; factū sit, testatur Solin⁹ ingenuè, quicquid in Polyhystore cōplexus est, de Scripto-
ribus receptissimis emanasse, suumque nil proprium esse dicit, cum nihil (inquit) omiserit antiquitatis dili-
gētia, quod intactum ad hoc usque æui permaneret. Rur-
sus constantiam ueritatis penes eos esse testatur, quos in opere fuerit ipse secutus. Nec dedecori Solino adscribē-
dum, quod passim fuerit Plinium æmulatus: sicut nec Maroni dandum crimini, quod toties ueterum poëtarum
Homeri præsertim uersus in suum opus transtulerit. Non enim parua uirtus est, autorē optimum optimè æmulari.
Fuisse Solinum Romanum, tum ex scribendi stylo conij-
citur: tū quòd frequēter, cum de Romanis mentio incidit,
eos is locis multis Nostros soleat appellare. Solini auto-
ritate nedum recētiore scriptores, Sypōtinus Perottus.
Domitius Calderinus, Angelus Politianus, Hermolaus
Barbarus, Ianus Parrhasius, ijsq; alij plures, quos non
iniuria inter ueteres quis annumerarit, sed Seruius 2.
Georg. & Priscianus in vi. insignes Grāmatici nomina-
tim etiā usi sunt. Dionysij quoq; interpres, siue is Priscia-
nus fuerit, sine Rhēnius, integras Solini clausulas suis car-
minibus frequēter inseruit. Solini, ni fallor, sunt oīa q̄ de
annorū diuisione, & diebus intercalaribus à Macrobio
sunt r̄ lata. Doctores præterea ecclesiastici, D. Hierony-
mus, Ambrosius, Augustinus, itē doctiores alij, iisdē ferè
uerbis Solini sepè sunt sententias mutuati. Sunt qui per-
inde Plinianam simiam Solinum nuncupant: quemadmo-
dum Titianum oratorum, Arulenum Stoicorum, Iulius

Capitolinus, Plinius Cæcilius, Sidonius Apollinaris simias nominatos fuisse tradunt. Sed hi nō aduertunt, eos per contumeliam simias appellari solitos, qui uel ab alijs prius tradita, eodē quoq; ordine referunt: uel non eos auctores, sed eorum umbram potius emulantur. Verum Solinus sic Plinianam phrasim emulatus est, ut (uenia dixerim aliorum) uix sit repertus alter, qui Plinianæ maiestati propius accesserit. Inscriptis librum hunc, ut in uetustis quibusdam exemplaribus inuenitur, Autio amico, cui et opus tradidit castigandum. Sunt qui alia sui ingenij monumēta reliquisse tradāt, que uel temporis iniuria perierunt, uel abstruso loco quopiam cum blattis forsitan delitescunt.

FINIS.

C. IULII SOLINI POLYHISTOR, SIVE RERVM orbis memorabilium Collectanea.

SOLINVS AVTIO SVO S.

QVonia[m] quidam impatientius, potius quam studio sius, opusculum quod moliebar, intercipere prope rarunt, id que etiam tunc impolitum, prius in medium dederunt, quam inchoate rei summa manus imponeretur: & nunc exemplaribus corruptis, que damnata sunt, quasi probat: circumferunt, preteritis que ad incrementum cognitionis accesserunt cura longiore: ne forte rudis & imperfecta materia, uelut spectatus a me liber, in manus tuas deferretur, opusculum sententia mea digestum, ut nosceres nisi. Primo, quod referendus ad industriam tuam fuit tenor dispositionis: deinde, ut scabrae adhuc informitatis proditio, editione uera extingueretur. Erit igitur operi istius titulus POLYHISTOR. Nam que in exordio designaueram, scilicet, Collectanea rerum memorabilium, cum ijs que improbauimus, placuit obliterari. Collata igitur hac epistola cum ea que auspiciu[m] scriptio[n]is facit, intelligis eodem te loco habitum, quo eum cui laboris nostri summam dedicaui.

SCHOLIA.

Vt de ipso autore aliquid in medium proferamus, locus plane uidetur exigere, in ipso adeo operis ipsius limine. Itaque quo tempore Solinus uixerit, incertum est. Quidam autem uolunt eum ante Plinium uixisse, Pliniumque sua, praesertim de animalibus, ex Solino sumpsisse, quod tamen Hermolaus Barb. negat, eundem cum Martiano Capella ingratiudinis in Plinium accusat.

sans, quod eidem non referant accepta, que ab ipso uterque didicerit. Certum est autem uixisse Plinium temporibus Vespasiani, cui opus suum Naturalis Historiæ dicauit Sequitur ergo ex Hermolai sententia, Solinum post Vespasianum & Plinium uixisse. Verba Hermolai Barbari require lib. 5. cap. 7. Plinij. Sed non alienum quoque fuerit, Ioachimi Vadiani uiri doctissimi de Solino sententiam hoc loco subiungere. Is igitur in Commentarijs suis in Pomp. Melam, in dictione Taurus: Nemo, inquit, de Tauro copiosius, elegantiusque Plinio: quem legito, & simiam eius Solinum, in Ciliciæ descriptione: nam et hic autor lectu dignissimus est: non tam quod rerum illustrium breue traxit e Plinio compendium, quàm quod emunctæ phrasæ, & appositæ in hoc scribendi genere dictionis autor est. Nā res pleræque omnes quas tractat, Plinij laboribus debentur. Hæc ille. Quoniam, Immaturam libelli editionem excusat: quo a suis perperam studiosis quibusdam, se ignorante, nec dum editionem cogitante (extrema scilicet manu nondum illi addita) interceptum in publicum prodierit, unde & retractandum sibi illum, & emendatiorem fuisse edendum ait, ne rude & indigestum adhuc opus pro spectato sese & absoluto passim uendicaret. Impatientius quàm studiosus. Formula loquendi Curtio familiaris. Informationis. Verusta alia quot exemplaria habent. Informationis, sed melior uides detur hæc lectio. Polyhistor, quasi dicas, multatum rerum memorabilium commentarius. Quæ improbauimus. Alibi legitur, Quæ probauimus: quod magis placet.

C. IVLII SOLINI IN
POLYHISTORA PRÆFATIO,
ad Autium Suum.

*Vm & aurium clementia, & optima
rum artium studijs præstare te ceteris
sentiam, idque oppidò expertus,
de beneuolentia tua nihil temerè per
ceperim, putavi examen opusculi huius
tibi potissimum dare, cuius uel industria promptius
suffragium, uel benignitas ueniam spondebat faciliorem.*

Liber est ad cōpēdiū preparatus, quātūq; ratio passa est, ita moderatē repressus, ut nec prodiga sit in eo copia, nec dānosa cōcinnitas. Cui si animū propius intenderis, uelut fermētū cognitiōis magis ei inesse, quā bracteas eloquētiæ deprehēdes. Exquisitis enim aliquot uoluminibus, studeuisse me cōpēdio fateor, ut & à notioribus pedē referrem, & remotis longius immorarer. Locorū cōmemoratio plurimū tenet, in quā paritē fermē inclinatio est uniuersa materies. Quorū cōmeminisse ita uisum est, ut inclytos terrarum situs, & insignes tractus maris, seruata orbis distinctione, suo quæque ordine redderemus. Inseruimus etiam pleraque differēter congruentia, ut si nihil aliud, saltē uarietas ipsa legētū fastidio mēderetur. Inter hæc hominū, & aliorū aliū naturas expressim⁹. Addita sunt pauca de arboribus & lapidibus exoticis, de extimarū gētū formis, de ritu dissono abditarū nationū: nonnulla etiā memoratu digna, quæ prætermittere icuriosum uidebatur, quorūq; autoritas (quod in primis industriæ tuæ insinuatū uelim) de scriptoribus manat receptissimis. Quid enim propriū nostrū esse poterit, cū nihil omiserit antiquitatis diligētia, quod intactū ad hoc usque æui perseueret? Quapropter quæso te, ne de præsentī tēpore editionis huius fidē liberes: quādo quidē uestigia monetæ ueteris persecuti, opiniones uniuersas eligere maluimus potius, quā innouare. Itaq; si qua ex istis secus quā opto in animū tuū uenerint, des uelim infantiæ meæ ueniā. Nā cōstātia ueritatis penes eos est, quos secuti sum⁹. Sicut ergo ij qui corporū formas emulantur, postpositis quæ reliqua sunt, ante oīa effigiāt modū capitis, nec in alia mēbra

prius lineas destinant, quàm ab ipsa (ut ita dixerim) figurarum arce auspiciam faciant inchoandi: ita nos quoque à capite orbis, id est, ab urbe Roma principium capessimus, quàmuis nihil super ea doctissimi autores reliquerint, quod in nouum præconiū possit suscitari, ac superuacuum penè sit, relegere tramitè decursum tot annalibus. Ne tamen prorsus dissimulata sit, originè eius, quata ualeamus prosequemur fide.

SCHOLIA.

Hic admonendū uidetur, exemplaria multū uariare in Præfationis huius inscriptione: alijs quidè Autij nomē, cui librū nūcupauit præferentibus: alijs planè omittentibus, solo Præfationis titulo appposito. Rursum in alijs pro Autio, Aduerum, & Auentinum legimus, quæ ideo hic cōmemoranda duximus, ut quanta in reliquis, quod ad diligentem ueterum exemplarium collationem attinet, induitūra uis sit, Lectori constaret. Alioqui de inscriptione, cū nihil uel de ipso etiā autore certi extet, nimis curiosum esse, ridiculum fuerit. Cæterum in præfatione hac institutum suum ac totius operis argumentum exponit. Cum & aurium.) Beneuolentiam captat. Liber est, (Attentio, cum docilitate. Bractæas.) Metaphora ab auri bractæis, unde bracteatum opus, & bractearis, & ars bractearia dicitur, sic autem uocat uerborum ornatum, & fucum orationis. Fermētum cog.) materiam, seu mixturam, qua rerum cognitio augeatur, trāslatio alienior paulo. Ei inesse.) Alias, eū esse. Exquisitis.) id est, selectis. Sic Plin. Exquisitis autoribus cētum, in elusimus trigintra sex uoluminibus. Varietas.) Hæc enim rerum omnium cōdimētū etiam prouerbio dicitur. Exoticis.) peregrinis. Sic Plautus exotica unguenta dixit. De scriptoribus.) Alia scriptoribus. Antiquitatis diligen.) Idem Plin. li. 23. c. 6. Non est satis mirari curam diligentiaque priscorum, qui omnia scrutati, nihil intētatum reliquere, et li. 25. c. 11. Nihil ergo intentatum, in expertum quod illis fuit: nihil deinde occultatum, quod non prodesse posteris uel lent. Libres.) expendas, eadē metaphora dixit, qua prius Examen. Veitig. uet. moneta.) id est, priscorum auctoritati innitētes, metaph. Sicut ergo.) Ratio, quare ab urbe Roma, quæ aliunde incipere maluerit. A cap. orbis.) Ouid. Fa. 1. 5.

Hic ubi nunc Roma est, orbis caput, &c.

& Plin. terrarum caput uocat Romam lib. 3. c. 5. In nouum præconium.) Al. in nouum uel ignotum præconiū. Releg. tram. dec.) hoc

dec. Hoc est, repetere quæ de urbe Roma omnibus passim autoribus celebrata sunt, Verg. Littora & Epiri legimus. De annalibus quæ ab historia differant, uide apud Gell. s. lib. c. 18.

DE ORIGINE VRBIS ROMÆ.

CAPVT I.

Vnt qui uideri uelint Romæ uocabulū ab Euandro primam datum, cū oppidū ibi offendisset, quod exstructum antea Valētiam dixerat iuuentus Latina, seruata que significatione impositi prius nominis, ῥωμηνυ græcè, Valentiā nominatam: quam Arcades quoniam in excelsa parte montis habitassent, derivatum deinceps, ut tutissima urbū Arces uocarētur. Heracleidi placet Troia capta quosdam ex Achuis in ea loca ubi nūc Romæ est, deuenisse per Tyberim: deinde suadente Rome nobilissima captiuarum, quæ his comes erat, incensis nauibus posuisse sedes, struxisse moenia, & oppidum ab ea Romen uocauisse. Agathocles scribit, Romen non captiuam fuisse, ut supra dictum est, sed Ascanio natā, Æneæ neptem, appellationibus istius causam fuisse. Traditur etiam proprium Romæ nomen, ueruntamen uetitum publicari: quandoquidem quo minus enunciarentur ceremoniarum arcana, sanxerunt, ut hoc pacto notitiam eius aboleret fides placite taciturnitatis. Valerium denique Soranum, quod contra interdictum eloqui id ausus foret, ob meritum profana uocis neci datum. Inter antiquissimas sanè religiones sacellum colitur Angerone, cui sacrificatur ante diem duodecimum calendarū Ianuariarum, quæ diua præsul silentij ipsius, prænexo obsignatoq; ore simulacrum habet.

Scholia.

VRbis Romæ, uocab.) Multa de urbis Romæ nomine Plutarch. in Romuli uita, & Dionys. Halicarnassæus lib. 1. Ab Eudro.) De hoc antiquissimo Arcadiæ primum, post uerò Italiae rege, uide Verg. Aen. 8. Ouid. fast. 1. Iustin. lib. 45. Liviū Decad. 1. lib. 1. Extractū antea, Halicarnassæus, Dionysius Euandrum ait primum extruxisse. Romæ, robur ac potentiam Græcis significat. Quam Arcades, M. Varro de Ling. lat. lib. 1. ab arcendo dictam esse: arcē inquit, eo quòd hostes ab impetu arceat/ac detereat, Quoniā.) Quom legendū, ex uetustis exemplaribus, nō Quoniam; Rome nobiliss.) De hoc Fab. Pictor & C. Sempronius Cap. 6. Vide etiam Plutarch. de uirtutibus mulierum. Proprium Rome nomen.) Plin. lib. 3. C. 5. & lib. 28. C. 2. Plutarch. Problemat. 60. Macrobi. Satur. 3. C. 9. Sempronius, de diuisione Italiae. Veruntamen ueritum.) Veteres aliquot codices melius habent: Romæ nomē, uerum magis, quod nunquam in uulgum uenit, sed ueritum publicari, quā doquidem quo minus enunciaretur, &c. Sacellum colitur.) in templo Volupie. Angeronæ.) De hac dea Plin. lib. 3. C. 5. Macrobi. Satur. 1. C. 10. Dictam uolūt, quod angores & animi curas propitiata depellat, siue quia angine morbo mederi inuocata credebatur.

Obsignatoq; ore. Ob signationis huius causam assignat Macrobi. loco iam citato. Vide & Prouerb. apud Eras. Digito compeſce label lum. pro eo autem quod hic legimus, Silentij ipsius: uetusti codices habent, Silētij istius, ut ad silendum urbis nomen referri possit, quasi ei arcano celando præesse hæc Dea credita sit.

DE CONSECRATIONE VRBIS,

Caput II.

DE temporibus Urbis conditæ, ambiguitatum quæditiones excitauit, quòd quædā ibi multò ante Romulum condita sint. Quippe aram Hercules, quam uouerat si amissis boues reperisset, punito Caco, patri inuentori dicauit. Qui Cacus habitauit locum, cui Salinæ nomē est: ubi Trigemina nunc porta. Hic (ut Cælius tradit) cum à Tarchone Tyrrheno, ad quem legatus uenerat

rat Marsyæ regis, socio Megale Phryge, custodia foret datus, frustratus uincula, unde uenerat redijt, & præsidij amplioribus occupato circa Vulturum & Capaniã regno, dum etiam ea atrectare auderet, quæ concesserāt in Arcadum iura, duce Hercule, qui tunc foriã aderat, oppressus est: & Megalen Sabini receperunt, disciplinam augurandi ab eo edocti. Suo quoque numini idẽ Hercules instituit aram, quæ maxima apud pontifices habetur, cū se ex Nicostrate Euandri matre, quæ à uaticinio Carmen- tis dicta est, immortalẽ cõperisset. Cõseptum etiã, intra quod ritus sacrorũ, factis Bouicidijs, docuit Potitios. Sacellum Herculis in foro Boario est, in quo argumenta cõ- uuij læsa maicstatis ipsius remanent. Nam diuinitus illõ neque canibus, neque muscis ingressus est. Etenim cum ui- scerationem sacrificij libaret, Myagrũ deũ dicitur impre- catus: clauam uerò in aditu reliquisse, cuius olfactu resu- geret canes: id usq; nũc durat. Ædẽ etiã, quæ Saturni æra- rium fertur, comites eius cõdiderunt in honorẽ Saturni, quẽ cultorẽ regionis illius cognouerant exiisse. Item & mõiẽ Capitolinũ, Saturniũ nominauerũt. Cast. lli quoq; quod excitauerat, portã Saturniã appellauerũt, quæ post ea Pandana uocata est. Pars autẽ infima Capitolini mõi- tis, habitaculũ Carmentæ fuit, ubi Carmētis nũc sanũ est, à qua Carmentali portæ nomen datum est. Palatium: ue- rò nemo dubitauerit quin Arcades habeat autores, à qui- bus primum Palanteum oppidum conditum: quod aliquã diu Aborigines habitauerunt, sed propter incommodum ui- cine paludis, quam præterfluens Tyberis fecerat, profecti Reate postmodum reliquerunt. Sunt qui uelint à ba-
latibus

latibus ouiu, mutata litera, uel à Pale pastorali Dea, aut
 (ut Silenus probat) à Palante Hyperborei filia, quã Her-
 cules ibi compressisse uisus est, nomẽ monti adoptatũ. Sed
 quanquã ista sic congruant, palam est prospere illi augu-
 rio deberi gloriam Romani nominis, maximẽ cum anno-
 rum ratio faciat cardinẽ ueritati. Nam, ut affirmat Var-
 ro, autor diligentissimus, Romã condidit Romulus Marte
 genitus & Rheæ Syluia: uel ut nonnulli, Marte & Ilia.
 Dicta q; primũ est Roma quadrata, quod ad equilibriũ
 foret posita. Et incipit à sylua, quæ est in area Apollinis,
 & ad superciliũ scalarũ Caci habet terminum, ubi tugu-
 rium fuit Faustuli. Ibi Romulus mansitauit, qui auspica-
 to murorũ fundamẽta iecit duodeuiginti natus annos, un-
 decimo Calẽd. Maias, hora post secũdã ante tertiã: sicut
 Lucius Taruntius prodidit, mathematicorũ nobilissimus,
 Ioue in piscibus, Saturno, Venere, Marte, Mercurio in
 scorpione, Sole in tauro, Luna in libra cõstitutis. Et ob-
 seruatũ deinceps, ne qua hostia Parilibus caderetur, ut
 dies iste à sanguine purus esset. Cuius significationem de
 partu Ilie tractã uolũt. Itẽ Romulus regnauit annos se-
 ptẽ & triginta. De Ceninẽsibus egit primũ triũphũ, &
 Acroni regi eorũ detraxit spolia, quæ Ioui Feretrio pri-
 mus suspẽdit, & opima dixit. Rursum de Antennatibus
 triũphauit, de Veietibus postremò. Apud Capræ paludẽ
 nonis Quintilibus apparere desijt. Ceteri reges, quibus
 locis habitauerint, dicemus. Tatius in arce, ubi nũc aedes
 est Iunonis Monetæ: qui anno quinto, post quã ingressus
 urbẽ fuerat, à Laurẽtib; interẽptus, septima & uice-
 sima Olympiade hominẽ exiit. Numa in colle primũ Qui-
 riali,

rinali, deinde propter eadē Vestā in regia, quæ adhuc ita
 appellatur: qui regnavit annis tribus & quadraginta, se-
 puitus sub Ianiculo. Tullus Hostilius in Velia, ubi postea
 Deūm Penatū ædes facta est: qui regnavit annos duos &
 triginta, obiit Olympiade quinta & trigesima. Ancus Mar-
 tius in summa sacra via, ubi ædes Lariū est: qui regnavit
 annos quatuor & viginti, obiit Olympiade prima & qua-
 dragesima. Tarquinius Priscus ad Mugoniā portā, supra
 summā novā viā, qui regnavit annis septē & triginta. Ser-
 vius Tullius Æsquilij supra cliuū Vrbicū, qui regna-
 vit annos duos & quadraginta. Tarquinius superbus, &
 ipse Æsquilij supra cliuū Pulliū, ad Fagutalē lacū, qui
 regnavit annos quāque & viginti. Cincto Romā duodeci-
 ma Olympiade placet cōditā, Pictori octava, Nepoti &
 Luctatio opinionē Eratosthenis & Apollodori cōprobā-
 tibus, Olympiadis septimæ anno secūdo. Pōponio Attico,
 & M. Tullio, Olympiadis sextæ anno tercio. Collatis igitur
 nostris & Græcorū tēporibus, invenimus incipiēte Olym-
 piade septima Romā cōditā, anno post illū captū quadr-
 gē.esimo tercio. Quippe certamē Olympicū, quod Hercu-
 les in honorē atavi materni Pelopis ediderat, iermissum.
 Iphiclus filius eius instauravit post excidium Troiæ anno
 quadringētesimo octavo. Ergo ab Iphiclo numeratur
 Olympias prima. Ita sex medijs Olympiadibus ieriectis,
 quib⁹ singulis anni quaterni iputātur, cū septima cœptate
 Romæ cōdita sit, inter exortū urbis, & Troiā captā, iure
 esse ccc. annos & xxxiii. cōstat. Huic argumēto id
 accedit, quòd cū Car⁹ Pōp⁹ Gall⁹, & Qui⁹ Verān⁹, ur-
 bis cōditæ anno octigētesimo primo fuerūt consules, con-
 sulatu

fulatu eorū Olympias septimā & ducentesima actis publicis annotata est. Quater ergo multiplicatis sex & ducentis Olympiadibus, erunt anni octingenti uiginti quatuor, quibus de septimā Olympiade annectendus est primus annus, ut insolidum colligatur anni octingenti uiginti quinque. Ex qua summa detractis uiginti annis & quatuor, Olympiadum retro sex, manifeste anni octingenti & unus reliquus fiet. Quapropter cū octingentesimo primo anno urbis conditæ ducētesima septima Olympias computetur, par est Romā septimæ Olympiadis anno primo credi conditam. In qua regnatum est annis ducentis quadraginta uno. Decemuiri creati anno trecentesimo secūdo. Primum Punicum bellum anno quadringentesimo octogesimo nono. Secundum, anno quingentesimo tricesimo quinto. Tertium, sexcentesimo quarto. Sociale sexcentesimo sexagesimo secundo. Ad Hiriciam, & Caium Pantam consules anni septingenti & decem. Quorum consulatu Cæsar Augustus cōsul creatus est, octauumdecimū annum agens, qui principatum ita ingressus est, ut uigilantia eius non modò securum, uerum etiam tutum imperiū esset. Quod tēpus fermè solū reperiū est, quo plurimū & arma cessauerūt, & ingenia floruerūt, scilicet ne inerti iustitio languerēt uirtutis opera, bellis quiescentibus.

SCHOLIA.

Hoc caput alij cū superiore connectunt. Condita.) Alias legitur, culta sint, & Quippe ante aram, &c. Punito Caco.) De hoc Ouid. Fastor. t. Verg. Aencid. 8. Liu. dec. t. lib. 1. Strabo lib. 5. licet fabulosa esse dicat. De ara etiā Herculis, quæ Maxima dicta est, Macrobi. Satur. C. 6. Salin.) Locus fuit Romæ, ad portam Trigeminam. Patri inuentori, hoc est Ioui, qui inuentor diæsus, de quo Dionys. Halicarnass. lege. Tergemina nunc port.) Ab Moratij tergeminis, qui hac, cum Curiatij pugnatu, egressi sunt. Vide

sunt. Vide Liu. lib. 1. ab vrb. cond. Cælius.) Vetusti cod. Gellius habent, & citatur sane à Plinio sæpissime Cn. Gellius, Tarchone.) Tarconte alij. Venerat Mars.) Alij, missu Martiæ regis. Alij, iussu. Et, socio Megalo Phrygi. Vnde venerat redijt.) Vetusti cod. Et vnde venerat redux, præfidij: &c. Cæterum hic Martias dux Lydorum fuit, Plin. lib. tertio C. 12. Seruius scribit eum aulicum, & famigliarem Euandro fuisse, Megalum autem Caco, vt patet. Carmen tis dicta, quod carmine futura prædiceret. Ouid. Factor. j. Ipsa mone, quæ nomen habes a carmine dictum: &c. Ab hac Carmetalia sacra, & armentalis porta Rome appellata, multa de hac Diodo. lib. v. & Dionys. lib. j. Audetet.) Alij, audet. Boucidij.) Ab bouicida bouicidium dicitur, ut a parricida parricidium. meminit huius & Liu. lib. 1. & Fenestella ca. 2. vbi multa de Potitij & Pinarij, erant enim familiæ, quibus ab Hercule eius sacrificia commissa fuerant, quarum tamen altera ob negligentiam reiecta est. Pro potitio, veteres aliquot codices Potitius legunt, & subiungunt: Hoc sacellum Herculis in Boario foro est, in quo argumenta & conuiuij, & maiestatis ipsius remanent, nam diuinitus neque muscis illo, neque canibus ingressus est. Idem vero testatur etiam Plin. lib. 10. C. 28.

Sacrificij libaret.) Vet. cod. Sacrificulis daret. Sic Liui. Et populo visceratio data est a M. Flauio in funere matris &c. Myagrū.) quasi dicas, muscis capiendis præsidem, quem deum Plin. loco iam citato Achorem lib. autem, 29. C. 6. Myodem vocat. Saturni gratiarum.) de Saturni æde, populi Ro. ærario a Publicola constituta, vide Plutarch. in eiusdem vita, & Problem. 4. Macrobi. Satur. l. C. 2.

Cultorè reg. ill. hinc & Saturniâ & Latii dictū tradit. Oui. Fas. l.

Hac ego Saturnum memini tellure receptum,

Cælitibus regnis ab Ioue pulsus erat.

Inde diu genti mansit Saturnia nomen,

Dicta fuit Latium terra latente deo.

Item &.) Al. lidem & Saturnium.) Iq̄q̄ ante Herculis in Italiâ aduentum, vt testatur Iustin. lib. 43. & Dionys. lib. l. Post. Pand. vocata.) Alij, postmodum Pandanavocata est. Pandana autem.) vt Festus ait, quod semper pateret. Pars autem.) Al. pars etiam.

Palanteum.) quod Pallantium, & Palantia, Dionysio & Liuius, plura etiâ Varro lib. 4. Et Vergilius 9. Aeneid.

Arcades his oris, genus à Pallante profectum,

Qui regem Euandrum comites, qui signa secuti,

Delegere locum, & posuere in montibus urbem,

Pallantis proau de nomine Pallanteum.

Aborigines.) Primi Italiæ cultores, Vmbroꝝ proles, quorum reges Saturnus & Faunus memorantur, autor Cato in Originibus. dicti, quod ab his qui post fuerunt, originem duxerint, multa de his

B Dionys.

Diony, lib. 7. Antiqu. Ro. Tyberis.) donec factis Vertumno sacris, in alueum suum verteretur, ut Fab. Pictor scriptum reliquit.

Reate.) Sabinorū vrbs. A balatib. Hinc Nævius Balatiū appellavit, teste Varrone. Pale.) cuius sacra Palilia dicebantur. Verg. in Georg. Te quoque magna Pales. Palante.) Fests. Pompos Palanto eā vocat. Augur.) XII. vulturū scilicet, quorū auguriosus perato Remo fratre Romulus nomē vrbi imposuit, ut Dion. Liv. & Ovi. in fastis. Rea Syl.) Eadē alijs etiā Ilia dicta est, de qua multa Rutr. & Orofius, præter Cæteros. Ro. quadrata.) ΤΕΤΡΑΓΩΝ. 160 Plutarcho, vide Fab. Pictorem lib. 2. item Sempron. & Catonē in Originibus. P. Victor quadratam Ro. in. 10. vrbs regione ponit Area Apollinis.) de hac Beroal. in. 1. Eleg. Proper. libri quartis.

Tugur. Faust.) de hoc, & Romuli casa, Dionys. & Sæpron. XI. Calend.) Vide Ovid, Fastor. 4. Dionys. & Sempron. & Plutar. in Rom. vbi & de Taruntio. Hora post secū.) Vet. cod. Horam post secundā. Ioue in piscib.) Locū hunc Solini falsum esse satis indicat, quod fieri nulla ratione potest, ut Sole in Tauro existēte, Mercurius aut Venus in scorpione sint. Causa est, qd Plinij autoritate c. 17. libri 2. Veneris stella nunq̄ longius 47. partibus, Mercurius autem nunq̄ longius. 20. partibus a Sole abscedat. Dato igitur, quod in Scorpione tñ fuerint: consequens erit, ut Soli possint opponi. quod nulla profus ratione posse cōtingere, verba Plinij & Astro nomorū autoritas abūde cōfirmat. Quantū autē ad habitudinē attinet Planetarū, Iupiter in piscibus ppria domo itatus, loco summa in rebus spūalibus autoritatē, & sacrorū ceremoniarūq̄ peculiarē diligentia indidit. Plura vide in cōmentarijs Vadiani sup Pō. po. Mel. lib. 2. Parilib.) Plutarchus & Festus dicta Parilia, quæ & Palilia, tradūt, quod pro partu pecoris a pastoribus celebrari solent. de his Ovid, Fast. 4. A sanguine Purus.) Idē Varro. vij. & xxx.) Plutarch. 4. & 50. annos natū, 38 sui regni anno ē vita migrasse ait. Ceninensib.) Fuere hi ex Sabinis, Latio finitimi, qui vna cū Crustuminijs & Antennatib. ob raptarū contumeliā primi contra Ro. arma sumpserūt. Io. Ferretio.) de hoc Iouis cognomine Plutar. in Marcello & Romulo, & Proper. li. 4. Opima, sic dicebantur pprie, quæ dux duci detraxisset. vide Varronē, & Alex. ab Alex. lib. Genial. dierum. 1. De Veient. postremo.) Vet. cod. pro Postremo habent Tertio. Capræ palud.) Ovid, Fast. 1.

Est locus, aut qui Capræ dixere paludem.

quo loco & de Romuli apotheosi, & lib. Metamorph. 14.

Novis Quintilib.) eā diē Plutarch. in Romuli vita, vulgi fugā, & Nonas Capratinas appellari tradit, Idemq̄ in Numa repetit, De morte autē Romuli dissentiūt autores, lege Livij, Dionysij. Plutar. ch. D. August. de Civit. dei. lib. 3. c. 15. Tatius.) Sabinorū rex. Iun.

Monet. e.

Monetz.) a monendo dictæ, vt Cic. de diuin. lib. I. A Laurent. interempt.) de hoc Liu. Dionys Plutar. vij. & xx. Olymp.) ora ruptus est hic locus, quæ ex Dionys. restitutas licet. Obist eam Tacius regni Romuli anno 28. Olympiadis autè tertiz decimæ anno. 42. Numa.) de hoc Plutar. in eius vita, Dionys. lib. 2. Flor. lib. 1. c. 2. Aedè Vestæ.) Ouid. Fast. 6.

Hic locus exiguus, qui sustinet atria Vestæ;

Tunc erat intonsi regia magna Numæ,

Sub Ianic.) Idè Dion. de Ianiculo aut Oui. Fas. 1. sub Iani psona;

Arx mea Collis erat, quem vulgus nomine nostro

Nuncupat, hæc ætas Ianiculumq; vocat.

Tull. Ro. st.) 3. Rom. rex, de quo Liu. lib. 1. Dion. 3. Plutar. in Numa. Flor. 1. c. 3. Velia.) Cato de Origin. Vellia uocat, altera Palatis ni parte, a vellèda lana. Idè Var. lib. 4. & Fab. Pictor lib. 2. Verum ex Liuius, In Cælio forte legendū est. V. & xxx.) Vet. cod. V. & xl. Anc. Mar.) 4. Rom. rex, Numæ nepos. Flor. c. 4. primi. Sa cra via.) a sacro fœdere inter Rom. & Tatiū in ea isto, vt Dionys. & Fest. Olymp. 1. & XL.) Vet. cod. 1. & L. Tarquin. Prif. 3. Roma rex, de quo Plut. in Publicola. Flor. 3. 1. & alij. Mugonia.) Mugonia vocat Fest. alio nomine, Trigonia. Ser. Tul.) Dion. lib. 4. Plii 36. c. 27. Flor. 6. 1. Aesquilij.) Idè Liu. dictus est hic mons alias Septiceps, & Cespis. Vrbicū.) Olbicū alij. Duas & quadrag.) Vet. co. duas & triginta. Liu. vero, & Dion. annos. 44 hnt. Tarq. Sup.) Supbus ex factis, vt Liu. ait, dictus. Vltimus fuit Ro. rex, de q; Plut. in Pub. Liu. 1. & 2. ab vrb. cōd. Flor. c. 7. 1. Oui. Fast. 2. Pulsiū.) Alij Publiū, & Fagutalē lucū, Fagutal aut, fagis cōstitus locus. vnde Iouis Fagutalis sacellum. Cincio Ro.) De vrbis natiuitatē Sempron. eadē quæ hic Solin. vt inde trāscripta videātur. Cert. Olympicū.) Iphitus Braxonidis, vt ait Eusebius, & Hémonis filius fuit: quem Iphicium alij vocant, is primā Olympiada instituit, ac Olympicum certamen institauit, de quo Diod. lib. 6. Strab. lib. 8. Stat. Thebaid. 6. & eodem loco Laetan. C. Pomp Gallus.) Horum cōsulum meminit Tacit. lib. 12. In qua regnatum.) Annos regum & cōsulum ad usq; tempora Cæsaris supputat Florus quoq; in Epit. Ruff. Festus de Ro. Imperij accessione, & præter cæteros diligētiss. Eusebius. Porro pro eo quod in alijs legebatur, Annis ducētis quadraginta vno, expresse in veter. cod. legimus quadraginta tribus, atq; ita corrigendū hunc locū etiā ex Liuius & Dionys. satis apparet. Decemviri.) Liu. li. 3. anno vrbis conditæ trecentesimo altero creatos Decemuiros tradit. Primū Panicū.) De hoc præter alios Gell. lib. 17. cap. vlt. vbi annum 490 numerat. Veteres alij quot codices 390. tantum, non 490 habent. Secundum.) apud Liuium reperies annū 336, qui de hoc bello scribit tota Deca. tertia.

Tertium.) Florus sexcentissimum alterum habet, Epith. 49. Livius tamen huic loco consentit. plura Flor. lib. 2. C. 15. Sociale.) ad versus socios gestum, videlicet Hetruscos, Latinos, Sabinos, atque altos Latini nominis populos. id ceptum esse tradit Orofius, anno 659, alij. 663 assignant. Codex vetustus habebat DC LXXII. Plus ra de hoc bello Appian, Flor. Eutrop. alij. Hircium & Panf.) de his Sueton. in Augusto, qui Augustum etiã 18 ætatis sue anno principatum, & anno deinde secundo, ætatis vero sue vicefimo consulatum inisse, autor est: id quod hoc loco Solinus confundit, Vigilantia eius.) Idem Florus lib. 4. c. 3. & plura de eo Tacitus, Sueton. Appian. Pli nius 7. c. 45.

DE DIVISIONE ANNI, ET diebus intercalariis.

CAPVT. III.

TVnc ergo primum cursus anni perspecta ratio est, quæ à rerum origine profunda caligine tegebatur. Nam ante augustum Casarem incerto modo annum computabant, qui apud Ægyptios quatuor mensibus terminabatur, apud Arcades tribus, apud Acarnanas sex, in Italia apud Lauinios tredecim, quorum annos trecentis septuagintaquatuor diebus ferebatur. Romani initio annum decem mensibus computauerunt, à Martio auspicientes, adeò ut eius die prima de aris Vestalibus ignes accenderent, mutarent ueteribus uirides laureas, Senatus & populus comitia agerët, matronæ seruis suis cœnas ponerent, sicuti Saturnalibus domini: illæ ut honore promptius obsequium prouocarent, hi quasi gratiã repensarët perfecti laboris. Maxime hunc mensem principem

cipē testatur fuisse, quòd qui ab hoc quintus erat. Quin-
 tilis dictus est: deinde numero decurrente, December so-
 lennem circum finiebat intra diem trecentessimum quar-
 tum. Tunc enim iste numerus explebat annum, ita ut sex
 menses tricenūm dierum essent, quatuor reliqui tricenis
 & singulis explicarentur. Sed quoniam ratio illa ante
 Numam à Lunæ cursu discrepabat, lunari computatio-
 ne annum peræquarunt, quinquaginta & uno die adie-
 ctis. Vt ergo perficerēt xii. menses, sex mensibus prio-
 ribus detraxerunt dies singulos, eosque quinquaginta
 istis & uni adnexerūt, factiq; quinquaginta vii. diui-
 si sunt in duos menses, quorum alter. xxix, alter
 xxviii dies continebat. Sic annus habere quinq; &
 quinquaginta & trecentos dies cœpit. Postmodum cum
 perspicerent temere annum clausum intra dies quos su-
 pra diximus, quandoquidem appareret solis meatum nō
 ante trecentessimum sexagesimum quintum diem, abun-
 dante insuper quadrantis particula, Zodiacum confice-
 re decursum, quadrantem illum & decem dies addide-
 runt, ut ad liquidum annus trecentis sexagintaquinque
 diebus & quadrante constaret, hortante obseruatione
 imparis numeri, quem Pythagoras monuit præponi in
 omnibus oportere. Vnde propter dies imparis Dijs su-
 peris & Ianuarius dicatur, & propter pareis Februa-
 rius quasi abominosus Dijs inferis deputatur. Cum itaq;
 hæc definitio toto orbi placuisset, custodiendi quadran-
 tis gratia, à diuersis gentibus uarie intercalabatur, nec
 unquam tamen ad liquidum fiebat temporum adæqua-
 tio. Græci ergo singulis annis x i. dies & quadrantem

detrahebant, eosque octies multiplicatos in annum no-
 num reseruabant, ut contractus nonagenarius numerus
 in treis menses per tricenos dies scinderetur. Qui anno
 nono restituti efficiebāt dies quadringētos quadragin-
 ta quatuor, quos ἐμβολισμὸς, uel ἑπερβαλλόντας
 nominabant. Quod cū initio Romani probassent con-
 templatione, numeri parilis offensione neglectum breui
 perdidērunt, translata in Sacerdotes intercalandi pote-
 state. Qui plerunq; gratificantes rationibus publicano-
 rum, pro libidine sua subtrahebant tēpora, uel augebāt.
 Cum hæc sic forent constituta, modusq; intercalandi in-
 terdum cumulatior, interdum fieret imminutior, uel o-
 mnino dissimulatus præteriretur, nonnunquam accide-
 bat, ut menses, qui fuerāt hyeme transacti, modo in æsti-
 uum, modo in autumnale tempus inciderent. Itaq; C. Cæ-
 sar uniuersam hanc inconstantiam incisa temporum tur-
 batione composuit, & ut statum certum præteritus er-
 ror acciperet, dies $\times \times 1$. & quadrantem simul interca-
 lauit: quo pacto regradati menses de cætero statuta or-
 dinis sui tempora detinerent. Ille ergo annus solus tre-
 centos $\times 1111$. dies habuit. Alij deinceps trecentos sex-
 agenos quinos, & quadrantem: & tunc quoq; uitium
 admissum est per sacerdotes. Nam cum præceptum esset
 anno quarto ut intercalarent unum diem, & oporteret
 confecto quarto anno id obseruari, antequam quintus
 auspicaretur, illi incipiente quinto intercalarunt, non
 desinente. Sic per annos sex & $\times \times$. cum nouem dies
 tantum sufficere debuissent, $\times 11$. sunt intercalati. quod
 deprehensum Augustus reformauit, iussitq; annos $\times 11$.
sine

sine intercalatione decurrere, ut tres illi dies qui ultra nouenarios temere fuerāt intercalati, hoc modo possent repensari. Ex qua disciplina omniū postea temporū fundata ratio est. Verum cum hæc, & multa alia Augusti temporibus debeātur, qui penè solus sine exēplo rerum potitus est, tot & tanta in uita eius inueniuntur aduersa, ut non sit facile discernere, calamitosior an beator fuerit. Primū quòd apud auunculū in petitione magistrij equitum prælatus est ei Lepidus tribunus, cū quadā suspicantiū cœptorū nota. Mox triuuiratus collegium, prægravi potestate Antonij, Philippensis inde proscriptionis inuidia, Abdicatio posthumi Agrippæ post adoptionē. Deinde desyderio eius insignis pœnitētia, naufragia Sicula, turpis ibi in spelūca occultatio, seditiões militum plurimæ, Perusina cura, detectum filie adulterium, & uolūtas parricidialis. Nec minore dedecore neptis infamia, incusata de morte filiorum: & amissis liberis non solum orbitatis dolor, sed urbis pestilentia, fames Italiae bello Illyrico, angustia rei militaris, corpus morbidum, contumeliosa dissenso priuigni Neronis. Vxoris etiam, & Tyberij cogitationes parum fidæ, atque in hunc modum plura. Huius tamen suprema quasi lugeret seculum, penuria insecuta est frugum omnium. At ne fortuitū quod acciderat uideretur, imminētia mala nō dubijs signis apparuerunt. Nā Fausta quædam ex plebe partu uno edidit quater geminos, mares duos, toti dēq; fœminas: mōstrosa fœcūditate portendēs futura calamitatis indicium: quibus Trogus autor affirmet in Ægipto septenos uno utero simul gigni. Quod ibi minus mirū.

cum fœtifero potu Nilus, non tantum terrarum, sed & hominum fœcundet arua. Legimus Cn. Pompeium, Eutichiden fœminam Asia exhibitam, quam constabat tria dies enixam cum. x. eius liberis in theatro suo publicasse. Vnde competens hoc loco duco, super hominis generatione tractare. Etenim cum de animalibus, quæ dictu digna uidebuntur, prout patria cuiusque admonebit, simus annotaturi, iure ab eo potissimum ordiemur, quod rerum natura sensus iudicio, & rationis capacitate præposuit omnibus.

SCHOLIA.

TVnc ergo primum. Hæc magna parte desumpta sunt ex Suetonio, Plutarcho in Cæs. vita, & de placitis, Macro. Som. lib. 2. c. 11. & Satur. 1. c. 12. & sequentibus. Plinio lib. 7. c. 48. & lib. 18. c. 25. Alexand. Genial. dierum lib. 3. c. 24. Apud Aegypt. Plin. loco iam citato, Aegyptios ait annum habuisse triginta dierum, ad motum lunæ, idem testatur Xenophon in Aequiuocis, & diuersitatem illam totam explicat ex Varrone Lactantius libr. 2. Diu. insti. c. 13. Acarnanas, qui & Curetes & Abantes dicti sunt, vide Strab. lib. 10. A Martio, Jex instituto Romuli, in Martis scilicet genitoris sui honorem, Ouid. Fastor. 1.

Tempora digereret cum conditor urbis, in anno,

Constituit menses quinque bis esse suo. &c.

Quintilis, quia à Martio quintus esset, hic in honorem Iulij Cæsaris postea Iulius est appellatus. Idem Macro. Solennem circuncum. Vet. cod. circuitum, non circum, Sex menses, nempe Aprilis, Iunius, Sextilis, September, Nouember, Decèber. Quatuor reliqui, Martius, Maius, Quintilis, October. Idem Censorinus cap. 15. Explicarentur, Vet. cod. expedirentur. Vno die adiectis. Vet. cod. iactis, non adiectis. De sex mensibus. In veteri cod. deest præpositio De. Et vni annexerunt. Vet. cod. Et vno diebus adiunxerunt. Temere annum diuisum. Vet. cod. Temere annum clausum. Trecentis sexagesimum. diem. Vet. cod. C C C X L V. diem. Macro. Satur. 1. cap. 14. & Strabo idè de Aegyptijs lib. 17. & Herodot. 2. Zodiacum, de Zodiaco in 12. partes

diuiso

diuiso Macrobo. Som. lib. 1. c. 21. Latini signiferum appellant. Vide Plin. 2. c. 4. & 16. Ianuarius dicitur propter pares.) Vet. cod. & Ianuarius dicitur, & Martius propter pares. Quæ Pythagoras.) de hoc Plin. lib. 28. c. 4. Macrobius Som. 1. c. 6. & lib. 2. c. 2.

Quasi abominosus.) V. C. quasi omne odiosus. Intercalabatur.) hoc est quasi interuocabatur, ap. tou Kalein. vnde & Calens dx. hinc intercalaris mensis dicitur Februarius, cuius autorem fuisse Numam Plutarch. in eius vita testatur, eumq; Romanis Merces donium vocatum ait. Nec vnquam.) V. C. nec usquam. Adæ quatio.) V. C. Pærequatio. Græci ergo.) Græci eos dies, quos annis singulis adimebant, & in nono anno interiectos intercalabant, ex hæresimos dixerunt: hoc est, vt Budæus interpretatur exemptiles, quod eximi de certo anni mense soleant. Quos embolismus.) Macrobo. Satur. 1. cap. 13. Hos dies inquit hyperbæontas, menses vero embolismus appellabant. Publicanorum.) sic vocabantur, qui publica pop. Ro. vectigalia redimebant. Cum hæc sic foret.) Quod in spacio 36. annorum 12 dies intercalauerunt, cum nouem tantum insereri debuissent, ex eo prouenit, quod non recte numerarunt. Nam annum postremum prioris quaternarij. quo intercalatio fiebat, adnumerarunt priori quaternario. quo factum est, vt in annum quæque tertium intercalatio interciderit, duodecim diebus insertis, cum nouem suffecissent. Pari modo, Plin. ca. 8. lib. 2. annum intercalarem quinario numero complectitur, priorem intercalarem sequenti quaternario adnumerans. sed male. nam à quarto in quartum exacta numeratio est. Itaque C. Cæsar.) Sætur. 1. cap. 14. Quod deprehensum.) Vet. Cod. Quod reprehensum. Ergo à Cæsar. Dictatore ordinatum primo annum, posteaq; negligentia conturbatum, Augustus ad pristinam rationem redegit, vt Suet. quoque testatur, & Plutarch. in Cæsare. Quid ultra nouenarios.) Vet. C. qui ultra nouem necessarios. Verum & hoc.) Ad calamitosam Augusti sortem defleuit: sumptum autem ex Plin. 7. ca. 45. Vide etiam Senec. in consol. ad Martiam capi. 15. Philippensis inde.) Vet. cod. Philippensis habet, vt referri possit ad Antonij. quanq; apud Plinium Philippensi prælio legimus, de quo etiam Flor. lib. 4. c. 6. Verum de Antonio Philippensi Sueton. in 2. tit. 13. Oros. cap. 16. Proscript. inuid.) Flor. cap. 73. Sueton. tit. 28. 2. Abdicat. Posthumi.) Suet. tit. 66. 2. Flor. c. 4. Naufrag. Sicilia.) Appian. lib. 4. & 5. Flor. 4. c. 8. Perusina cura. Flor. 4. c. 7. Appian. 5. de reliquis abunde Sueton. Fames Italiae.) De hac & Horat. lib. 2. Carm. od. 21. de Apolline scribens.

Hic bellum bellum lacrymosum, hic miseram famem,

Pestemq; à populo, & principe Cæsare,

In Persas atque Britannos

Vestra motus aget prece.

Illyrico.) Flor. 4. c. 12. & Appia. in Illyrico. Et Tyberij.) Vet. Cod. copulam Et non habet. quemadmodū etiā pauloātea, pro eo quod est De morte fil. in Vet. Co. mortes filiorū legimus. Penuria infocuta.) circa annū 49. imperij sui. teste Euseb. Fausta quæ dā.) Idē Plin. li. 7. c. 3. Nilus.) de huius fœcūditate etiā Strab. lib. 5. & Plin. 5. c. 9. & lib. 9. c. 58. Hominiū arua.) mulierum vteros dicit. non ineleganti metaphora. Cn. Pomp.) Idem Plin. lib. 7. c. 3.

DE HOMINE, ET PARTV EIVS,

deq; prodigiōse fortitudinis uiris, & Ale-

torio lapide. Caput III.

Democritus physicus ostēdit: Mulier, solū animal menstruale est, cuius profluvia nō paruis spectata documētis, inter monstrifica merito numerātur. Contactæ his fruges nō germinabūt, acescent musta, morientur herbæ, amittēt arbores fœtus, ferrum rubigo corripit, nigrescent æra. Siquid canes inde ederint, in rabiē cfferabūtur, nocituri moribus, quibus lymphaticos faciunt. Parua hæc sunt. Bitumen nascitur in Iudæa, quod Asphaltites gignit lacus, adeò lentū mollitie glutinosa, ut à se nequeat separari. Enimvero si abrūpere partem uelis, uniuersitas sequatur: scindiq; nō pōt, quoniam inquantū ducatur extēditur. Sed ubi admota fuerint cruore illo polluta fila, sponte discerpitur: & applicita tabe, diducitur pauloante corpus unū, fitq; de tenacitate cōnexa cōtagione partitio repētina. Habet planè id solū salutare, quod auertit fidus Helenes, perniciosissimū nauigātibus. Cæterū ipsæ fœminæ, quibus munus est necessitatis huiusmodi, q̄diu sunt in sua lege, nō innocētibus oculis cōtuentur. Aspectu specula uitāt, ita ut hebetetur uisu fulgor offensus, & solitā emulationē uultus extinctus

extinctus splendor amittat, faciesq; obtusi nitoris quadam caligine nubiletur. Mulierum aliae in aeternum steriles sunt, aliae mutatis coniugijs exiunt sterilitate, nonnullae tantum se mel parium. Quaedam aut foeminas, aut mares semper. Post annum quinquagesimum foecunditas omnium coquiescit. Nam in annum. LXXX uiri generant, sicuti Masinisa rex Methymnum filium, LXXX & sextum agens annum genuit. Cato octogesimo exacto anno, ex filia Salonij clietis sui auum Vticensis catonis procreauit. Copertum & illud est, quod inter duos conceptus cum intercesserit paululum temporis, uterq; residet: sicut in Hercule & Iphiclo apparuit, fratre eius: qui gestati eodem onere, interuallis tamen, quibus concepti fuerant, nati uidentur. Et de Proconesia ancilla, quae est duplici adulterio geminos edidit, utrumq; patri suo simile. Hic Iphiclus Iolaum creat, qui Sardiniam ingressus, palatensis incolarum animos ad concordiam ebladitus, Olbia, & alia graeca oppida extruxit. Iolenses ab eo dicti, sepulchro eius templum addiderunt, qui imitatus uirtutes patrum, malis plurimis Sardiniam liberauit. Ante omnia sobole cogitantibus, sternutatio post coitus cauenda, ne prius semen exeunat impulsus repetitus, qui penetralibus se maternis insinuet paternus humor. Quod si naturalis materia haerit, decimus a conceptu dies dolore grauidas admonebit. Iam inde incipiet & capitis inquietudo, & caligine uisus hebetabitur. Ciborum quoque fastidijs stomachi claudetur cupido. Conuenit inter omnes, corda primum ex uniuersa formari carne, eaque in diem quintum & sexagesimum crescere, deinde minui: ac ex ossibus spinas. ea propter capitale est, si pars alterutra noceatur. Planè si corpusculum in ma-

rem

rem figuratur, melior est color grauidis, & pronior paritudo uteri. Deniq; à quadragesimo die motus est. Alter sexus nonagesimo die primum palpitat. Et concepta foemina gestantis uultum pallore inficit. Crura quoque praepedit languida tarditate. In utroque sexu cum capilli germinant, incommodum maius est. Fitque plenilunijs auctior aegritudo, quod tempus etiam editis semper nocet. Cum falsiores escas edit grauida, unguiculis caret partus. At cum propè ad uterum liberandum uenerint momenta maturitatis, enitenti spiritum retinere plurimum congruit, quandoquidem letali mora oscitatio suspendit puerperia. Contra naturam est in pedes procedere nascentis: quapropter uelut aegre parti, appellatur Agrippæ. Ita editi minus prosperè uiuunt, & de uita aeo breuiori decedunt. Deniq; in uno M. Agrippa felicitatis exemplum est, nec tamen usq; eò inoffensa, ut non plura aduersa pertulerit, quàm secunda. Nam & misera pedum ualitudine, & aperto cõiugis adulterio, & aliquot infelicitatis notis retrouersi ortus omen luit. Foeminis perinde est infausta natiuitas, si concretum uirginale fuerit. quo pacto genitalia fuisse Corneliae, quæ editis Gracchis ostentum hoc piavit sinistro exitu liberorum. Rursum necatis matribus ortus est auspiciator, sicut Scipio Africanus prior, qui defuncta parète, quòd excisus utero in diem uenerat, primus Romanorum Caesar dictus est. E' geminis, si remanente altero, alter abortiuo fluxu exciderit: alter qui legitime natus est, Vopiscus nominatur. Quidam & cum dentibus procreatur, ut Cn. Papyrius Carbo, & M. Curio, Dentatus ob id cognomina

gnominatus. Quidam uice dentium continui ossis armantur soliditate, qualē filium Bythinorum rex Prusias habuit. Ipsum dentium numerum discernit qualitas sexus, cum in uiris plures sint, in foeminis pauciores, quos *κνυδόντας* uocant. Et quibus gemini prodeunt à dextra parte, fortunæ blandimenta promittunt: quibus à leua, uersa uice. Nascentium uox prima uagitus est. Latitiae enim sensus differtur in quadragesimum diem. Itaque unum nouimus eadem hora risisse, qua erat natus: scilicet Zoroastem, mox optimarum artium peritissimum. At Crassus, auus eius quem rapuerunt bella Parthica, quòd nunquam riserit, fertur Agelastos cognominatus. Inter alia Socratis magna præclarum illud est, quod in eodem uultus tenore etiam aduersis interpellantibus perstitit. Heraclitus & Diogenes Cynicus nihil unquam de rigore animi remisserunt, calcatisq; turbinibus fortuitorum, aduersus omnem dolorem & miseriam uniformi durauere proposito. Pompeium poëtam, consularē uirum, nunquam ructasse, habetur inter exempla. Antoniam Drusi non spuisse, percelebre est. Nonnullos accepimus nasci concretis ossibus, eosq; neque sudare consuesse, neq; sitire: qualis Syracusanus fertur Lygdamus, qui tertia & tricesima Olympiade primus ex olympico certamine Pancratij coronā reportauit, eiusq; ossa deprehensa sunt medullam non habere. Maximam uirium substantiam neruos facere certissimum est, quantoq; fuerint densiores, tanto propensius augescere firmitatem. Varro in relatione prodigiosæ fortitudinis, annotauit Tritanum gladiatorem, natura Samnitē fuisse, qui & rectis

rectis & transuersis neruis nō modo crate pectoris, sed manibus cācellatis & brachijs, omneis aduersarios leui tactu, ac penē securis cōgressionibus uicerit: eiusq; filiū militē Cn. Pompeij pari modo natū, ita spreuissē hostem prouocantē, ut inermi eum dextra & superaret, & captū digito uno in castra imperatoris sui reportaret. Milonem quoq; Crotoniensem ferunt egisse omnia supra quān homo ualet. De quo etiā hoc proditur, quod ictu nudæ manus taurū fecit uictimā: eumq; solidū, quā matauerat die, absumpsit solus nō grauatus. Super hoc nihil dubiū. Nā factum elogiū extat. Victor ille omnium certaminū, obiit, Sanē Alektorius traditur lapis, qui specie crystallina, in modum fabæ, in gallinaceorum uentriculis reperitur, aptus (ut dicunt) praeliātibus. Milo porro Tarquinij Superbi Prisci temporibus enituit.

SCHOLIA.

DE hominis partu quædā traditurus, nō inepte etiā de menstruo muliebri præmittit, de quo multa Plin. 7. c. 38. & 28. c. 7. ubi & de incōmodis & remedijs menstrui. Mulier solum.) Aristot. de Nat. animal. 7. & Alber. de animal. 15. in ea quoque sunt sententia, ut existiment omne animal, quod sibi gignit simile perfectæ gñatione, menstruale esse, cō fetus intra uterū augeatur, quā si augeatur, necessario etiā nutritur, &c. Lymphaticos.) furiosos, quos nympholeptos Græci vocant, hoc est nympharum numine correptos. Asphaltites.) de hoc infra capit. 48. Sponte discerpitur.) Vet. Cod. dispergitur. Id solum.) V. C. Illud in se solum. Sidus Helenæ.) Plin. diram, ac minacem Helenam dicit appellatam, lib. 2. c. 37. Quibus munus.) Alij malunt, Quibus nimis est sed priorem lectionem constanter defendunt vetustiss. aliquot exemplaria. In sua lege.) Est enim huius necessitas mulieribus omnibus quasi lex iniuncta, ut singulis mensib. profluuio purgentur: unde & menstruum latinis dictum, quemadmodum Græcis ca samemion. In æternum steriles.) Ex Plin. 7. c. 13. Sterilitatis aus

autem varias causas enumerat Plutarch. de Placit. 5. c. 9. & 13.

Post annum quinquages.) Plin. cod. lib. c. 14. Masinissa rex.) De huius filij nomine, quodnam fuerit, autores variant. Valerius quippe lib. 8. c. 14. Methium, vel ut alij cod. habent, Methymnum appellat, alij Metumathium: Vet. aliquot codices, Mathumatimnum, vide Hermol. in secunda addit. Plin. ad finem fere Glossematum. LXXX. & sextum.) Vet. cod. habet. LXX. & quintum. Caeto.) Vide Plutar. in eius vita. Compertum & illud.) Ex Plin. ca. 11. lib. 7. Aristot. lib. 7. c. 4. de Natur. animal. Plauti Amphitryone, Diodoro initio 7. Iphiclo.) de hoc paulo supra, & mox e. 10. in Vet. cod. Iphite legitur, & paulo post, Hic Iphites. Duplici adulterio.) eiusdem autem diei coitu. Plin. Vtrunq; patri.) alterum domino, alterum procuratori eius similem. Qui Sardin.) lege Diodo. lib. 5. Palantes. Terrantes. Olbiam.) de hac Strab. lib. 4. & 14. Stephanus huius nominis plures numerat. Patru, Hercules, Iphicli, Sternutatio.) Plin. 7. c. 6. Oscitatio quidem, inquit, in enixu letalis est: sicut sternuisse a coitu, abortium. Idem Hippocrat. 5. Aphor. 42. Decimus a concep.) Idem Plin. & Gel. 3. c. 10. & 16. Inter oēs.) Medicos potiss. Aliter em philosophi, ut ex Plutar. de Plac. 5. c. 17. videre est. Corda primū.) Plin. 11. c. 37. & Lact. de opif dei, c. 12. Arist. de nat. animal. 17. & de part. anim. c. 3. & 4. Cic. 2. de nat. d. Deinde minui.) Vet. cod. Dein. minutas ex ofibus spinas. Pars alterutra.) Alij malūt legere, parti alterutri, hoc est, aut cordi, aut spinæ. Idem Plin. loco iam citato. Melior color.) Ex Plin. 7. c. 6. fere ad verbū. Paritudo.) Vet. cod. partitudo.

Motus est.) Vet. co. movetur. Cō saliores.) Quia sal incisivus est, & phlegmaticā illā glutinosamq; materiā, vnde vngues alimentū suum deberent suscipere, absumit. Contra naturam.) Ex Plin. 7. cap. 8. Aristot. item & Gellius. 16. cap. 6. Aegte parti.) Gelli. ex Varrone, ab ægitudine & pedibus. Mar. Agrippa.) de hoc Vergilius in octavo Aeneid. Hora. 1. carm. od. 6. Eutrop. 7. c. 2. Retro uersū ortus.) Vet. cod. Præposteri ortus. Plin. Præposteri natalis augurium. Cornelix.) Idem Plin. 7. c. 16. Sinistro exitu.) de hoc Plutarchus in Tiber. & C. Gracchorum vita, & Florus libro tertio.

Rursus necatis.) Plinius libro leptimo capit. 9. Qui defuncta matre.) videtur hic deesse Et copula, ut legatur, Et qui defunct. parente, Quis autem hic fuerit, non non inat. Aliqui ad Africanum referunt, sed male, ut corrigit etiam Hermolaus in cap. 8. lib. 7. Plinius. De ortu tamen Scipionis, casuq; matris Pomponiæ vtero, lege Silliū lib. 13. Sed & huc faciunt, quæ legūtur in Cōmentarijs Persis sat. 1. ad locū, Ne mihi Polydamas: &c. Nisi forte copulā transferre malis ad verbum Primus, quod sequitur, ut legas: Primusq; Romanorū Cæsar: &c. Cæsar dictus.) alij à cæsarie malūt deducere,

alij

alij ad elephantem à C. Cæsaris auo occisum referunt. E geminis.) Plin. 7. c. 10. Abortiuo fluxu.) Differt eiectio ab abortu, si quidem hic intra quadragesimum diem contingit, illa uero non nisi grandioris fœtus est. Vopiscus.) Plin. 7. c. 10. Quidam & cū dentib.) ex Plin. 7. c. 16. Rex Prusias.) Idem de miraculis Valler. lib. 1. c. 6. In viris plures.) Idem ad verbum Plin. kynodontas.) hoc est, caninos dentes. Locus autem hic ex Plinio videtur ita legendus: Quos kynodontas vocant, quib. gemini prodeunt; & c. ita enim Pli. Quib. in dextra parte gemini superne, a canib. cognominatis; & c. Idem lib. 11. c. 37. Vagitus.) Ex Prologo libri. 7. Plin. Lege etiam Alexan. Aphrodis. problem. 64. Vnum nouimus.) Plin. 7. c. 19. Aug. de ciui. dei lib. 21. Zoroastem.) Berofus Noe filium facit, in sacris literis Cham appellatum. Iustinus Bactrianorū regem fuisse ait, traditq; de eo, quod primus artes magicas, inuenit, & mundi principia siderumq; motus spectarit, de eodem Plinius quoq; plura lib. 30. c. 1. Auus eius,) de utroq; Appia, in Parthico. Agelastos.) Alij semel tantum risisse tradunt, cum asinum vidisset carduos comedētem: vnde proverb. Similes habent labra lactucas. de hoc Cic. Tuscul. 6. lib. 3. & de finib. 5. Socratis.) Idem de eo tradunt Laertius quoq; & Plato, & pleriq; alij. Heraclit. & Diog.) de utroq; Laertium vide. Concretis ossibus.) Idem Plinius. 7. capitul. 18. eos corneos appellans. Antoniam Drus.) scilicet. Lygdamus.) Fortassis illum Syracusanum intelligit, quem Valer. lib. 9. c. 12. Polydamanta appellat. Et fuit sane facilis ex Polydamas in Lygdamus conuersio. Lygdami tamen cuiusdam mentio fit apud Herod. lib. 1. Lucan. 3. Tibul. & Propertium in. 3. & 4.

Pancratij coron.) Certaminis genus erat, quod aduocatis omnibus corporis viribus, omniumq; uerū contentione transigebatur, ut elegantiss. in Pandect. Budæus exponit, & Beroald. apud Propertium. Nervos facere.) nam in his robur situm esse, apud omnes & philosophos & medicos in confesso est, vnde & prouerbales hæc formulæ, omnibus neruis, neruos intendere, expedire neruos, & c. de quibus perdoctē Eras. in Chiliad. Tritanum.) ex Plin. 7. c. 20. Natura Samnitum.) Forte melius, armatura Samnitum. Plin. Samnitium armatura celebrem, & c. Crate pectoris,) thorace. Milonem quoq;.) de hoc etiam præter Plin. & miserando eius interitu, Pausan. & Herodot. lib. 3. Strab. 6. Valer. 9. c. 12.

Non grauat.) Ver. Cod. non grauatim, quod magis arridet; Elog. extat. nimirū in ænea eius statua in Olympijs erecta, de qua Philostrat. lib. 4. de vit. Apollonis. Obijt.) Alij legūt, quæ obiuit: ut semper victorem eum ex certaminibus abiisse intelligas. Aleætorius.) de hoc Plin. c. 10. libri. 37. Aleætorias, inquit, vocāt in venetricis gallinaceorum inuentas, crystallina specie, magnitudine

faba:

fabæ: quibus Milonem Crotoniensem vsus, in certaminibus inui-
ctum fuisse videri volunt. Ex quo Plinij loco hic forte legendum
est: Sane alexoria vsus traditur lapide, qui, &c. In modū fabæ,)

Vet. C. fabæ modo, in gallinaceorū, &c. Tarquinij.) Stras-
bo Pythagoræ discipulum etiam fuisse Milonem tras-
dit, qui Pythagoras ipse quoq; Tarquinij
tempore floruit.

DE SIMILITVDINE FORMÆ,

*& corporum proceritate: deq; mensu-
ra hominis, & defunctorum pu-
dore. Caput. V.*

IAm uero qui deflexum animum referat ad similitudi-
num causas, quantū sit artificis naturæ ingenium de-
prehendet? Interdum enim ad genus spectant, & per so-
bolem in familias transitus faciunt: sicut plerunq; par-
nuli modo neruos, modo cicatrices, modo qualescunq;
originis suæ notas ferunt: ut in Lepidis, quorum tres,
interuulsa tamē serie, ex eadē domo obducto membra-
na oculo similes geniti reperiuntur: ut in Byzantio no-
bili pugile, qui cū matrem haberet adulterio ex Aethio-
pe conceptam, quæ nihil patri comparandum reddidis-
set, ipse in Aethiopem auū degenerauit. Sed hoc minus
mirum, si respiciamus ad ea quæ spectata sunt inter ex-
ternos. Regem Antiochum Artemon quidā ex plebe Sy-
riaca, sic facie æmula mentiebatur, ut postmodum Lao-
dice uxore regia, obiecto populari isto tandiu dissimula-
uerit defunctum maritum, quoad ex arbitratu eius re-
gni successor ordinaretur. Inter Cn. Pompeium & Vi-
bium humili loco natum, tantus error extitit de paribus:

liniamentis, ut Romani Vibiū Pompeij nomine, Pompeium Vibij uocabulo cognominarēt. Oratorem. A. Plancum Rubrius histrio sic impleuit, ut & ipse Plancus à populo uocaretur. Armētarius Mirmillo & Cassius Seuerus orator ita se mutuò reddiderunt, ut si quādo pariter uiderentur, dignosci nō possent, nisi discrepantiam habitus indicaret. M. Messala Censorius, & Menogenes ex fece uulgari, hoc fuerūt uterq; quod singuli: nec alium Messalam, quā Menogenem, nec Menogenē alium quā Messalam putarunt. Piscator ex Sicilia proconsuli Suræ præter alia etiam rictu oris cōparabatur. Ita in eodem uocis impedimento, & tardatæ sono linguæ naturalibus offendiculis congruebant. Interdū uero nō modo inter externos, sed etiam inter conductos ex diuersissima parte orbis miracula indiscreti uultus fuerunt. Deniq; cum Antonio iam triumpho Thoranius quidam eximios forma pueros uelut geminos trecentis sestertijs uendidisset, quorum alterum de transalpina Gallia, alterum ex Asia comparauerat, adeo q; una res uideretur, nisi solus sermo fidem panderet, atque ideo se Antonius illusum grauaretur: non infacete Thoranius, id uel præcipue, quod emptor criminabatur, preciosum cōprobauit. Neq; enim mirum, si forent pares gemini: illud nullis posset taxationibus aestimari, quod tantis spacijs diuersitas separatos, plusquam geminos cōtulisset. Quo responso adeò Antonius mitigatus est, ut deinceps nihil se habere carius in substātia sua iactaret. Nūc si de ipsis hominū formis requiramus, liquidò manifestabitur, nihil de se antiquitatem mendaciter prædicasse, sed corru

ptam degeneri successione sobolem nostri temporis per nascentiū detrimenta decus ueteris pulchritudinis perdidisse. Licet ergo pleriq; definiant, nullū posse excedere longitudinē septem pedū, quod intra hunc modū Hercules fuerit: deprehensum est tamē Romanis tēporibus, sub D. Augusto Pusionem & Secundillam denos pedes, & amplius habuisse proceritatis, quorū reliquæ adhuc in conditorio Sallustianorum uidentur. postmodum D. Claudio principe, Gabbaram nomine, ex Arabia aduectum, nouem pedum, & totidem unciarum. Sed ante Augustum annis fermè mille non apparuit forma huiusmodi, sicut nec post Claudium uisa est. Quis enim æuo isto non minor suis parentibus nascitur? Priscorū autē molē testantur etiam Orestis suprema, cuius ossa Olympiade quinquagesima & octaua Tegeæ inuenta à Spartanis oraculo monitis, didicimus implese longitudinem cubitorum septem. Scripta quoq; ex antiquitate memorias accersunt in fidem ueri, quibus receptum est, quod bello Cretico, cum elata flumina impetu plus quàm ui annica inuecta terras rupissent, post discessum fluctuum inter plurima humi dissidia humanum cadauer repertum sit cubitūm triū atq; triginta: cuius spectandi cupidine L. Flaccum legatū, Metellum etiam ipsum impendiō admodum captos miraculo, quod auditu refutarāt, oculis potitos. Nō omiserim, Salamiā Euthymenis filiū creuisse in triennio tria cubita sublimitate, sed incessu tardo, sensu hebeti, robusta uoce, pubertate festina: statimq; obsessum morbis plurimis, immoderatis ægrotudinū supplicijs cōpensasse præcipitē incrementi celeritatē. Mensu-

ra ratio bifariam conuenit. Nam quantus manibus ex-
 passis inter digitos longissimos modus est, tantum cōstat
 esse inter calces & uerticem. Ideoq; physici hominem
 minorem mundum esse iudicarunt. Parti dextræ habi-
 lior adscribitur motus, leuæ firmitas maior. Vnde alte-
 ra gesticulationibus promptior est, altera oneri seren-
 do accommodatior. Pudoris disciplinam etiam inter
 defuncta corpora natura discernit, ut si quando cadaue-
 ra necatorum fluctibus euehantur, uirorum supina, pro-
 na fluitent fœminarum. Verura iam ad pernicitatis titu-
 lum transeamus.

SCHOLIA.

AD similitudinum causas.) De his Plin. lib. 7. c. 12. unde hæc
 plæraq; sunt desumpta: & Arist. de nat. anim. 6. c. 7. & Pro-
 blem. 12. c. 14. sect. 10. Lactã. de Op. d. c. 12. Plutarch. de Plæ-
 cit. 5. c. 12. Lucret. lib. 4. Valer. 9. c. 5. Ut in Byzantio.) Sunt qui
 legant. velut in Byzantino nobili poeta. Sed Ver. Cod. habebat, ve-
 lut in Byzantio nobili pyctã. ut facillima fuerit deprauandæ uocis
 pyctã, in poeta, occasio. Cæterum Plinius quoq; Niceum nobilem
 pyctam Byzantij genitum, hunc uocat. Aristot. tamen in Sicilia id
 contigisse refert. Antiochum.) Syriæ regem, de Artemone aus-
 tem Valer. 9. c. 15. ubi tamen Artenionem legere est. Vibium.) Ita
 le quid etiam de Publicio libertino quodam Valer. & Plin. tradūt.
 Armentarius.) sic uocatur, qui armentis præest. Verg. Armenta-
 rius Afer agit. Ex fece.) quia histrio. Uterque quod singuli.)
 ut neutrum discernere ab altero facile fuerit, id quod de Curione
 & Burbuleio quoque referunt Valer. & Plinius. Trecentis fester-
 tiji.) Plin. ducentis. Fidem panderet.) Forte legend. fraudẽ pan-
 deret. Sic etiam Plin. detecta fraude. Nullis taxationibus.) nula-
 lo præcio. Degeneri successione.) Eleganter id per quatuor æta-
 tes tam Græci quã Latini poetæ expresserunt: & Plinius. 7. cap. 16.
 Iuuenalis: saty. 15.

Tertã malos homines nunc educat, atque puillos.

Preciosum comprobauit.) Vet. C. præciosius probauit. Diuer-
 sit. separatos.) Vet. C. separata, plusquam geminos attulisset. Ses-

ptem

ptem pedum,)quem Gellius ex Varrone summum dicit esse adoleſcendi corporis humani modum. Hercules,) de huius ſtatura Gellius. 1. 1. Salluſtianorum,) ſ. hortorum. Aevo iſto,) Vet. Co. iam æuo iſto. Oreſtis ſuprema,) Suprema vocat oſſa, quæ reliquis alijs dicuntur. De hoc Herodot. 1. & Gell. 3. c. 10. Arceſſunt in fidem,) Vet. c. accerſūt. In fidē veri hoc etiā receperūt, quod, & c. Sublimitate,) Vet. C. ſublimitatis, ſed inceſſu tardū, ſenſu hebetē, & c. Nam quantus manibus expaſ,) Plin. 7. c. 17. Minorem mundū,) mi crocoſmū, de quo Macroboſ. Som. 2. c. 12. Lactan. 2. c. 13. Prona ſœminarū,) velut pudori deſunctarū parcēte natura, Plin.

DE VELOCITATE, VISV, ET
fortitudine. Caput. VI.

PRimam palmam uelocitatis Ladas quidam adeptus eſt, qui ita ſupra cauum puluerē curſitauit, ut arenis pendentibus nulla indicia relinqueret ueſtigiorum. Polymneſtor Mileſius puer, cum à matre locatus eſſet ad caprarios paſtus, ludicro leporem conſequutus eſt, & ob id ſtatim productus à gregis domino Olympiade ſexta & quadrageſima, ut Boëthius autor eſt, uictor in ſtadio meruit coronam. Philippides biduo mille ducenta quadrageſima ſtadia ab Athenis Lacedæmonem decurrit. Aniſtius Lacon, & Philonides Alexandri magni curſores à Sicyone Elin uſq; mille ducenta ſtadia una die trãſierūt. Fonteio, Vipſanoq; COSS. in Italia octo annos puer natus, qnq; & x l. millia paſſuū à meridie trãſiuit ad ueſperū. Viſu deinde plurimum potuit Strabo nomine, quem perſpexiſſe per centum x x v. millia paſſuū Varro ſignificat. ſolituūq; à Carthagine exeuntē claſſem Punicā, numerumq; nauū manifeſtiſſime è Lilybitana ſpecula denotare. Cicero tradit, Iliada Homeri ita ſubtiliter in mēbranis deſcriptam, ut teſta nucis clauderetur,

deretur. Callicrates formicas ex ebore ita scalpfit, ut portio earum à cæteris secerni nequiverit. Apollonides perhibet, in Scythia foeminas nasci, quæ Bithyæ uocantur, hasq; in oculis pupillas geminas habere, & perimere uisu, si quem forte iratæ aspexerint. Hæ sunt & in Sardinia, Præualuisse fortitudine apud Romanos L. Sicinium Dentatum, titulorum numerus ostendit. Tribunus hic plebis fuit nō multo post exactos reges, Spurio Tarpeio, A. Thermo COSS. Idem ex prouocatione octies uictor, x l. & .v. habuit aduersas cicatrices, in tergo nullam notam. Spolia ex hoste tricies & quater cepit. In phaleris, hastis puris, armillis, coronis trecenta x i i. dona meruit. Nouem imperatores, qui opera eius uicerāt, triumphanteis profecutus est. Post hūc M. Sergius duobus stipendijs, primo, aduerso corpore ter & uicies uulneratus: secundo stipendio in prælio dextram perdidit. Qua de causa ferream sibi manum fecit: & cum neutra penè idonea ad præliandum ualeret, una die quater pugnavit, & uicit sinistra, duobus equis eo insidente confossis. Ab Annibale bis captus refugit, cum uiginti mensibus, quibus captiuitatis sortem perferebat, nullo momento sine cōpedibus fuerit, & catenis. Omnibus asperimis prælijs, quæ tempestate illa Romani experti sunt, insignitus donis militaribus. à Trasymeno, Trebia, Ticino que coronas ciuicas retulit. Cannensi quoq; prælio, de quo refugit eximium opus uirtutis fuit, solus accepit coronam, Beatus profecto tot suffragijs gloriarum, ni hæres in posteritatis eius successione Catilina tantas adores odio damnati nominis obumbrasset.

Quantum

Quantum inter milites Sicinius, aut Sergius, tantum inter duces, imò, ut uerius dicam, inter omnes homines Cæsar dictator enituit. Huius ductibus undecies centum & nonaginta duo milia cæsa sunt hostium. Nam quantum bellis ciuilibus fuderit, noluit annotari. Signis collatis quinquagies & bis dimicauit: M. Marcellum solus supergressus, qui nouies & tricies pari modo fuerat præliatus. Ad hæc nullus celerius scripsit.

Nemo uelocius legit. Quæternas etiam epistolas simul dictitasse perhibetur: benignitate adeo præditus, ut quos armis subegerat, clementia magis uicerit.

SCHOLIA.

PAlmam, uictoriæ laudē, ab arboris palmæ ingenio, de quo Gell. 3. c. 6. Pli. 16. c. 42. Bras. in Chiliad. Ladas, de hoc cure fore Catull. ad Camerium,

Næ Ladas ego, pennipes uel Perseus:

Meminit etiam Alex. Genial. d. 2. C. 21. & Iuuenal. sat. 13. Ad caprarios. Vet. c. Ad caprariorum pastus. Philippides, Plin. 7. c. 20. stadia numerat 1160. Anistius, Al. Antistis, & Anistis, & apud Plin. Canistius. Vno die. nouem diei horis, Plin. 2. c. 71. Fonteo. Vet. C. Pompeio. Octo amnes. Plin. nouē habet, & cucurrisse XLV. M. pass. pro quo in Vet. c. reperio V, & LXX. M. passuū. Cæterum puerū hunc Martial. lib. 4. Addam uocat. Strab. Plin. 7. c. 21. Valer. etiam lib. 1. c. 6. Lynceum hūc uocat. unde quoq; pro uerb. Lynceo perspicacior. Lilybitana, de Lilybeo Siciliæ promontorio. Iliada Homeri. de hac Martial. in Xenijs. Callicrates. Plin. eodem loco, & libr. 36. c. 5. ad finem. Bithiæ. Plin. 7. cap. 2.

Hasq; Vet. cod. eas in oculis. Hæc sunt & in Sardinia. Exemplaria manu scripta, quibus uetustissimis usi sumus, hæc uerba non habent. ut uerisimile sit ab aliquo studioso in marginem forte, ut sit, adiecta, in cōtextū postea irrepsisse. L. Sicin. Dent. hic ob singularē fortitudinē Romanus Achilles est dictus, teste Gel. lib. 2.

c. 12. plura Plin. 7. c. 28. & lib. 22. c. 5. Valer. 3. c. 72. A. Thermo.) In Plinianis aliquot exemplaribus legitur. A. Aetermo. Vet. vero co. habet A. Aterio: numeratur autem hic annus quo Sp. Tarpeius Capitolinus & A. Aternius Fontinalis Coss. fuerunt, ab vrbe condita quidem trecentessimus, ab exactis autem regibus quinquagesimus sextus. Aduers. cicatrices.) antro rsum exceptas, Valer. In tergo nullam.) quod nunq̄ tergum hosti obuertisset fugiendo. Spolia: Vet. c. & spolia. Trecenta duodecim.) Non constabit hic numerus, nisi a Solino positus torques etiam addamus ex Plinio, quibus 83, donatum eum testatur, hastis autem puris 18. phaleris 25. armillis 160. coronis 26. que omnia collecta numerum faciunt 312. quanquam hic Valerio quoq; cum Plinio non cōuenit. M. Seruius.) ex Plin. 7. c. 28. fere ad verbum. Qua de causa ferream.) Vet. Co. Quae de causa postea manum sibi ferreā, &c. Ni hæres.) Vet. co. nisi hæres, Plin. nisi pronepos Catilina gratiam nomini de rogasset. Adoreas,) tantas laudes, tantam gloriam. Plin. lib. 18. c. 3. Gloriam deniq; ipsam a farris honore adorea appellabant; Ador autem farris genus, edor quondam appellatū, autore Festo. Et prius scis quidem temporibus militaria dona, quæ militibus fortem operam in bello nauantibus a duce dabātur, heminae vel quartarij farris erāt. Velut (Festus ait) Adoriam laudem siue gloriam dicebāt, quia gloriosum eum putabant esse, qui farris copia abundaret.

Cæsar dictator.) Vide Plin. 7. c. 25. Sueton: & Plutarch. in Cæsare; Centum & nonaginta duo. M.) Vet. C habet cxxxij. M. Quinquages & bis.) Quinquages tantum habet Plin; Nouies & tricies.) Id est, vnde quadragies, Plin; de hoc autem vide Plutarch. in eius vita. Valer. multis locis, præcipue autem lib. 4. c. 1. Liu. Deca. 3. non vno in loco. Nullus celerius.) Plin. Scribere & legere simul dictare & audire solitum accepimus: epistolas vero tantarum rerum quaternas pariter librarijs dictare, aut si nihil aliud ageret, septenas, plura eo loco, & Gell. lib. 17. cap. 9.

DE MEMORIA, DE VOCE ADEMPta, & adepta. De morum laude. De eloquentia.

De pietate. De pudicitia, & felicitate. Caput. VII.

Cyrus memoriae bono claruit, qui in exercitu, cui numerosissimo praesuit, nominatim singulos alloquebatur. Fecit hoc idem in populo Romano L. Scipio Sed &

Sed & Cyrū, & Scipionem consuetudine credamus profecisse. Cyneas Pyrrhi legatus postero die quā ingressus Romā fuerat, & equestrē ordinē & Senatū pprijs nominibus salutauit. Rex Ponticus Mithridates duabus & uiginti gentibus, quibus imperitabat, sine interprete iura dixit. Memoriam ex arte fieri palām factum est: sicut Metrodorus philosophus, qui temporibus Diogenis Cynici fuit, in tantum se meditatione assidua prouexit, ut à multis simul dicta, nō modo sensuum, sed etiam uerborū ordinibus retineret. Nihil tamē in homine aut metu, aut casu, aut morbo facilius intercipi, sēpe per spectum est. Qui lapide ictus fuerat, accepimus oblitū literarū. Messalam certe Coruinū post ægritudinem quam pertulerat, percussum proprii nominis obliuione, quamlibet aliās ei sensus uigeret. Memoriam metus perimit. Inuicem timor uocis est incitamentū, quam non solū acuit, sed etiā, si nunquam fuerit, extorquet. Deniq; cū Olympiade octaua & quinquagesima uictor Cyrus intrasset Asiæ, oppidū Sardas, ubi tūc Croesus latebat, Athis filius Regis mutus ad id usq; temporis, in uocem erupit uictoris. Exclamasse enim dicitur: Parce patri meo Cyre, & te hominē esse uel casibus disce nostris. Tractare de moribus superest, quorū excellentia maxime in duobus enituit. Cato princeps Porciæ gentis, senator optimus, optimus imperator, orator optimus, causam tamen quadragies & quater dixit, diuersis odiorū simultatibus appetitus, semper absolutus. Verū Scipionis Æmilianī laus propēsior, qui præter bona quibus Cato clarus fuit, etiā publico amore præcessit. Vir optimus Na-

sica Scipio iudicatus est, non priuato tantum testimonio, sed totius senatus sacramento, quippe quod inuētus dignior nō fuit, cui præcipuæ religionis crederetur mysterium, cum oraculum moneret arceſi ſacra Deūm matris Peſſimuntia. Plurimi inter Romanos eloquentia floruerunt, ſed hoc bonum hereditarium nunquam fuit, niſi in familia Curionum, in qua tres ſerie continua oratores fuere. Magnum hoc habitū eſt ſanè eo ſeculo, quo facundiam præcipue & humana & diuina mirata ſunt. Quippe tūc percussores Archilochi poëtæ Apollo prodidit, & latronum facinus Deo arguente detectum eſt. Cum que Lyſander Lacedæmonius Athenas obſideret, ubi Sophoclis Tragici inhumatum corpus iacebat, identidem Liber pater ducem admonuit per quietem, ut ſepeliri delicias ſuas ſineret. Nec prius deſtitit, quàm Lyſander cognito quis obijſſet diem, & quid à numine poſceretur, inducias bello daret, uſq; dum congruæ ſupremis talibus exequiæ ducerentur. Pindarum lyricum è conuiuij loco, cui imminebat ruina, ne cū cæteris interiret, ſorinſecus Caſtor & Pollux uocarunt, inſpectantibus uniuerſis. Quo effectum eſt, ut ſolus impendens periculum euaderet. Numerandus poſt Deos Cn. Pompeius magnus, intraturus Poſidonij domum, clariffimi tūc ſapientiæ profeſſoris, percuti ex more à liſtore uetuit foreis, ſummiſſiſq; faſcibus, quamlibet conſectō Mithridatico bello, & orientis uictor, ſententia propria ceſſit ianuæ literarum. Africanus prior Qu. Ennij ſtatuanam imponi ſepulchro ſuo iuſſit. Vticenſis Cato unum ex tribunatu militum philoſophum, alterum ex Cypria legatione

tione Romam aduexit, professus plurimum se eo facto
 Senatui & populo Romano contulisse, quamuis proa-
 uis eius sæpissime censuisset Græcos urbe pellēdos. Dio-
 nysius tyrannus uittatam nauem Platoni obuiam misit:
 ipse cum albis quadrigis egredientem è littore occur-
 rens honoratus est. Perfectam prudentiam soli Socrati
 oraculum Delphicum adiudicauit. Pietatis documen-
 tum nobilius quidem in Metellorum domo effulsit, sed
 eminentissimum in plebeia puerpera reperitur: humilis
 hæc, atque ideo famæ obscurioris cum ad patrem, qui
 supplicij causa claustris pœnalibus continebatur, ægre
 obtinuisset ingressum, exquisita sæpius à ianitoribus,
 ne fortè parenti cibum sumministraret, alere eum uberi-
 bus suis deprehensa est. Quæ res & factum & locum
 consecrauit. Nam qui morti destinabatur, donatus fi-
 liæ, in memoriam tanti præconij reseruatus est. Locus
 dicatus suo numini, Pietatis sacellum fuit. Nauis à phry-
 gia gerula sacrorum, dum sequitur uittas castitatis, con-
 tulit Claudiæ principatum pudicitia. Et Sulpitia Pater-
 culi filia, M. Fuluij Flacci uxor, censura omnium ma-
 tronarum è centum probatissimis haud temere electa
 est, quæ simulacrum Veneris, ut Sybillini libri mone-
 bant, dedicaret. Qui attingat ad titulū felicitatis, nec-
 dum repertus est, & qui felix censei iure debuerit.
 Nanq; Cornelius Sylla dictus potius est quàm fuerit fe-
 lix. Solum certè beatum cortina Aglaum iudicauit, qui
 in angustiissimo Arcadiæ angulo pauperis soli dominus,
 nunquam egressus paterni cespitis terminis inuenitur.

CYRUS. Ex Plin. 7. c. 24. hæc memorię exēpla desumpta sunt de Cyri auct̄ memoria etiā Fab. 11. c. ij. Valer. 8. c. 7. L. Scipio.) Publij frater, Asiaticus cognominatus, Cynceas.) Plutarch. in Pyrrho. Cic. Tuscul. q. lib. 1. Seneca in prologo, declamat. Ponticus.) Ponti regionis Asię, de quo plura Plin. 25. c. 2. & Valer. loco iam citato, Gell. 17. c. 17. Plut. in Lucul. Memoriam ex.) de hoc ad Heren. lib. 3. c. 5. Fab. 11. Cic. de orat. 2. ad finem. Trapezunt. Rhet. lib. 4. Metrodorus.) Idem Plin. & Cic. Tusc. q. lib. 1.

Diogenis Cynici.) Stoici forte legend. qui & Babylonius est appellatus, Metrodori coętaneus, alius a Cinico, vt constat ex Laertio, lib. 6. & 10. item Gell. lib. 17. c. vlt. floruit vterq; Olympiad. 96. vt Euseb. in Chron. Qui lapidei &.) Valer. lib. 1. c. 8. Atheniensis sem hunc fuisse, virum eruditissimum, dicit. Simile de Georg Trapezuntio viro doctiss. traditur, omnium literarum Gręcarum Latinarumq; in senio oblitum esse. Messal. Coruin.) De huius eloquentia; & in Ciceronem, vna cum Pollione æmulatione Fab. lib. 10. c. 1. & lib. 12. ad finem. de qua tamē doctissime, vt omnibus alijs, IOACHIMVS CAMERARIVS noster, Commentariorum in primam Tusculan. nunc primum in lucem editorum. lib. 2. differit. Inuicem metus.) Vet. C. In vim vocis interdum est timor incitamentum, &c. quę lectio magis placet. Victor Cyrus.) Eadem Gell. 5. c. 9. ex Herodotib. lib. 1. & Valer. 5. c. 4. Iustin. 1. De alto autem Croesi filio semestri locuto in crepundijs, meminit Plinius. 11. c. 51. Cato princeps.) ex Plinio. c. 7. lib. 27. & Gell. 13. c. 19.

Quadrag. & quater.) Cel. Antiq. li. 6. c. 36. Verum Scipionis.) Vet. C. Vnde Scipionis, c. Aemiliani.) filij Paul. Aemilij, sed à Scipione Africano superiore adoptati. vnde & inferior Africanus dictus est, ab euerisa Carthagine, vt ille superior à capta. multa de huius virtutib. Valer. lib. 2. & 8. Nascia.) ex Plin. 7. c. 34. Quippe quod.) Vet. C. Quippe quo. Cum ora culum.) Historiam habes apud Liu. decad. 3. lib. 9. Valer. 8. c. 16. Quid. Fastr. 4. Silium 17. Fenest. 12. Pessinunt.) à Pessinunte Phrygię oppido, vbi templum Cybeles erat celeberrimum, teste Diodor. lib. 4. & Strab. lib. 10. In famil. Curionum.) ex Plin. 7. c. 41. Percuss. Archilochi.) Plin. 7. c. 29. fuit autē hic Iambici carminis inuentor, de quo plura Fab. 10. & Horat.

Archilochum proprio rabies armauit iambo.

Deo arguente.) Vet. c. deo coarguente. Lysander.) Idē eodē loco Plin. Quis obisset diem.) Vet. Co. quo obisset die. Supremis talibus.) tanto funeri. Pindarū.) Idē de Simonide Valer. lib.

I. c. vlt. Fab. II. Cic. de Orat. lib. 2. Pindari aut̄ familiæ & penatibus Alexandrū regē Parci iussisse, cū Thebas caperet, Plin. eo. loco tradit. Possidonij, Jex Plin. 7. c. 30. Ciceronis hic fuit præceptor, vt idem testatur de Fabio, & Plutar. in Cicer. Ex more, de hoc more Alex. Genial. I. c. 27. Summissis q̄. Vet. C. demissis q̄. In noua literarū, id est, fores etiā tanti literarū professoris libēs venetratus est. Quinti Ennij. Hoc præter Pli. testatur etiā oui, de ar. 3.

Ennius emeruit Calabris in montibus ortus,

Contiguus poni Scipio magne tibi,

Vticensis Cato. Pli. ad verbū, cod. cap. 30. Philosophū. Athenodorū Cordilionē Stoicum, quē Pergami offensum persuasit, vt se in castra sequeretur. Vide Plutar. in eius vita. Alterū ex Cypria leg. de qua Flor. 3. c. 9. Porro vet. co. aliū legit, nō alterū. Quamuis proauus eius. Cato Censorius, idem aut̄ Plut. in Censorio, vet. co. aut̄ pro quāuis, habet quamlibet. Dionys. tyr. Idē Plutar. in Platonis vita, & Laertius. Honoratus est. Vet. c. honorauit,

Socrati. Plin. 7. c. 31. & 34. c. 6. Valer. 3. c. 4. Plato in Apolog. Laert. in eius vita. Metellorū d. Metellus Pius cognomēto, quod patri exulanti reditū inpetrasset, Valer. 5. & lib. 3. quanq̄ & de rebus qua eius pietate Plin. quoq̄ c. 43. lib. 7. & Ouid. Fast. 6. Effulsit. Vet. co. refluxit. Plebeia puerpera. Ex Plin. 7. c. 36. a quo tamen Valer. dissentit lib. 5. c. 4. Et factū & locū. V. C. & locū & factum.

Suo numini. V. C. suo nomini, pietatis facellū est. Claudiaz. Plin. 7. c. 35. Ouid. Fastor. 4.

Claudia Quinta genus Clauso referebat ab alto:

Historiæ autem huius autores supra indicauimus in Scip. Nasticæ Electæ. V. C. delectæ. Simul Veneris. verticordiaz nūcupatæ, quo virginū & matronarū animus à libidine ad pudicitiam cōuerteretur. Valer. 8. c. 16. & Ouid. Fast. 4. Qui attingat. Vet. c. Quod attinget. Et qui felix. Vet. co. non habet copulā Et. Cor. Sylala. Plin. 7. c. 43. Plutar. in eius vita, Valer. 6. c. 6. Quam fuerit. V. C. quam fuit. Aglaum. De Aglao Psofidio Plin. 7. c. 46. Valer. 7. c. 1. Terminis. V. C. terminos. Porro quæ deinceps

in sequentia capita videbantur annotāda, ad libri calcem reperies.

DE ITALIA, ET EIVS LAVDIBVS,

deq̄ peculiaribus multis quæ in ea reperiuntur.

CAP. VIII.

DE homine satis dictū habeo. Nunc, ut ad destinatū reuertamur, ad locorū cōmemorationem stylus dirigens

dirigendus est. atq; adeò principaliter in Italiã, cuius decus iam in Vrbe cõtinuus. Sed Italia tãta cura ab omnibus dicta est, præcipue à M. Catone, ut iã inueniri non possit, quod nõ ueterũ autorũ præsumpserit diligẽtia, largiter in laudem excellentis terræ materia suppetẽte, dũ scriptores præstãtissimi reputant locorũ salubritatem, cœli temperiẽ, ubertatẽ soli, aprica colliũ, opaca nemorũ, innoxios saltus, uitiũ, olearũq; pũctus, ouilia, pecuaria, tot amneis, lacus tãtos, biferã uiolaria, inter hæc Vescuũ siagrãtis animæ spiritu uaporantẽ, tepẽteis fontibus baias, colonias tam frequẽteis, tam assiduã nouarũ urbiũ gratiã, tam clarũ decus ueterũ oppidorũ, quæ primũ Aborigines, Arunci, Pelasgi, Arcades, Siculi, totius postremo Græciæ aduenæ, et in summa uictores Romani cõdiderunt. Ad hæc littora portuosa, orasq; habet patentibus gremijs cõmercio orbis accõmodatas. Verũ ne prorsus intacta uideatur, in ea quæ minus trita sunt, animũ intendere haud absurdũ uidetur, et parcius depãsta leuibus uestigijs inuiare. Nã quis ignorat uel dictam uel conditã à Iano Ianiculũ, à Saturno Latiũ atq; Saturniam, à Danaë Ardeã, à comitibus Hercules Polyden, ab ipso in Campania Pompeios, quia uictor ex Hispania pompam bouum duxerat? In Liguria quoq; lapidarios campos, quod à Ioue eò dimicãte credũtur saxa pluuisse. Regionem Ionicam ab Ione Naulochi filia, quam proca citer insidentem uias Hercules interemit, ut ferunt: Archippen à Marsya rege Lydorũ, quod hiatu terræ haustum, dissolutũ est in lacũ Fucinũ. Ab Iasone templũ Iunonis Argiæ, à Pelope Pisas, à Cleolao Minois filio Daunios,

Daunios, Iapygas à Iapige Dædali filio, Tyrrhenos à Thyrreno Lydiæ rege, Coram à Dardanis, Argillam à Pelasgis, qui primi in Latium literas intulerunt: à Phalero Argiuo Phaliscam, à Phalerio argiuo Phalerios, Fescennium quoq; ab Argiuis, Portū Parthenium à Phocensibus. Tybur (sicut Cato facit testimonium) à Catilo Arcade, præfecto cladis Euandri: sicut Sextius, ab Argiua iuuentute. Catillus enim Amphiarai filius, post prodigialem patris apud Thebas interitū, Oeclei aui iussu, cum omni fœtu uel sacro missus treis liberos in Italia procreauit, Tiburtū, Coram, Catillum, qui depulsis ex oppido Siciliæ ueteribus Sicanis, à nomine Tiburti fratris natu maximi urbē uocarūt. Mox in Brutijs ab Vlyssæ extructū templū Mineruæ. Insula ligea appellata abiecto ibi corpore Sirenis ita nominatæ. Parthenope à Parthenopes Sirenis sepulchro, quam Augustus postea Neapolin esse maluit. Præneste, ut Zenodotus refert, à Præneste Vlyssis nepote Latini filio: aut, ut Prænestini sonant libri, à Cæculo, quæ iuxta ignes fortuitos inueniunt, ut fama est, Digitiorū sorores. Notū est à Philoſte Petiliā constitutā, Arpos & Beneuentū à Diomede, Patauiū ab Antenore, Metapontū à Pilijs, Scyllaccū ab Atheniēsibus, Sybarim à Træzenijs, & à Sagari Aiacy Locri filio, Salentinos à Lycijs, Anconam à Siculis, Gæbios à Galatio & Bio Siculis fratribus, ab Heraclidis Tarentum, insulam Tensam ab Ionibus, Pestum à Dorensibus. A Myscello & Archia Crotoniam, Rhegiū à Chalcidēsibus, Caulonā & Terinaim à Crotoniēsibus, à Naritijs Locros, Heretrū à Græcis in honorem

Heræ. sic enim Iunonem Græci uocant. Aritionem ab Archiloco Siculo, unde et nomen, ut Cassio Hemina placet, tractum. Hoc in loco Orestes oraculo monitus simulacrum Scythicæ Dianæ, quod de Taurica extulerat, prius quam Argos peteret, consecrauit. à Zanclensibus Metaurum locatum, à Locrensibus Metapontum, quod nunc Vibo dicitur. Bocchus absoluit, Gallorum ueterè propaginem Umbros esse. M. Antonius asseuerat eosdè, quòd tempore aquosæ cladis imbris superfuerūt, Umbros græce nominatos. Licinio placet, à Mesappo Græco Mesappiæ datâ originem, uersam postmodum in nomen Calabriae, quam in exordio Oenotri frater Peucetius Peucetiam nominarat. Par sententia est inter autores, à gubernatore Aeneæ appellatum Palinurum, à tubicine Miseno Misenum, à consobrina Leucostiam insulâ. inter omnes perspicuè conuenit, à nutrice Caieta Caietam, ab uxore Lauinia Lauinium esse nūcupatum, quod post Troiæ excidium, sicut Cussonius perhibet, quarto anno extructum est. Nec omissum sit, Aeneam æstate ab Illo capto secunda Italici littoribus appulsum, ut Hemina tradit, socijs non amplius sexcentis, in agro Laurenti posuisse castra: Vbi dum simulacrum, quod secū ex Sicilia aduexerat, dedicat Veneri matri, quæ ἀφροδίτη dicitur. à Diomede Palladium suscipit, tribusq; mox annis cum Latino regnat, socia potestate, quingentis iugeribus ab eo acceptis. Quo defuncto summâ bieniō adeptus, apud Nomicū apparere desijt. Anno septimo patris indigetis ei nomen datum. Deinde constitutæ ab Ascanio longa Alba, Fidenæ, Antium, Nola à Tyrijs.

ab Eubœensibus Cumæ. Ibidem Sibyllæ sacellum est, sed eius quæ rebus Romanis quinquagesima Olympiade interfuit, cuiusq; librum ad Cornelium usque Syllam Pontifices nostri consulebant: tunc enim unâ cum Capitolio igni absumptus est: nam priores duos Tarquinio superbo parcius pretium offerente quàm postulabat, ipsa exusserat: cuius sepulcrum in Sicilia adhuc manet. Delphicam autem Sibyllam ante Troiana bella uaticinatâ Boëthus perhibet, cuius plurimos uersus operi suo Homerû interuisse manifestat. Hanc Heriphile Erythrea annis aliquot intercedentibus consecuta est, Sibylla' que appellata est de scientiæ parilitate, quæ inter alia magnifica Lesbios amissuros imperium maris multò ante præmonuit, quàm id accideret. ita Cumanam tertio fuisse post has loco, ipsa æui series probat. Ergo Italia, in qua Latium antiquum antea à Tyberinis ostijs ad usque Lyrimum pertinebat, uniuersa consurgit à iugis Alpium, porrecta ad Reginum uerticem, & littora Brutiorum, quò in mare meridiem uersus protenditur. Inde procedens paulatim se Apennini montis dorso attollit, extensa inter Tuscum & Adriaticum, id est inter superum mare & inferum, similis querno folio, scilicet proceritate amplior, quàm latitudine. Vbi longius processit, in cornua duo scinditur, quorum alterû Ioniû spectat æquor, alterum Siculum. Inter quas prominentias non uno margine accessum insinuati freti recipit, sed linguis proiectis sæpius, à procurrētibus distinctum promontorijs pelagus admittit. Ibi, ut obuia passim notemus, arces Tarentinæ, Scyllæa regio, cum Scyllæo oppido, & Crathe

flumine Scyllæ matre, ut uetustas fabulata est: Rheginū
 saltus, Pæstanz ualles. Syrenum saxa: amœnissimus Cam-
 paniz tractus, Phlegreæ cæpi, Circes domus: Tarracina,
 ante insula circumflua immenso mari, nunc æuo ne cõtente
 addita continenti, diuersamq; fortunam à Rheginis ex-
 perta, quos fretum medium à Siculis uis absceidit. Formiæ
 etiam Læstrygonibus habitata. Multa præterea pollen-
 tissimis ingenijs edifferta, quæ præterire, quàm inferius
 exequi, tutius duximus. Verum Italie longitudo, quæ ab
 Augusta prætoria per urbem Capuamq; porrigitur usq;
 ad oppidum Rhegium, decies centena & uiginti millia
 passuum colligit. Latitudo ubi plurimum, ccccx: ubi
 minimum, cxxvi millia. Arctissima est ad portum quæ
 Annibalis castra dicunt. Neq; enim excedit quadraginta
 milia. Umbilicum: ut Varro tradit, in agro Reatino ha-
 bet. At in solidum spaciū circuitus uniuersi uicies qua-
 dragies nouies centena sunt. In quo ambitu aduersa Lo-
 crensiū fronte ortus à Gadibus finitur Europæ sinus
 primus, nam secundus à Lacinio auspiciatus, in Acroce-
 raunijs metas habet. Ad hæc Italia Pado clara est, quem
 mons Vesulus superatissimus inter iuga Alpiū gremio
 suo fundit, uisendo fonte in Ligurū finibus, unde se pri-
 mū Pado proruit, submersusq; cuniculo rursus in agro
 Vibonēsi extollitur, nulli amniū inferior claritate, à Græ-
 cis dictus Ἰσίδ' αὐθ. Intumescit exortu canis, tabefactis
 niuibus, & liquētibus brumæ pruinis, auctusq; aquarum
 accessione xxx. flumina in Adriaticū defert mare. Est è
 memorabilibus inclytum & insigniter per omnium ora
 uulgatū, quod per pauca familia sunt in agro Phalisco-
 rum.

Handwritten signature

Gu

Handwritten notes at the bottom of the page

rum, quos Hirpos uocant. Hi sacrificium annuum ad montem Soractem Apollini faciunt. Idemque operantes gesticulationibus religiosis impune exultant, ardentibus lignorum struibus, in honorem diuinae rei flammis parcentibus. Cuius deuotionis ministerium munificentia senatus honoratum, Hirpis perpetuo omnium munerum uacationem dedit, Gentem Marsorum serpentibus illasam esse, nihil mirum. A Circes filio genus ducunt, & de auita potentia, deberi sibi sentiunt seruitium uenenorum, ideoque uenena contemnunt. C. Caelius Octae treis filias, Angitiam, Medeam, & Circen dicit fuisse: Circen Circaos insedisse monteis, carminum maleficijs uarias imaginum facies mentientem: Angitiam uicina Fucino occupauisse, ibique salubri scientia aduersus morbos resistantem, cum desisset hominem uiuere, deam habitam. Medeam ab Iasone Buthroti sepultam, filiumque eius Marsis imperasse. Sed quamuis Italia habeat hoc praesidium familiare, a serpentibus non penitus libera est. Denique habitatores ab Amyclis, quas antea Graeci condiderunt serpentes fugauere. Illic frequens uipera insanabili morsu. Breuior haec ceteris, quam in alijs aduertimus orbis partibus: ac propterea, dum despectui est, facilius nocet. Calabria Chersydris frequentissima est, & Boam gignit, quem anguem ad immensam molem ferunt coalescere. Captat primo greges bubulos: & si quae plurimo lacte rigua bos est, eius se uberibus innectit, suctuque continuo saginata, longo saeculo ita funebri satietate ultimo extuberatur, ut obsistere magnitudini eius nulla uis queat. Postremo depopulatis animantibus, regiones quas obsederit, ad uastitatem cogit.

Denique D. Claudio principe in locum ubi uaticanus ager est, in aluo occisa Boæ spectatus est solidus infans. Italia lupos habet, qui cum cæteris similes non sint, homo quem prius uiderint, conticescit: & anticipatus obtutu nocentis, licet clamandi uotum habeat, non habet uocis ministerium. Sciens de Lupis multa prætereo. Spectatissimum illud est, quod caudæ animalis huius uillus amatorius inest perexiguus, quem spontaneo damno abiicit, cum capi metuit: nec habet potentiam, nisi uiuenti detrahatur. Coeunt lupi toto anno non amplius dies XII. Vesciuntur in fame terra. At ij quos ceruarios dicimus, quauis post longa ieiunia repertas ægrè carnes mandere ceperint, ubi quid casu respiciunt, obliuiscuntur, & immemores præsentis copiae, eunt quæsitum quam reliquerunt satietatem. In hoc animalium genere numerantur & Lynces, quarum urinas coire in duritiem pretiosificuli fatentur, qui naturas lapidum exquisitius sunt persecuti. Istud etiam ipsas Lynces persentiscere, hoc documento probatur, quod egestum liquorem illico arenarum cumulis, quantum ualent, contegunt, inuidia scilicet, ne talis egeries transeat in nostrum usum, ut Theophrastus perhibet. Lapidum isti succini color est, pariter spiritu attrahit propinquantia, dolores renum sedat, medetur regio morbo, λυκοῦριον græce dicitur. Cicadæ apud Rhēginos mutæ, nec usquam alibi: quod silētium miraculo est, nec immeritò, cum uicinae, quæ sunt Locrensiū, ultra cæteras sonent. Causas Granius tradit, cum obmurmurarent illic Hercule quiescente, deum iussisse ne streperent. Itaque ex eo coeptum silentium permanere. Ligusticum

cum mare frutices procreat, qui quantisper fuerint in aquarum profundis, fluxi sunt, tactu prope carnulento. deinde ubi in supera tolluntur, natalibus derogatis, lapides fiunt. Nec solū qualitas illis, sed & color uertitur. nā puniceo protinus rubescunt. Ramuli sunt, quales arborum uisimus, ad semipedem frequentius longi. rarum est, pedaneos deprehendi. Executiuntur ex illis multa gestamina. Habet enim, ut Zoroastes ait, materies hæc quaedam potestatem: ac propterea quicquid inde fit, habetur inter salutaria. Corallium alij dicunt. Nam Metrodorus *γοργία* nominat. Idem, quod resistat typhonibus & fulminibus, affirmat. Eruitur gemma in parte Lucaniæ, facie adeò iucunda, ut languentes intrinsecus stellas, & sub nubilo renidentes croceo colore perfundat. Ea, quoniam in littore Syrtium inuenta primum est, Syrtites uocatur. Est & Veientana gemma à loco dicta, cui nigri coloris superficies, quam ad gratiam uarietatis albi limites interfecant, notis candentibus. Insula quæ Appuliæ ora uidet, tumulo ac delubro Diomedis insignis est, & Diomedæas aues sola nutrit. Nam hoc genus alitis præterquam ibi nusquam gentium est: idq; solum poterat memorabile iudicari, nisi accederent non omittenda. Forma illis penè quæ Fulicis, color candidus, ignei oculi, ora dentata, congreges uolitant, nec sine ratione pergendi duces duæ sunt, quæ regant agmen. Altera agmē anteit, altera insequitur. illa ut ductu certum iter dirigat, hæc ut instantia augeat tarditatem. Hæc in meätibus disciplina est, & cum foetuum adest tempus, rostro scrobes excavant. Deinde surculis in uersum superpositis, imitan-

tur texta cratium, & sic contegunt subtercauata: & ne operimenta desint, si fortè lignorum casus uenti auferat, hanc struem comprimunt terra, quam egresserant, cum puteos excauarent. Sic nidos moliuntur bifori accessu: nec fortuitò, adeò ut ad plagas cœli metentur exitus, uel ingressus. Aditus, qui dimittit ad pastus, in ortum desti- natur: qui excipit reuertēteis, occasum uersus est, ut lux & moranteis excitet, & receptui non denegetur. Leua- turæ aluum, aduersis flatibus subuolant, quibus prolui- uies longius auferatur. Iudicāt inter aduenas: si Græcus est, propius accedunt, & quantum intelligi datur, uelut ciui blandius adulantur. Si quis erit gentis alterius, inuo- lant, & impugnant, Ædem sacram omni die celebrant studio huiusmodi. Aquis imbuunt plumas, alisq; impē- diò madefactis confluunt rorulentæ, ita ædem excusso humore purificant. Tunc pēnulis superplaudunt. Inde discedunt quasi peracta religione. Ob hoc ferunt Dio- medis socios aues factos. Sanè ante aduentum Aetoli du- cis nomen Diomedis non habebant, inde sic dictæ. Ita- licus excursus per liburnos, quæ gens Asiatica est, pro- cedit in Dalmatiæ pedem. Dalmatia in limitem Illyri- cum, in quo sinu Dardani sedes habent, homines ex Troiana profapia in mores barbaros efferati. At ex al- tera parte per Ligurum oram in Narbonensem pro- uinciam pergit, in qua Phocenses quondam fugati Per- sarum aduentu Massiliam urbem Olympiade quadrage- sima quinta condiderunt. C. Marius bello Cimbrico factis manu fossis inuitauit mare, perniciosamq; feruentis Rhodani nauigationem tēperauit, qui annis præcipita-
tus

tus Alpibus primò per Heluetios ruit, occurrentium
 aquarum agmina secum trahens, auctuq; magno, ipso
 quod inuadit freto turbulentior, nisi cum fretum uen-
 tis excitatur. Rhodanus sæuit, & cum serenum est, atq;
 ideo inter treis Europæ maximos fluuios & hunc com-
 putant. Aquæ quoq; Sextiæ eo loco claruerunt, quon-
 dam hyberna consulis, postea excultæ mœnibus. Qua-
 rum calor olim acrior exhalatus per tempora euapora-
 uit, nec iam par est famæ priori. Si Græcos cogitemus,
 præstat respicere littus Tarentinum. Vnde à promon-
 torio, quod Acren Iapygiam uocant, Achaiam cursum
 destinantibus citissima nauigatio est. Flectendus hinc sty-
 lus est, terrarumq; uocant alia, & longum est, ut mo-
 ratim insularum omnium oras legamus, quas cunq; pro-
 montoria Italica prospectant: quamuis sparse recessibus
 amœnissimis, & quodam naturæ quasi spectaculo ex-
 positæ, non erant omittendæ. Sed quantũ residendum est,
 si dilatis quæ præcipua sunt, per quandam desidiã, aut
 Pandatariam, aut Prochytam dicamus, aut ferri fera-
 cem Vilbam, aut Caprariam, quam Græci αἰγύλας
 dicunt: aut Planasiam, de facie supina freti sic uocatam,
 uel ab Vlyssis erroribus: uel Columbariam, auium huius
 nominis matrem: uel Ithacesiam, quæ Vlyssis proditur
 specula, uel Aenariam, & Inarimen ab Homero nomi-
 natam, aliasq; non secus lætas, inter quas Corsicam plu-
 rimi in dicendo latius circumnecti, plenissima narrandi
 absoluerunt diligentia: nihilq; omissum, quod retracta-
 ri non sit superuacuum, ut exordiũ incolis Ligures dede-
 rint, ut oppida ibi extracta sint, ut colonias ibi deduxe-

rint Marius & Sylla, ut ipsam Ligustici sinus equor al-
 luat. Sed hæc faceffant.

DE CORSICA, ET CATOCHITE
 lapide. Cap. IX.

Verum ager Corsicanus, quod in eo agro unicum
 est, solus edit, quem Catochiten uocant lapidem,
 futu dignissimum. Maior est cæteris qui ad ornatum de-
 stinatur, nec tam gemma, quam cautes. Idem inpositas
 manus detinet, ita seiunctis corporibus adnectens, ut cū
 ipsis hæreat, à quibus tangitur. Sed ei inest uelut de glu-
 tino lentiore nescio quid par atq; gummi. Accepimus
 Democritum Abderiten ostentatione scrupuli huius fre-
 quenter usum ad probandum occultam naturæ poten-
 tiam in certaminibus, quæ contra Magos habuit.

DE SARDINIA, DE SOLIFVGA,
 De Sardonis herba, De admirandis aquarum
 uiribus. Cap. X.

Sardinia quoq; quam apud Timæum Sandaliam le-
 gimus, Ichhusam apud Chrysippū, in quo mari sita
 sit, quos incolarum autores habeat, satis celebre est. Ni-
 hil ergo attinet dicere, ut Sardus ab Hercule, & Norax
 à Mercurio procreati, cum alter ab Libya, alter ab usq;
 Tarteso Hispanie in hosce fines permeassent, à Sardo ter-
 re, à Norace Næro oppido nomen datum. Mox, Aristæū
 regnando his proximum in urbe Coralli, quam condide-
 rat,

rat, ipse cōiuncto populo utriusq; sanguinis, seiuges usq; ad se gentes ad unum morem cōiugasse, imperium ex insolēti nihil aspernatas. Sed & hic Aristæus Iolaum creat, qui ad id locorum agros ibi insedit. Præterea & Ilienses, & Locrenses trāseamus. Sardinia est quidem absq; serpentibus. Sed quod alijs locis serpens est, hoc Solifuga Sardois agris. Animal perexiguum, simileq; araneis forma, solifuga dicta, quod diem fugiat. In metallis argentijs plurima est: nam solum illud argenti diues est: occultim reptat, & per imprudentiam supersedentibus pestē facit. Huic incommodo accedit & herba Sardonia, quæ in defluuijs fontanis prouenit largius iusto. Ea si edulio fuerit, uescientibus neruos contrahit, rictu ora diducit: ut qui mortem oppetunt, ueluti ridentium facie intereant. Contrā quicquid aquarum est, uariè commodis seruit. Stagna, pisculentissima: hybernæ pluuiæ in æstiuam penuriam reseruantur. Nam homo Sardus opem plurimam de imbrido cœlo habet. Hoc collectaneum depascitur, ut sufficiat usui, ubi defecerint scaturigines, quæ ad uictum usurpari solent. Fontes sanè calidi & salubres aliquot locis efferuescunt, qui medelas afferunt, aut solidant ossa fracta, aut abolēt à Solifugis insertum uenenum, aut etiā ocularias dissipant ægritudines. Sed qui oculis medetur, & coarguendis ualent furibus. Nam quisquis sacramento raptum negat, lumina aquis attrectat. Vbi periurium non est, cernit clarius. Si perfidia abnuat, detegitur facinus cæcitate, & captus oculis admissum tenebris fate-

tur.

D 5 DE

DE SICILIA, ET PELO'RIADE
terra, & de aquis memorandis, & montibus.

Cap. XI.

SI respiciamus ad ordinem tēporum, uel locorū, post Sardiniam res uocant Sicula. Primo, quod utraque insula in Romanam potestatem redacta, iisdem temporibus prouincia facta est, cū eodem anno Sardinia M. Valerius: alteram C. Flaminius prætor sortiti sunt. Adde quod freto Siculo excipitur nomen Sardoī maris. Ergo Sicilia, quod cum primis assignandum est, diffusis promōtorijs triquetra specie figuratur. Pachynus aspectus in Peloponnesum, & meridianam plagam dirigit. Pelorus aduersam uespero Italiā uidet. Lilybæus in Africam extenditur. Inter quæ Pelorias præstat, soli tēperamento egregia, quod neq; humido in lutū diluatur, neq; fathiscat inuagū puluerē siccitate. Ea ubi introrsum recedit, & in latitudinē pādatur, tres lacus obtinet. Quorū unus quod piscium copiosus est, nō equidē ad miraculum duxerim, sed quod ei proximus cōdensis arbustis inter uirgultorum opaca feras nutriat, & admissis uenātibus per terrenos tramites, quibus pedestres accessus excipit, duplicē piscādi uenādīq; præbeat uoluptatē, numeratur inter eximia. Tertiū ara sacrū approbat, quæ in medio sita, breuia diuidit à profundis. qua ad eā pergitur: aqua crurūtenus peruenit. Quod ultra est: nec explorari licet, nec attingi. Et sifiat, qui id ausus sit, malo plectitur, quātāq; sui partē ingurgitauerit, tantā it perditū. Ferūt quendā in hæc alta quā longissimā poterat iecisse lineā,
eam ut

eam ut recuperaret, dū demerso brachio nisum adiuuat, cadauer manum factam. Peloritana ora habitatur colonia Taurominia, quā prisca Naxum uocabant. Oppidū Messana Rhegio Italiae oppositū est, quod Rhegiū à dehiscenti argumento ἐρηγιου Græci dictabant, Pachino multa thunnorum inest copia, echinis & omnibus marinantibus pisculentissimū, ac propterea semper captura larga. Lilybitano Lilybæum oppidū decus est, Sibyllæ sepulchro. Sicania diu ante Troiana bella Sicanus rex nomen dedit, aduectus cū amplissima Hiberorū manu. Post Siculus Neptuni filius. In hanc plurimi Corinthiorū, Argiuorū, Iliensium, Dorienfium, Cretensium cōfluxerūt. Inter quos & Dædulus fabricæ artis magister, principem urbium Syracusas habet. In qua etiam cū hyberno cōduntur serena, nullo nō die sol est. Adde quod Arethusa fons in hac urbe est. Eminent montibus Aetna, & Eryx. Vulcano Aetna sacer est, Eryx Veneri. In Aetnæ uertice hiatus duo sunt, crateres nominati, per quos eructatus crumpit uapor, præmissis prius fremitu, qui per aestuantes cauarum latebras lōgo mugitu intra terræ uiscera diu uoluitur, nec ante flammarum globos attollit, quàm interni strepitus antecedant. Mirū hoc est: nec illud minus, quod in illa feruētis naturæ peruicacia mistas ignibus niues profert: & licet uastis exudet incēdijs, apicis canicie perpetua brumalem detinet faciem. Itaq; inuisita in utroq; uiolētia, nec calor frigore mitigatur, nec frigus calore dissoluitur. Sunt & alij mōtes duo, Nebrodes & Neptunius. E Neptunio specula est in pelagus Thuscū, & Adriaticū. Nebrodi damarū copia nomē dedit, quem damæ & himnuli

hinnuli gregatim peruagantur . inde Nebrodes dictus .
 Quicquid Sicilia gignit, siue soli, sine hominis ingenio,
 proximum est ijs quæ optima iudicantur , nisi quod fœ-
 tus terræ Centuripino croco uincitur . Hic primum in-
 uenta Comædia, hic & cauillatio mimica in scena stetit .
 Hic domus Archimedis, qui iuxta siderum disciplinam
 machinarius commentator fuit . Hic Lais illa, quæ elige-
 re patriam maluit, quàm fateri . Gentem Cycloperum uasti
 testatur specus . Lestrygonū sedes adhuc sic uocatur . Ce-
 res inde magistra sationis frumentariæ . Hic ibidem cam-
 pus Aetnensis in floribus semper, & omni uernus die .
 Quem propter demersum est foramen, quo Ditem pa-
 trem ad raptus Proserpine liberè exeuntem fama est in
 lucem ausum . Inter Catinam & Syracusas certamen est
 de illustrium fratrum memoria, quorum nomina sibi di-
 uersæ partes adoptant . Si Catinenses audiamus, Anapias
 fuit, & Amphinomus . si, quod malunt Syracusæ, Æman-
 thiam putabimus, & Critonem . Catinensis tamen regio
 causam dedit facto, in quam se cum incendia Ætnæ pro-
 tulissent, iuuenes duo sublato parente euexerunt inter
 flammam, illæsi ignibus . Horum memoriam ita posteritas
 munerata est, ut sepulchri locus nominaretur Campus
 piorum . De Arethusa & Alpheo uerum est hæcenus,
 quòd conueniunt fons & amnis . Fluminum abunde uaria
 miracula . Dianam, qui ad Camerinam fluit, nisi habitus
 pudicæ hauserit, non coibunt in corpus unum latex ui-
 neus, & latex aquæ . Apud Segestanos Herbesus in me-
 dio flumine subita exæstuatione feruescit . Acin quamuis
 demissum Aetna, nullus frigore anteuertit . Himercum
 cœlestes

cœlestes mutät plagæ. Amarus denique est, dum in aquil-
lonem fluit, dulcis ubi ad meridiem flectitur. Quanta in
aquis, tanta est nouitas in salinis. Salem Agrigentinum si
igni iunxeris, soluitur ustione: cui si liquor aquæ proxi-
mauerit, crepitat ueluti torreatur. Purpureum Actna
mittit. in Pachyno translucidus inuenitur. Cætera salina
rum metalla, quæ sunt aut Agrigentino, aut Centuripis
proximantia, finguntur cautium ministerio. Nam illinc
excidunt signa ad facies hominum, uel deorum. Thermi-
tanis locis insula est arundinum ferax, quæ accommoda-
tissimæ sunt in omnem sonum tiliarum, siue præcento-
rias facias, quarum locus est ad puluinaria præcinendi: si
ue uascas, quæ foraminum numeris præcentorias antece-
dunt: siue puellatorias, quibus à sono clariore uocamen-
datur: siue Gimgrinas, quæ breuiores licet, subtilioribus
tamen modis insonat: aut Miluinas, quæ in accentus ex-
eunt acutissimos: aut Lydias, quas & Turarias dicunt,
uel Corinthias, uel Aegyptias, alias uel à musicis per di-
uersas officiorum & nominum species separatas. In Ha-
lesina regione fons aliàs quietus & tranquillus cum file-
tur, si insonent tibie, exultabundus ad cantum eleuatur,
& quasi miretur dulcedinem uocis, ultra margines intus
mescit. Gelonium stagnum tetro odore abigit proximan-
tes. Ibi & fontes duo. Alterum si sterilis sumpserit, fœ-
cunda fiet: alterum si fœcunda hauserit, uertitur in steri-
litate. Stagnum Petrensium serpentibus noxium est, ho-
mini salutare. In lacu Agrigentino oleum supernatat. Hoc
pingue hæret arundinum comis de assiduo uolutabro, è
quarum capillamentis legitur unguentum medicum con-
tra

tra armentarios morbos. Nec longe inde collis Vulcanius, in quo qui diuinæ rei operantur, ligna uitea super aras struunt, nec ignis apponitur in hanc congeriem, cū porricias intulerint. Si adest deus, sic sacrum probatur: sarmenta licet uiridia ignem sponte concipiunt, & nullo inflagrante, à litato numine fit incendium, ibi epulantibus alludit flamma, quæ flexuosis excessibus uagabunda, quem contigerit non adurit. Nec aliud est, quàm imago nuncia perfecti rite uoti. Idem ager Agrigentinus eructat limosas scaturigines: & ut uenæ fontium sufficiunt riuis subministrandis, ita in hac Sicilia parte solo nunquam deficiente, æterna reiectione terram terra euomit, Achates lapidem Sicilia primum dedit, in Achatis fluminis ripis repertum, non uilem, cum ibi tantum inueniretur. Quippe inter scribentes eum uenæ naturalibus sic notat formis, ut cum optimus est, uarias præferat rerum imagines. Vnde annulus Pyrrhi regis, qui aduersus Romanos bella gessit, non ignobilis famæ fuit, Cuius gemma Achates erat, in quo nouem Musæ cū insignibus suis singulæ, & Apollo tenens citharam uidebatur, non impressis figuris, sed ingenitis: nunc diuersis locis apparet. Dat Creta, quem Coraliachatem uocant, corallo similem, sed illitum guttis auro micantibus, & scorpionum ictibus resistentem. Dat India reddentem nunc nemorum, nunc animalium facies, quem uidisse oculis fauet, quiq; intra os receptus sedat sitim. Sunt & qui usti redolent myrrhæ odorem. Achates sanguineis maculis irrubescit. Sed qui maxime probantur, uitream habent perspicuitatem, ut Cyprius. Nam qui sunt facie cerea abundantes, triuialiter

est, frigidus ultra omnes aquas, & spectatæ diuersitatis. Nam si in eum ardentem immergas facem, extinguit: si procul, ac sine igni admoueas, suo pte ingenio inflamat. Dodone Ismaro celsa est. Delphi Cephiso flumine, Castalio fonte, & Parnasi iugis celebres. Acarnania Aracyntho eminent. Hæc ab Aetolia Pindus diuidit, qui Acheloum parit, cum primis Græciæ amnibus præditum ueteri claritate. Nec iniuria, cum inter calculos, quibus ripæ eius micant, inueniatur Galactites, qui scrupulus ipse ater si teratur, reddit succum album ad lactis saporem. Fœminis nutrientibus illigatus fœcundat ubera: subne- xus paruulis largiusculos haustus facit salinarum. Intra os receptus, liquefcit. cum soluitur tamen, memoriæ bonum perimit: quem post Nilum Achelous dat, tertium nemo. Propter oppidum Patras Scioessa, locus nouem collium opacitate umbrosus, & radijs Solis fermè inuisus, nec aliam ob causam memorabilis, In Laconia spiraculum est Tænarum. Et Tænarum est promontorium, aduersum Africæ, in quo sanum est Methymnei Arionis, quem delphine eò aduectum imago testis est ærea, ad effigiem casus & ueri operis expressa. Præterea tempus signatum, Olympiade enim undetrigesima, qua in certamine Siculo idem Arion uictor scriptor scribitur, id ipsum gestum probatur. Est & oppidum Tænarum, nobili uetustate. Præterea aliquot urbes, inter quas Leuctræ, non obscuræ iam pridem Lacedæmoniorum fœdo exitu. Amyclæ silentio suo quondam pessundatæ. Sparta insignis cum Pollucis & Castoris templo, tum etiã Otryadis illustris uiri titulis. Theramne, unde primum cultus Dianæ. Pitæne, quana

ne, quam Arcefilaus Stoicus inde ortus prudentiæ suæ merito in lucem extulit. Anthea, & Cardamyle, ubi quōdam fuerit Thyrræ, nunc Locus dicitur, in quo anno XVII. regni Romuli inter Lacones & Argiuos memorabile fuit bellum. Nam Taygeta mons, & flumen Eurotas notiora sunt, quàm ut stylo egeant. Inachus Achaia amnis Argolicum secat tractum, quem rex Inachus à se nominavit, qui exordium Argivæ nobilitati primis dedit. Epidauro decus est Aesculapij sacellum, cui incubantes ægritudinum remedia capeßunt de monitis somniorum. Pallanteum Arcadiae oppidum, quod Palatio nostro per Euandrum Arcada appellationem dederit, sat est admonere, in qua montes Cyllene, & Lycaus, Menalus etiam Dijs alumnis inclaruerunt. Inter quos nec Herymanthus in obscuro est. Inter flumina Herymanthus Herymantho monte demissus est, & Ladon ille. Herculis pugnae hic planè clarescūt. Varro perhibet fontem in Arcadia esse, cuius interimat haustus. In hac terrarum parte de aui- bus hoc solum esse non indignum relatu comperimus, quod cum alijs locis Merula fulva sit, circa Cyllenem cãdidissima est, Nec lapid em spreuerimus, quem Arcadia mittit, Asbesto nomen est, ferri colore. Hic accensus semel extingui non potest. in Megarensium sinum Isthmos exit, ludis quinquennialibus, & delubro Nepuni inclutus, Quos ludos eapropter institutos ferunt, quod sinibus quinq; Peloponnesi oræ abluuntur. A septentrione Ionio, ab occidente Siculo, à brumali occidente Aegæo, à solstitiali oriente Myrtoo, à meridie Cretico. Hoc spectaculum per Cypselum tyrannum intermissum, Corinthij

olympiade quadragesimanona solennitati pristina red-
 diderunt. Ceterū Pelopōneson a Pelope regnatam, nomē
 indicio est. Ea ut platani foliū recessibus & prominētis
 figurata, diuortiu facit inter Ionium & Aegæum mare,
 quatuor nō amplius millibus disspescens utrunq; littus, ex
 cursu tenui, quem Isthmon dicūt ob angustias. Hinc Hel-
 las incipit, quam propriè ueram uolūt esse Græciā: Quæ
 nunc Attica, Acta prius dicta. Ibi Athenæ, cui urbi saxa
 Scyronia propinqua sunt porrecta, sex millibus passuū
 ob honorem ultoris Thesei, & memoriam nobilis pœnæ
 sic nominata. Ex istis rupibus Ino se cū Palæmone filio in
 profunda præcipitem iaculata, auxit maris numina. Nec
 Atticos monteis in partem tacebimus. Est Icarus, est Bri-
 lessus, est Lycabetus, & Aegialus. Sed Hymetto meritò
 ac iure attribuitur principatus, quod apprime florulētus
 eximio mellis sapore, & externos omnes, & suos uincit.
 Callirrhoë stupent fontem, nec ideo Cruneson fontem al-
 terum nulli rei numerant. Atheniēsibus iudicijs locus est
 Ariopagus, Marathō campus factus memorabilis opi-
 nione prælij cruētissimi. Et multæ quidē insulæ obiacent
 Atticæ continenti, sed suburbanæ ferme sunt. Salamis, Su-
 nium, Cos, Ceos, quæ ut Varro testis est, subtilioris uestis
 amicula artelanificæ sciētiae prima in ornatum fœmina-
 rum dedit. Bœotia Thebis enitet. Thebas condidit Am-
 phion, non quod lyra saxa duxerit, neq; enim par est id
 ita gestum uiderit, sed quòd affatus suauitate homines ru-
 pium incolas, & incultis moribus rudeis, ad obsequij ci-
 uilis pellexerit disciplinam. Vrbs ista numinibus apud
 se ortis gloriatur, ut perhibent qui sacris carminibus
 Herculem

Herculem & Liberum celebrant. Apud Thebas Helicon lucus est, Citheron saltus, amnis Ismenius, fontes Arethusa, Oedipodia, Psammate, Dirce: sed ante alios Aganippe, & Hippocrene. Quos Cadmus literarum repertor primus, quoniam equestri exploratione primus deprehendisset, dum rimatur quænam adisset loca, incensa est licentia Poëtarum, ut pariter utrunque disseminaretur: scilicet quod eorum alter alitis equi ungula sollicitatus foret, alter potus facundia animas irrogaret, & quod aperta foret alitis equi ungula, & quod poti inspirationem facerent literariam. Eubœæ insula laterum obiectu efficit Aulidis portum, seculis traditum Græcæ coniurationis memoria. Bœoti iidem sunt, qui Leleges fuerunt, per quos defluens Cephissus amnis, se in maria condit. In hac continentia Opuntius sinus, Larissa oppidum, Delphiranne quoque, in qua Amphiarai sanum, & Phidiacæ signum Dianæ. Varro opinatur duo in Bœotia esse flumina, natura licet separari, miraculo tamen non discrepante. Quorum alterum si ouillum pecus debibat, pullum fieri coloris, quem induerit. Alterius haustu quæcunque uellorum fusca sunt, in candidum uerti. Addit etiam, uideri ibi puteum pestilentem, cuius liquor mors est haurientibus. Perdices sanè cum ubique liberæ sint, ut aues uniuersæ, in Bœotia non sunt: nec cum uolant, sui sunt iuris, sed in ipso aëre quas transire non audeant, metas habent. Inde ultra notatos iam terminos nunquam exeunt. nec in Atticum solum transmeant. Hoc Bœotijs proprium. Nam quæ communia sunt omnibus, generatim post persequemur. Concinnantur à perdicibus

nidi,munitione solerti. Spineis enim fruticibus ac surculis receptus suos uestiunt, ut animalia quæ infestant, arceantur à spinis surculorum. Ovis stragulum puluis est, atque clanculo reuertitur, ne indicium loci conuersatio frequens faciat. Plerunque foeminae trāsuehunt partus, ut mares fallant, qui eos impatientius affligunt sepiissime adulantes. Dimicatur circa connubium, uictosq; credunt foeminarum uice Venerem sustinere. Ipsas libido sic agit, ut si uentus à masculis flauerit, fiant pręgnantes odore. Tunc si quis hominum ubi incubant propinquabit, egressę matres uenientibus sese sponte offerunt, & simulata debilitate uel pedum, uel alarum, quasi statim capi, possunt: gressus fingunt tardiores. Hoc mendacio sollicitant obuios & eludunt, quoad prouecti longius à nidis auocentur. Nec in pullis studium segnius ad cauendum. Cum enim uisos se persentiscunt, resupinati glebulas pedibus attollunt, quarum obtectu tam callidè proteguntur, ut lateat etiã deprehēsi.

DE THESSALIA, ET MAGNESIA, ET
 altissimis montibus, & Philippo Macedonũ Rege, cui
 alter oculus ad Methonen erutus est. Cap. XIII.

Thessalia eadem est & Hæmonia, quam Homerus
 πελασγικὸν ἄργον nominat: ubi genitus Hellẽ,
 à quo reges Hellenes nominati. Huius à tergo Pieria ad
 Macedoniam protēditur, quæ deuicta sub Macedonum
 uenit iugum. Multa ibi oppida, flumina multa. De oppi-
 dis egregia sunt Phthia, Larissa, Thessalia, & Thebæ.
 De omnibus Peneus, qui propter Oßam Olympumq; de-
 currens, collibus dextra leuãq; molliter curuis, nemoro-
 sis conuallibus Thessalica facit tempe, undisq; apertior
 Macedoniam & Magnesium interluens, in Thermæum
 sinum cõditur. Thessaliæ sunt Pharsalici campi, in qui-
 bus ciuiliū bellorum detonuerunt procellæ. Ac ne in
 montes notos eamus, Pindum & Othryn agent, qui La-
 pitharum originem prosequuntur. Oßam, quos Centau-
 rorum fabulis immorari iuuat. Pelion autem nuptiale cõ-
 iuium Thetidis atque Pelei in tantum notitiæ obtulit,
 ut taceri de eo magis mirum sit. Nam Olympum ab Ho-
 mero non per audaciam celebratum docent, qui in eo ui-
 sitantur. Primum excellenti uertice tantus attollitur, ut
 summa eius cœlum accolæ uocent. Ara est in cacumine
 Ioui dedicata, cuius altaribus siqua de extis inferuntur,
 nec diffiãtur uëtosis spiritibus, nec pluuijs diluuntur, sed
 uoluente altero anno cuiusmodi relicta fuerint, eiusmodi
 reperiuntur. Et omnibus tēpestatibus à corruptelisaurarũ
 uindicatur, quicquid ibi semel est Deo cõsecratũ. Literæ

in cinere scriptæ usque ad alteram anni ceremoniam per-
manent. In regione Magnesia Methone oppidum situm
est, quod cum obsideret Philippus Alexandri Macedo-
nis magni pater, damnatus est oculo ictu sagittæ, quam
iecerat Asteroppidanus inscriptam suo nomine, loco uul-
neris, nomine, quem petebat, Populum istum callere ar-
tem sagittariâ credere possumus uel de Philoëtete, quo-
niâ Melibœa in hoc pede cõputatur. Sed ne transeamus
præsidiũ poëtarũ, fons Libethrus & ipse Magnesiæ est.

DE MACEDONIA, ET REGVM SVC-
cessione, ac Peanite lapide

Cap. xv.

Qui Edonij quõdam populi, quæq; Mygdonia erat
terra, aut Pieriũ solum, uel Aemathiũ, nunc omne
uniformi uocabulo Macedonica res est:
& partitiones, quæ specialiter antea seiungebantur, Ma-
cedonum nomini contributæ, factæ sunt corpus unũ. Igi-
tur Macedoniam præcingit Thracius limes, meridiana
Thessaliæ Epirotæ tenet. à uesperali plaga Dardani sunt
& Illyrij, qua septêtrione tũditur, Pæonia ac Pelagoni-
ca protegitur. A Triballis, môtanis excessibus aquilonio
frigori obiecta. Inter ipsam & Thraciam Strimo annis
facit terminum, qui ab Hemi iugis irrigatur. Verũ ut si-
leã aut Rhodopë Mydoniũ môtë, aut Atho classibus Per-
sici nauigatũ, cõtinetiq; abscissum mille quingëtorũ pas-
suũ longitudine, simul de auri uenis, & argëti, quæ op-
time in agris Macedonũ, & plurimæ eruuntur, Orestis-
dem

dem dicam, Populi sunt, qui ut Orestidæ dicerentur, inde
 ceptum. A Mycenis profugus matricida, cum abscessus
 longius destinasset, natum sibi in Aemathia paruulum de
 Hermione, quem in omneis casus sociâ ascuerat, hic mæn-
 dauerat occulendum. Adoleuit puer in spiritu regij san-
 guinis, nomen patris sui referens. Occupatoq; quicquid
 esset quod procedit in Macedonicum sinum, & Adriati-
 cum salum, terram cui imperitauerat, Orestiden dixit.
 Admonet Phlegra, ubi antequam oppidum fieret, rumor
 est militia mûdi dimicatum cum Gigantibus, ut penitus
 persequamur quâtis probationibus ibidem imperij indi-
 cia diuinæ expeditionis in hoc seculo perseuerarint. Illic
 siquando ut accidit, nymphis torrentes excitâtur, & au-
 cta aquarum pondera ruptis obicibus ualentius se in cã-
 pos ruunt eluuiione, ossa etiam nunc ferunt detegi, quæ
 sunt ad instar corporis humani, sed modo grãdiore, quæ
 ob enormem magnitudinem monstrofi exertus iactitant
 extitisse, idq; adiuuatur argumëto sexorum immanium,
 quibus oppugnatum cælum crediderunt, Pergam ad
 residua, quæ in Thessaliam & Hæmoniam porriguntur.
 Sunt enim arctiora, quàm usquam proceritas môtana at-
 tolli ualeat. Nec est in terris omnibus, quod meritò ad
 istas eminentias comparetur, quippe quas solas diluui-
 alis irruptio cum uniuersa obduceret humido situ, inac-
 cessas reliquit. Durant uestigia non languidæ fidei, qui-
 bus apparet hos locos superstites undosæ tempestati fuis-
 se. Nã in latebrosis rupium cauaminibus, quæ fluctuũ cõ-
 fligijs tũc adesa sunt, reduuie cõchyliorũ resederũt. &
 alia multa, quæ affatim mari icito expuũtur. Ita ut sint

licet facie mediterranea, appareant tamen specie littorali. Nunc de incolis reddam. Aemathius, qui primus in Aemathia accepit principatum, seu quia indago originis eius aëuo disperijt, seu quia alta res est, genuinus terra habetur. Post hūc in Macedonijs exortum Aemathiae nomen perstitit. Sed Macedo Deucalionis maternus nepos, qui solus cum domus suae familia morti publicae superfuera, uertit uocabulum, Macedoniāq; à se dixit, Macedonē Caranus insequitur, dux Peloponnesiacae multitudinis, qui iuxta responsum datum à Deo, ubi caprarium pecus resedisse aduerterat, urbem condidit, quā dixit αἰγῶν, in qua sepeliri reges mos erat: nec alter excellentium uirorum bustis apud Macedonas priscos datur locus, Succedit Carano Perdica 111 & xx Olympiade, primus in Macedocia rex nominatus, cui Alexander Amynthae filius diues habitus est, nec immeritò. Ita enim affluēter successus eius ampliādis opibus proficiebāt, ut ante omneis Apollini Delphos, Ioui Elidē statuas aureas dono miserit. Voluptati aurium indulgētissime deditus, sic ut plurimos qui fidibus sciebant, dnm uixit, in usum oblectamenti donis tenuerit liberalibus, inter quos & Pindarum Lyricum. Ab hoc Archelaus regnum excepit, prudens rei bellicae, naualium etiam commentor preliorum. Is Archelaus in tantum literarum amator fuit, ut Euripidi Tragico cōsiliorū suorum summam crederet. Cuius suprema non contentus profesequi sumptu funeris, crimem tōsus est, & mœrorē quē animo cōceperat, uultu publicauit. Idem Archelaus Pythias & Olympicas palmas quadrigis adeptus, Græco potius animo, quā regali gloriam

gloriam illam præ se tulit. Post Archelaum Macedonia
 res disensione iactata in Amynthæ regno stetit, cui tres
 liberi, sed Alexander patri succedit. Quo exempto, Per
 dicæ primū data copia amplissimæ potestatis, qui obiēs
 hereditarium regnum fratri Philippo reliquit, quē ca-
 ptum oculo dextro apud Methonē supra diximus: cuius
 q̄; debilitatis omē præceperat, Nam cum nuptias ageret,
 acciti tibicines carmen Cyclopeum quasi de colludio cō
 cinuisse tradūtur. Hic Philippus magnum procreat Ale
 xandrum, quamlibet Olympias Alexandri mater nobilio
 rem ei patrem acquirere affectauerit, cum se coitu draco
 nis consatam affirmaret. Ita tamen ipse egit, ut Deo geni
 tus crederetur. Peragravit orbem, rectoribus Aristotele
 & Calisthene usus: subegit Asiam, Armeniam, Iberiam,
 Albaniam, Cappadociam, Syriam, Aegyptum, Taurum,
 Caucasumq̄; transgressus est. Bactras domuit. Medis &
 Persiis imperavit, cepit Indiam, emensus omnia ad quæ
 Liber & Hercules accesserāt. Forma supra hominem au
 gustiore, ceruice celsa, latis oculis, & illustribus, malis
 ad gratiam rubescentibus, reliquis corporis lineamentis
 nō sine maiestate quadam decorus. Victor omnium, ui
 no & ira uictus. Morbo uinolentiæ apud Babylonem hu
 miliore, quàm uixerat, fortuna exemptus. Post quem qui
 fuerunt, magis ad segetem Romanæ gloriæ, quàm ad hæ
 reditatem tanti nominis ortos inuenimus. Macedonia la
 pidem gignit, quem Pæantidem uocant, Hūc eundem
 & concipientibus & parientibus opitulari,
 fama prodiga est. Circa Tyresia sepul
 chrū plurimus inuenitur.

THRACVM MORES, ET INSTITV-
ta, & prouinciæ situs ac natura.

Cap. XVI.

Nunc in Thraciam locus est pergere, & ad ualidif-
simas Europæ gentes uela obuertere. Quas qui se-
dulò experiri uelit, non difficulter deprehendet, Thra-
cibus barbaris inesse contemptum uite, & ex quadam
naturalis sapiëntiæ disciplina cõcordant omnes ad interi-
tum uoluntarium, dum nonnulli eorum putat obeuntium
animas reuerti, alij non extingui, sed beatas magis fieri.
Apud plurimos luctuosa sunt puerperia. Deniq; recen-
tem natum fletu parens excipit. Contruersum leta sunt
funera, adeò ut exemptos gaudio prosequatur. Vxorum
numero se uiri iactitant, & honoris loco ducunt multi-
plex coniugium. Quæ foeminae tenaces sunt pudicitia,
defunctorum insiliunt coniugum rogos: & quod maxi-
mum insigne ducunt castitatis, præcipites in flâmas eunt.
Nupturæ nõ parentum arbitrato transeunt ad maritos,
sed quæ præ cæteris specie ualent, subhastari uolunt, &
licentia taxationis admissa, nõ moribus nubunt, sed præ-
mijs. Quas formæ premit dedecus, dotibus emunt, quibus
coniungantur. Vterq; sexus epulantes, focos ambiunt,
herbarum quas habent, semine ignibus superiecto. Cu-
ius nidore percussi, pro lætitia habent imitari ebrietatẽ
sensibus sauciatis. De ritu ista sunt, De locis & populis,
quæ sequuntur. Strymonem accolunt dextro latere Dẽ-
salatæ. Bessorum quoq; multa nomina ad usque Nestum
amnem, qui radices Pangei circumfluit. Hebrum Odry-
sarum

farum solum fundit, qui fluuius excurrit inter Briantas, Dolancas, Thunos, Corpillos, aliosq; barbaros tangit, & Cyconas. Deinde Hemus sex millibus passuū arduus, cuius auersa Mæsi, Getæ, Sarmatæ, Scythæ, & plurimæ incident nationes. Ponticum littus Sithonia gens obtinet, quæ nato ibi Orpheo uate decus addidit nomini. Quem siue sacrorum, siue cantuum secreta in Sperchio promontorio agitasse tradunt. Deinde stagnum Bistonium, nec longè regio Maronea, in qua Tyrida oppidum fuit, equorum Diomedis stabulum. Sed cecidit æuo, solumq; turris uestigium adhuc durat. Inde non procul urbs Abdera, quam Diomedis soror & condidit, & à se sic uocauit. Mox Democriti domus physici: ac, si uerum rimere, ideo nobilior. Hanc Abderam Olympiade prima & tricesima senio collapsam Clazomenij ex Asia ad maiorem faciem restitutam, obliterated quæ præcesserant, nomini suo uindicarunt. Locum Doriscon illustrem reddidit Xerxis aduentus, quòd ibi recoluit militis sui numerum. Polydori tumultum ostendit Hæmus in parte quam Arotères Scythæ celebrant. Quondam urbem Geraniam, Cattruzan Barbari uocant, unde à gruibus Pygmæos ferūt pulsos. Manifestum sanè est, in septentrionalem plagam hyeme grues frequentissimas cõuolare. Nec piguerit meminisse, quatenus expeditiones suas dirigant. Sub quodam militiæ eūt signo, & ne pergentibus ad destinata uis flatuum renitatur, arenas deuorant, sublatisq; lapillulis ad moderatam grauitatem saburrantur: tunc se tollunt in altissima, ut de excelso specula metentur, quas petant terras. Fidens

meatus

meatu præit cateruas. Volatus desidiã castigat uoce,
 quæ cogit agmen. Ea ubi obraucata est, succedit alia. Põ
 tum transituræ, angustias captant. Et quidem eas prom-
 ptum est oculis deprehendere, quæ inter Tauricam sunt
 & Paphlagoniam, idest inter Caramben, & *λεπιδὸν μέτω
 πον*. Cum trãs medium alueum aduētasse se sciunt, scru-
 pulorum sarcina pedes liberant, ita nautæ prodiderunt,
 cõpluti sæpe ex illo casu imbre saxatili. Arenas non prius
 euomūt, quæ securæ cædis suæ fuerint. Cõcorsura omniũ
 pro fatigatis, adeò ut si quæ defecerint, congruāt uniner-
 se, lassæsq; sustollant, usque dum uires ocio recuperētur.
 Nec in terra cura segnior. Excubias nocte diuidūt, ut ex
 somnijs sit decima quæq;. Vigiles ponduscula digitis am-
 plectuntur, quæ si forte exciderint, somnũ coarguant.
 Quod cauendum erit, clangore indicant. Aetatẽ in illis
 prodit color, nigrescant enim senectute. Veniamus ad
 promontorium Chrysoceras, Byzantio oppido nobile,
 antea Lygos dictũ, quod à Dyrrachio abest septingentis
 undecim millibus passuum. Tantũ enim patet inter Adria-
 ticum mare, & Propontidem. In Cænica quoq; regione
 non longe à Flauiopoli colonia, Byzici oppidũ, quondã
 arx Terei regis, nunc inuisum & inaccessum hirundini-
 bus, & deinceps alitibus alijs: quanquam & Thebas,
 quod illæ incenia sæpius capta sint, aspernentur subire.
 Nam inter cætera habere illas quiddam præscium, inde
 noscitur, quod lapsura non petunt culmina, & aspernã-
 tur peritura quoquo modo tecta. Minime certẽ à diris
 auibus impetũtur, nec unquã præda sunt, ut sacræ. cibos
 nunquam sumunt residentes, sed in aere capiunt escas, &
 hauriunt

hauriunt. Alter Isthmos in Thracia est similibus angustijs, & pari latitudine arcti maris, cuius littora duæ urbes utrinq; secus ostentant. Propontidis oram insignit Paçtye, Melanem sinum Cardia: quæ quod in cordis faciem sita sit, dicta Cardia est. Omnis autē magnus. Helle spontus stringitur in stadia septem, quibus ab Europa Asiaticam plagam uindicat. Hic quoq; urbes duæ, Abydos Asiæ est, & Sestos Europæ, Deinde contraria inter se promōtoria, Mastusia Cherronesi, ubi finitur Europæ sinus tertius: Sigæũ Asiæ, in quo tumulus est Cynossema dictus. Hecubæ sepulchrũ, & turris Protefilai delubro data. Finibus Thraciæ à septentrione Ister obtēditur, ab oriēte Pōtus, ac Propōtis. A meridie Aegæũ mare.

INSVLÆ, CLAROS, CUIVS FACIES

Aegæo mari nomen dedit, Cythera, Creta, in qua multa referuntur, quæ tum ad animalium omnium genera, tum ad plantas pertineant. Carystos, cū aquis Hellopijs mire salubribus. Cyclades, Spora des, Atho montis umbra

Cap. xvii.

INter Tenedum & Chium est Claros insula, qua Aegæus sinus panditur, ab dextra Antandrum nauigantibus saxum est. Hoc enim uerius, quam insula meruit cognominari. id quoniam uisentibus procul capræ simile creditur, quam Græci αἰγᾶν nuncupāt, Aegæus ab eo sinus dictus est. A Phalauro Corcyre promontorio ad nauis effigiem scopulus eminent, in quæ transfigurata Vlyssis nauē crediderūt. Cythera, quæ à Malca abest quinque millibus

millibus passuum, Porphyrus antea nomen fuit. Pronius est Cretam dicere, quam absolvere in quo mari iaceat. Ita enim circumflui illius nomina Graeci permiscuerunt, ut dum alijs alia inferunt, penes obduxerunt uniuersa. Quam possumus tamen fide in designanda operam locabimus, ne quid haereat sub ancipiti. Inter ortum porrigitur et oceanum tractu longissimo. hinc Graecia, inde Cyrenis obiacentibus. A Septentrione Aegaeis, et suis, id est, Creticis aestibus uerberatur. Ab Austro Libycis undis perfunditur, et Aegyptijs, costipata ceterum urbibus, sicut perhibetque prodigere lingua largiti sunt, sed magnis et ambitiosis oppidis. Quorum principatus est penes Gortynam, Cydonam, Gnoson, Therapnem, Scylletion. Dosiades eam a Crete nymphae Hesperidos filia, Anaximader a Crete rege Curetum, Crates Aeriam prius dictam, mox Curetim, nonnulli etiam a temperie caeli $\mu\alpha\kappa\rho\rho\nu\sigma\upsilon$ appellatam prodiderunt. Prima mari potuit nauibus, et sagittis, prima literis iura iunxit, Pyrrhica docuit, Pyrrho repertore. Equestres turmas prima docuit lasciuas uertigines implicare. Ex qua disciplina bellicae rei usus datus est. Studium musicum inde coeptum, cum Idaei Dactyli modulos crepitu ac tinnitu aeris deprehensos in uersificum ordinem trastulissent. Albet iugis montium Dictinnae et Cadischi, qui ita excadescunt, ut eminens nauigantes magis putent nubila. Praeter ceteros Ida est, qui ante solis ortum uidet. Varro in libro quem de littoralibus fecit, etiam suis temporibus affirmat sepulchrum Iouis ibi uisitatum. Cretes Dianam religiosissime uenerantur, $\beta\rho\upsilon\beta\omicron\mu\alpha\rho\rho\tau\eta\upsilon$ gentiliter nomenclantes, quod sermone nostro sonat uirgine dulcem. Aede

numinis

numinis præterquam nudus uestigia nullus licito ingreditur. Ea ædes ostentat manus Dædali. Gortynam annis Lethæus præterfluit, quo Europam Tauri dorso Gortyni ferunt uectitatam. Iidem Gortyni & Cadmum colunt Europæ fratrem. Ita enim memorant. Videtur hic, & occurrit, sed die iam uesperato augustiore se facie uisendū offerens, Gnosij Mæmeruam ciuem deam numerant, primumq; apud se fruges satas affirmant, audacter cum Atticis contendentes. Ager Creticus syluestrium caprarum copiosus est, ceruo eget: Lupos, uulpes, aliaq; quadrupedum noxia nusquam educat. Serpēs nulla, larga uitis, mira sōli indulgentia, arborum prouentus abundantes. Nā in huius tantum insulæ parte repullulant cæse cupressi. Herba ibi est quæ ἄλιμος dicitur. Ea admorsa diurnam famem prohibet. Proinde & hæc Cretica est. Phalangium aranei genus est: si nisum quæras, nulla uis corporis: si potestatem, ictum hominem ueneno interficit. Lapis quoque Idæus Dactylus dicitur, insulæ istius alumnus, coloris ferrei, humano pollicis similis. Aucem noctuam Creta non habet: & si inuchatur, emoritur. Carystos aquas calenteis habet, quas ἐλλοπίαιες uocāt: & Carystias auis, quæ flammam impunè inuolant. Carbasia etiam, quæ inter igneis ualent. Chalcis eadem habita est apud præscos, ut Callidemus autor est, ære ibi primum reperto. Titanas in ea antiquissime regnasse, ostendunt ritus religionum. Briarco enim rem diuinam Carystij faciunt, sicut Aegæoni Chalcidenses, Nam omnis fere Eubœa Titanum fuit regnum. Cycladas autumant inde dictas, quia licet species longioribus à Delo proiectæ, in orbem tamen circa

Delum

Delum sitæ sunt, & orbem κύκλου Graij ferunt. Ios Hømeri tumulo cæteras antecedit. Meminisse hoc loco par est, post primum diluuium Ogygij temporibus notatum cum nouem & amplius mēsis diem continua nox inumbrasset, Delon ante omnes terras radijs solis illuminatā, sortitamq; ex eo nomen, quod prima reddita foret uisibus. Inter Ogygium sanè & Deucalionem mediū æuum DC annis datur. Eadem & Ortygia, quæ clarissima est, in Cycladum numero multifariè traditur. Nunc Asteria à cultura Apollinis, nunc à uenatibus Lagia, uel Cynethus, Pypole etiam, quoniam & ignitabula ibi, & ignis inuenta sunt. In hac primum uisæ coturnices auis, quas ὄρνυγας Græci uocāt. Has easdem in Latonæ tutela existimant constitutas: nec semper apparent, adueniendi habent tempora æstate depulsa. Cum maria tranant, impetus differunt, & metu spaciij lōgioris uireis suas nutriūt tarditate. Vbi terram persentiscunt, coeunt cateruatim, deinde globatæ uehementius properant, quæ festinatio plerunq; exitium portat nauigantibus. Accidit enim plerunq; noctibus, ut uela incidāt, & præpōderatis sinibus alueos inuertant. Austro nunquam exeunt, nam metuūt uim flatus tumidioris. Plurimum se Aquilonibus credūt, ut corpora pinguiuscula, atque eo tarda facilius prouehat sicciior & uehementior spiritus, ὄρνυγομένηται dicitur, quæ gregem ducit. eandem terræ proximant em accipiter speculatus rapit. Ac propterea opera est uniuersis, ut sollicitent ducem generis externi, per quem frustrentur prima discrimina. Cibos gratissimos habent, semina uenenorum: quam ob causam eas damnauere prudentium

dentium musæ. Solum hoc animal, præter hominẽ, morbum patitur comitiale. Eubœa tam modico æstu diuidua est à Bœotiaë continenti, ut dubitandũ sit, an numerari inter insulas debeat. Nam latere, quem uocant Euripum, terræ ponte iungitur, & per fabricam breuissimæ machinæ aditur pede. Cenæo promotorio uadit in septẽ trionem, duobus alijs in meridiẽ extenditur, quorum Geræstos spectat Atticam, Capharæus prominet in Hellepontum. Vbi post Ilij excidium Argiuam classem uel Mineruæ ira, uel, quod certior prodit memoria, sidus æturi grauibus affecit casibus. Marmore Paros nobilis, à Delo oppido frequentissima, prius tamẽ Minoia quàm Paros dicta. Nam subacta à Minoë, quoad in Creticis mã sit legibus, Minoiam loquebantur. Præter marmora dat & Sardam lapidem, qui marmore quidem præstat, inter gemmas uerò uilissimas ducitur. Naxum à Delo duodeuiginti millia passuum separant, in qua Strongyle oppidum. Sed Naxos Dionysia prius quàm Naxos dicta, uel quia hospita Libero patri, uel quòd fertilitate uitium uincat cæteras. Sunt præterea Cyclades plurimæ, sed in supradictis præcipuum est quod memoriæ debeatur. De Sporadibus est & Icaros, quæ Icario mari nomen dedit. Hæc inter Samum & Myconum procurrētibus saxis inhospita, ac nullis sinibus portuosa, ob inhumana littora infamis est. Vult ergo Varro Icarum Creten ibi naufragio interiisse, & de exitu hominis impositũ nomẽ loco. Nã in Samo nihil nobilius quàm Pythagoras ciuis, qui mox offensus fastu tyrannico, relicta domo patria, Bruto cõsule, qui reges urbe exegit. Italiã aduectus est. Me-

los, quam Callimachus μελαίνια dixit, omnium insularum rotundissima est, iuxta Aeoliā. Nā Carpathus ipsa est, à qua Carpathium sinum dicimus. Nunquam ita caelum nubilū est, ut in sole Rhodos nō sit. Lemnij Vulcanum colūt, ideo in Lemno metropolis Hephæstia. Præter ea oppidum Myrina: in cuius forum mons Athos è Macedonia umbrā iacit. Quod non frustra inter miracula notauerunt, cum Athos à Lemno sex & octoginta millibus passuum separetur. Est sanè Athos sublimis adeò, ut altior æstimetur, quàm unde imbres cadūt. Quæ opinio eò fidem concepit, quod in aris quas cacumine sustinet, nunquam cineres eluuntur, nec quicquam ex aggeribus suis perdūt, sed quo relictī fuerint cumulo permanēt. In summo oppidū Acrothon fuit, in quo dimidio longior, quàm in alijs terris incolentiū ætas prorogabatur. Ideo inde homines μακροβίος Græci, nostri appellauere longæuos.

EX QVARTO EVROPÆ SINV,

Helleſpōtus, Propontis, Bosphorus Thracius, & mira de Delphinis.

Cap. xvii.

QVartus Europæ sinus Helleſponto incipit, Mœotis ostio terminatur. Atque omnis hæc latitudo, quæ Europam Asiāq; diuidit, in septem stadiorū angustias stringitur. Hic est Helleſpontus, hanc Xerxes ponte nauibus factō permeauit. Tenuis deinde Euripus porrigitur ad Asiæ urbē Priapū, quam magnus Alexāder potiūdi orbis amore trāscendit, & potitus est.

Inde

Inde diffusus æquore patentissimo rursus stringitur in Proponidē, mox in quingētos passus coarctatur, fitq; Bosphorus Thracius, quā Darius copias trāsportauit. Hæc profunda delphinæ plurimos habent, in quibus casu se miraculi multiformes. Ante oīa nihil uelocius habent maria, sic ut plerūq; salientes trāsuolet uela nauū. Quomodo eūt, cōiuges euagātur. Catulos edūt. decimus mensis maturū facit partū. Lucinā æstiuus dies soluit. Vberibus foetus alūt. Teneros in faucibus receptāt. Inualidos aliquācispes prosequūtur. In tricesimū annū uiuūt, quod exploratū est in experimētū candis amputatis. Ora nō quoceteræ belluæ loco habēt, sed fermē in uentribus. Contra naturā aquatiliū soli linguas mouēt. Aculeatæ sūt. spinae dorsuales: cum ira subiacet, inhorrescūt. cū animi cōquiescūt, quibusdā receptaculis operiūtur. Spirare eos in aquis negāt, & uitales auras nō nisi in aëre supero recipere. Pro uocē gemitus est, similis humano. Certū hñt uocabulū, quo accepto uocātes sequūtur. Nā propriè Simones nominantur. Voces hominū Aquilonis flatu celearius hauriūt. Cōtrā austro spirantē auditus obstruūtur. Mulcētur musica, gaudēt cantibus tiliarū: ubicūq; symphonia est, gregibus aduētāt. D. Augusto principe, in Cāpania delphinē puer fragmētis panis primo illexit: & in tātū cōsuetudo ualuit, ut alēdū se etiā manibus ipsius crederet. Mox cū prolusisset puerilis audacia, intra spacia eū Lucrini lacus euectauit. Vnde effectū, ut à Baiano litore equitantē puerum Puteolos usque perueheret: hoc per annos plurimos tandiu gestū est, donec assiduo spectaculo desineret miraculum esse quod gerebatur. Sed

ubi obiit puer, sub oculis publicis desyderij mœrore delphin interijt. Pigeret hoc assœuerare, ni Meccœnatis, & Fabiani, multorũq; præterea esset literis cõprehensum. In Africano mox litore apud Hipponem Diarrhyton Delphin ab Hippouensibus pastus tractandum se præbuit, impositos quoque frequenter gestauit. Nec populi tantum manibus acta res est. Nam & proconsul Africæ Flauianus ipse eum contigit, unguentis etiam delibuit, qui odoris nouitate obsopitus, aliquãtisper pro exanimi iactatus est, multisq; mensibus desciuit à solita conuersatione. Apud Assum urbem Babylonie puerum delphinus adamauit, quem dum post assueta colludia recedẽtem impatientius sequitur, arenis inuectus hæsit. Alexander Magnus amorem illum numinis fuisse interpretatus, præfecit puerum Neptuni sacerdotio iuxta eandem urbem, ut Egesidemus autor est, Alium puerum Hermiam nomine, per maria similiter insidentem, cum undosior fluctus necasset, delphin ad terram reuexit, & uelut fateretur reatum, pœnitentiam suam morte multauit, nec reuerti uoluit amplius in profunda. Suppetunt & alia exempla, ut Arionem trãseamus, cuius exitum annaliũ fides comprobauit. Ad hæc siquãdo lasciuiunt noui foetus, à maioribus datur adultior gregi custos, quo magistro eludere impetus incurstantiũ belluarũ addiscãt: quanquã ibi præter Phocas rara bellua est. Plurimus Thynnus in Põto, nec alibi penè foeticãt. Musquã enim citius adolescũt, scilicet ob aquas dulciores. Illabũtur ueris tẽpore, intrãt dextro litore, leuo exeunt. hoc inde accidere credunt, quòd dextris oculis acutius cernunt, quã sinistris.

DE ISTRO, HYPANI, ET BORV=sthenæ fluuijs, & Scythiæ parte, & de memoradis ferè omnibus quæ in his nascantur locis.

Caput. XIX.

Ister Germanicis iugis oritur, effusus mōte, qui in Raracos Galliæ spectat: sexaginta amneis in se recipit, omnes fermè nauigabiles, septem ostijs Pontum influit: quorū primū Peuce, secundū Narcustoma, tertium Calostoma, quartū Pseudostoma. Nam Boreostoma, ac deinde Stenostoma, languidiora sunt cæteris. Septimū uerò pigrum, ac palustri specie, non habet quod anni comparatur. Priora quatuor adeo magna sunt, ut per longitudinem quadraginta milliū passuum non misceantur æquari, dulcemq; haustum incorrupto detineant sapore. Per uniuersum Pontū fiber plurimus, quæ alio uocabulo dicitur castorè. Lutræ similis est, animal morsu potētissimū, adeo ut cum hominem inuadit, conuentū dentium nō prius laxet, quā concrepuisse persenserit ossa fracta. Testiculi eius appetuntur in usum medelarū, idcirco cū urgeri se intelligit, ne captus proffit, ipse geminos suos deuorat. Mittit Pontus & gemmas, quas à patria Ponticas dicimus, genere diuerso. Aliæ aureas, aliæ sanguineas habet stellas, & hæ quidem inter sacras habentur. Nanq; ostentationi potius quàm usui deleguntur. Non guttis asperse sunt, sed longis colorum ductibus liniuntur.

De Hypani, & Borusthenæ. Caput XX.

Amnis Hypanis oritur inter Achetas, Scythicorū anniu princeps, purus, & haustu saluberrimus, usq; dum

usq; dū Callipodū terminis inferatur, ubi fōs Exāpeus in-
 famis est amara scaturigine, qui Exāpeus liquido admi-
 stus fluori, annē uitio suo uertit, adeò ut dißimilis sui
 in maria cōdatur. Ita inter gentiū opiniones fama de Hy-
 pane discordat: qui in principijs cū norunt, prædicant.
 qui in fine experti sunt, nō iniuria execrātur. Apud Neu-
 ros nascitur Borysthenes flumen, in quo pisces egregij
 saporis, & quibus ossa nulla sunt, nec aliud quàm carti-
 lagines tenerimæ. Verū Neuri, ut accepimus, æstatis tē-
 poribus in lupos transfigurantur: deinde exacto spatio,
 quod huic sorti attributū est, in pristinā faciē reuertun-
 tur. Populis istis deus Mars est. pro simulacris enseis co-
 lūt, homines uictimas habēt, ossibus adolent ignes foco-
 rum. Geloni ad hos proximant. de hostium cutibus & si-
 bi indumenta faciūt, & equis suis tegmina. Gelonis Aga-
 thyræ collimitantur, cæruleo picti colore, fucatis in cœ-
 rulum crinibus, nec hoc sine differētia: nam quanto quis
 altero præstat, tanto propēsiorē nota tingitur, ut sit in-
 dicium humilitatis minus pingi. Pōst Antropophagi, quē-
 bus execrandi cibi sunt humana uiscera, quem morē im-
 piæ gentis, adiacentiū terrarū prodit tristissima solitu-
 do, quas ob nefarium ritū finitimæ nationes metu profu-
 gæ reliquerunt: & ea causa est, ut usque ad mare quod
 Tabin uocant, per longitudinē eius oræ, quæ a stiuo oriē-
 ti obiacet, sine homine terra sit, & immēsa deserta, quo-
 ad perueniatur ad Seras. Chalybes & Dacæ in parte As-
 siaticæ Scythiæ crudelitate ab immanissimis nihil discre-
 pant. At Albani in ora gētes, qui posteros se Iasonis cre-
 ai uolūt, albo crine nascuntur, caniciem habent a spiciū
 capillorū.

capillorū. Ergo capillorū color gēti nomen dedit. Glauca oculis inest pupilla, ideo nocte plus quā die cernūt. Apud hos populos nati canes feris omnibus anteponuntur, frangunt tauros, leones perimunt, detinent quicquid obiectū est. Quibus ex causis meruerūt etiam annalibus tradi. Legimus petenti Indiā Alexandro à rege Albanie dono duos missos: quorum alter sues sibi & ursos oblatos usq; adeò spercuit, ut offensus de generi præda, ignaui similis diu accubaret, quē per ignorantiam uelut inertem Alexander extingui imperauit. Alter uerò monitu eorū qui donū profecuti erant, leonē missum necauit. Mox uiso Elephanto notabiliter exultans, belluā primū astu fatigauit, deinde cū summo spectantiū horrore terræ affixit. Hoc genus canū crescit ad formam amplissimam, terrificis latratibus, ultra leones rugitibus insonans. Hæc sunt de canibus Albanis, reliqua cōmunia uniuersis. Dominos equaliter canes omnes diligūt, sicut exemplis palam factū est. In Epeiro deniq; domini percussorem in cœtu agnitū latratu canis prodidit. Iafone Lycio interfecto, canis ipsius aspernatus cibū inedia obiit. Lysimachi regis canis flammis se iniecit, accēso domini rogo, & pariter igni absumptus est. Garamantū regē ducēi canes ab exilio reduxerunt, præliati aduersus resistētes. Colophonij, & Castabalenses, canibus in bella productis primas acies instruebant, Appio Iunio, & P. Silio COSS. damnatum dominum canis cum abigi non posset, comitatus in carcerem, mox percussum, ululatu profecutus est. Cumq; ex miseratione populi Romani potestas ei cibi fieret, ad os defuncti escam tulit. Vltimò abie-

Etum in Tyberim cadauer adnatans, sustentare conatus
 est. Canes soli nomina sua recognoscunt, itinerum memi-
 nerunt. Inde coitus tempore in saltibus canes foeminas re-
 lizant, ut cum his tigrides coeant: quarum ex primis con-
 ceptibus ob nimiam feritatem inutiles partus iudicant,
 itidem secundos, tertios educant. Aegyptij canes è Nilo
 nunquam nisi currentes lambitant, dum à crocodylis in-
 sidias cauent. Inter Antropophagos in Asiatica parte nu-
 merantur Essedones, qui & ipsi nefandis funestantur in-
 ter se cibus. Essedonũ mos est parẽtũ funera cãtibus pro-
 sequi, & proximorũ corrogatis cœtibus, cadauera ipsa
 dentibus laniare, pecudumq; carnibus mista dapes face-
 re. Caputum etiam ossa auro incincta in poculorum tra-
 dere ministerium. Scythotauri pro hostijs cœdunt adue-
 nas. Nomades pabula sequuntur. Georgi in Europa siti
 agros exercent. Axiacæ perinde in Europa siti, neq; mi-
 rantur aliena, neq; sua diligunt, Satarchæ usu auri argẽ-
 tiq; damnato, in eternũ se à publica auaritia abdicarũt.
 Scytharũ interius habitantium asperior ritus est. Specus
 incolunt, pocula non ut Essedones, sed de inimicorum ca-
 pitibus moliuntur: amant prælia, interemptorum cruorẽ
 ex uulneribus ipsis bibunt. numero cœdiũ honor crescit,
 quarum experte esse apud eos probrum est: haustu mutui
 sanguinis foedus sanciant: non suo tantũ more, sed Medo-
 rum quoq; usurpata disciplina. Bello deniq; quod gestũ
 est olympiade nona & quadragesima, anno post Ilium
 captum sexcẽtesimo quarto, inter Alyathem Lydum, &
 Astyagem Mediae regem, hoc pacto firmata sunt iura pa-
 cis. Colchorum urbem Dioscoriaden Amphitus & Tel-
 chius.

*Phius aurigæ Castoris & Pollucis condiderunt, à quibus Heniochorum gēs exorta est. Ultra Sauromatas in Asia sitos, qui Mihridati latebram, & qui originem Medis dederunt, confines sunt Thalij his nationibus, quas ab oriente contingunt Caspij maris fauces: quæ fauces mirū in modum uacuantur imbribus, crescunt aestibus. Heniochorum montes Araxen, Moscorum Phasiden fundunt. Sed Araxes breuibus interuallis ab Euphratis ortu caput tollit, ac deinde in Caspium fertur mare. Arimaſpi circa Gesglithron positi, unocula gens est. Ultra hos & Rhiphæū iugū regio est asiduis obseſa niuibus ἄνεφοφόρον dicunt. Quippe casus continuarum ruinarum quiddam ibi exprimit simile pennarum. Damnata pars mundi, & à rerum natura in nubem æternæ caliginis mersa, ipsaq; prorsus Aquilonis conceptaculis rigentissima. Sola terrarum non nouit uices temporum, nec de cœlo aliud accipit quàm hyemem sempiternam. In Asiatica Scythia terræ sunt locupletes, inhabitabiles tamen. Nam cum auro & gemmis affluant, gryphes tenent uniuersa, alites ferocissima, & ultra omnem rabiem saeuientes: quarū immanitate obsistente aduenis accessus difficilis ac rarus est. Quippe uisos discerpunt, uelut geniti ad plectendum auaritiæ temeritatem. Arimaſpi cum his dimicant, ut intercipient lapides, quorum non aspernabimur persequi qualitates. Smaragdis hic locus patria est, quibus tertiā inter lapides dignitatem Theophrastus dedit. Nam licet sint & Aegyptij, & Chalcedonij, & Medici, & Laconici, præcipuus tamen honor est Scythicis. Nihil his iucundius, nihil utilius uident oculi: in primis uident ultra
 irrigua*

irrigua gramina, ultra amnicas herbas: deinde obtutus fatigatos coloris reficiunt lenitate. Nam uisus quos alterius gemmae fulgor retuderit, Smaragdi recreant, & exacuunt. Nec aliam ob causam placuit, ut non scalperetur, ne offensum decus, imaginum lacunis corrumpere: quamquam qui uerus est, difficulter uulneretur. Probatur hoc pacto, si aspectus transmittat, si cum globosi sunt, proxima sibi inficiant aere repercusso: aut cum coeui sunt, inspectantium facies emulentur: si neque umbra, neque luernis, neque sole mutantur. Optimos tamen sortiuntur situs, quibus planicies resupina est, & extenta. Inueniuntur Etesys flantibus. Tunc enim detecto solo facillime internitent. Nam Etesiae plurimum arenas mouent. Alij minus nobiles in commissuris saxorum, uel in metallis erraticis apparent, quos Chalcosmaragdos nuncupant. Vitiosi eorum intrinsecus quasdam sordes habent, uel plumbo, uel capillamentis, uel etiam sali similes. Lauantur austero mero, sed uiridi proficiunt oleo, quamuis natura imbuantur. Et Cyaneus lapis à Scythia est optimus, si caeruleo coruscabit, cuius gnari in mare & foeminam genus diuidunt. Foeminis nitor purus est. Mares punctulis ad gratiam interlucentibus auratilis puluiculus uariat. Illic & Crystallus, quam licet pars maior Europae, & particula. Asia subministrant, preciosissimum tamen Scythia edit: multus ad pocula destinatur, nam fert calorem praecipue, quamlibet nihil aliud quam frigidum pati possit. Sexagulus inurnitur. Qui eligunt, purissimum captant, ne quid rufum, neue nubilum uel spumis obsitum arceat perspicuitatem. Tunc ne duritia iusto propensior obnoxium

xium fragilitati magis faciat, putant glaciem coire, & in crystallum corporari: sed frustra. Nam si ita foret, nec Alabanda Asia, nec Cyprus insula hæc materiæ procrearet, quibus regionib. incitatissimus calor est. Liniæ Augusti ad magnitudinem CL librarum inter Capitolina donaria Crystallum dedicauit.

DE HYPERBOREIS, ET RHIPHAËIS,
Cimmerijs, & Hyrcanis, & Tigribus, Leonibus,
& Pantheris, Cap. XXI.

Fabula erat de Hyperboreis, & rumor irritus, si quæ illinc ad nos usque fluxerunt, temerè forent credita. Sed cū probatissimi auctores, & satis idonei sententias pares faciant, nullus falsum reformidet. De Hyperboreis rē loquemur. Incolūt penè Pterophorō, quæ ultra Aquilonē accepimus iacere. Gens beatissima, eā Asia quidam magis, quàm Europa dederunt. Alij statuūt mediā inter utrunque solem, Antipodū occidentē, & nostrum renascentē: quod aspernatur ratio, tã uasto mari duos orbis interficiente. Sunt igitur in Europa, apud quos mundi cardines esse credūt, & extimos siderū ambitus, semestrē lucē, auersum tantū una die solē. Quanquam existant, qui putant non quotidie ibi solē, ut nobis, sed uernali æquinoctio exoriri, aut ùnali occidere: ita sex mēsi- bus infinitū diē, sex alijs continuā esse noctem. De cælo magnā clemētiam aura spirāt salubriter, nihil noxijs flatibus habēt. Domus sunt nemora, uel luci, in diē uictū arbores subministrant. Discordiam nesciunt. Aegritudine nō inquietantur. Ad innocentiam omnibus æquale uotum.

tum. Mortem arcessunt, & uoluntario interitu castigant
 obscundi tarditatem. Quos satias tenet uita, epulati, de-
 libutiq; de rupe nota precipitem casum in mare profun-
 dum destinant. hoc sepulture genus optimum arbitran-
 tur. Aiunt etiam solitos per uirgines probatissimas pri-
 mitias frugum Apollini Delio missitare. Verum hæc, quo-
 niam perfidia hospitem, non illibata reuenissent, deuotio-
 nis, quam peregre prosequabantur, pontificium mox in-
 tra fines suos receperunt. Altera in Asia gens est ad ini-
 tium orientis æstiuæ, ubi deficiunt Rhiphæorum montium
 inga, Hyperboreis similes, quos dicunt Rhiphæos. Et ipsi
 arborum frondibus gaudent. Baccas edunt, iuxta ui-
 ros ac foeminas tædet crimium, Itaque uterque sexus co-
 mas tondet. Amant quietem, non amant lædere. Sacri ha-
 bentur, attractariq; eos, etiam à ferocissimis nationibus
 nefas ducitur. Quicumque periculum à suis metuit, si ad
 Rhiphæos transfugerit, tutus est, uelut asylo tegatur.
 Ultra hos Cimmerij, & gens Amazonum porrecta ad
 Caspium mare, quod dilapsum per Asiaticæ plagæ terga
 Scythicum irrumpit Oceanum. Sed magnis deinde spa-
 cijs intercedentibus ostia Oxi fluminis Hyrcani habent,
 gens syluis aspera, copiosa immanibus feris, foetaq; tigris
 bus. Quod bestiarum genus insignes maculis notæ, & per-
 nicitas memorabile reddiderunt. Fuluo nitent. Hoc ful-
 uum nigrantibus segmentis interundatum, uarietate ap-
 prime decet. Pedum motum nescio uelocitas an peruica-
 cia magis adiuuet. Nihil tam longum est, quod non breui
 penetrent, nihil adeò antecedit, quod non illico assequan-
 tur. At maximè potentia earum probatur cum mater-
 nis

nis curis incitantur, cum catulorum insistant raptoribus. Succedant sibi equites licet, & astu quantolibet amoliri prædam uelint, nisi in præsidio maria fuerint, frustra est ausum omne. Notantur frequentissimè si quando latrones suis asportatis catulis renauigantes uident, in litore irrita rabie se dare præcipites, uelut propriam tarditatem uoluntaria castigantes ruina: quanquam de se totum uniuerso uix unus queat subtrahi. Pantheræ quoque numerosæ sunt in Hircania, minutis orbiculis superpictæ, ita ut oculatis ex fuluo circulis, uel cærulea, uel alba distinguatur tergi supellex. Tradunt odore earum & cõitinatione armèta mirè affici, atque ubi eas persentiscant, properatò conuenire, nec terreri nisi sola oris toruitate. Quam ob causam Pantheræ absconditis capitibus, quæ corporis reliqua sunt, spectanda præbent, ut pecuarios greges stupidos in obtutu populentur securo uastatione. Sed Hircani, ut hominibus intentatum nihil est, frequentius eas ueneno, quàm ferro necant. Aconito carnes illinunt, atque ita per cõpita spargunt semitarum. Quæ ubi esse sunt, fauces earum angina, obsidentur. Ideo gramen $\omega\alpha\rho\delta\alpha\lambda\iota\alpha\gamma\chi\epsilon\varsigma$ appellauerunt. Sed Pantheræ aduersus hoc uirus excrementa humana deuorant, & suo ingenio pesti resistunt. Lenta illis uiuacitas, adeò ut eiectis interaneis, mortem diu differant. In his siluestribus & pardi sunt, secundum à Pantheris genus, notis factis, nec latius exequendi. Quorum adulterinis coitibus degenerantur partus leonorum, & leones quidè procreantur, sed ignobiles.

DE ORTV MARIVM INTERNO-
rum. De insula Apollimitarum. De spacijs inter Scy-
thas & Indos. De formis hominum. De ceruis, &
Tragelaphis. Cap. xxii.

QVoniam in Ponticis rebus sumus, nō erit omittenda
dum, unde mediterranea maria caput tollāt. Exi-
stimant enim quidā sinus istos à Gaditano
freto nasci, nec aliā esse originē, quā inundationē irrū-
pētis Oceani, cuius spiritu peruagante apud aliquot me-
diterranea littora, sicut in Italiae parte, fieri accessus, uel
recessus. Qui contrarium sentiunt, omnē illum fluorem
aiunt à Pōticis faucibus inundare, idq; fulciūt argumēto
non inani, quòd aestus è Ponto profluum nunquā recipro-
cetur. Insula Apollimitarum LXXX millibus passuū abest
à Bosphoro Thraciae circa Istrum sita, ex qua M. Lucul-
lus Apollinē Capitolinum nobis extulit. Ante Borusthe-
nem Achillis insula est, cum eade sacra, quam eadem nulla
ingreditur ales: & quae fortē aduolauerint, raptim fugā
properant. Oceanum septentrionalē ex ea parte, qua à
Paropaniso amne Scythiae alluitur, Hecateus Amalchiū
appellat, quod gentis illius lingua significat congelatum
mare. Philemon à Cimbris ad promōtorium Rubearum Mo-
rimorūsam dicit uocari, hoc est, mortuū mare. Ultra Ru-
beas quicquid est, Cronium nominant. Mare autem Ca-
spium ex altero Ponti latere ultra Massagetarum, & Ape-
laeos Scythas esse in Asiatica plaga dulce haustu. Alexan-
dro Magno probatum est, mox Pōpeio Magno, qui bel-
lo Mithridatico, sicut commilito eius Varro tradit, ipsis
hauctibus periclitari fidē uoluit. Id euenire prodūt è nu-
mero

mero fluminum, quorum tanta copia ibi influit, ut natu-
 ram maris uertat. Non omiserim, quòd per idem tempus
 eidem Magno licuit ex India diebus octo à Baëtris usq;
 Icarum flumen, quod influit in Oxum amnem, peruenire,
 deinde ad mare Caspiū, inde per Cassium ad Cyri amnis
 penetrare fluentum, qui Iberiæ & Armeniæ fines inter-
 luit. Itaque à Cyro diebus non amplius quinq; itinere ter-
 reno subiectis nauibus ad aluicem Phasidis pertendi, per
 cuius excursus in Pontum usque uenientes in India, liqui-
 do probatum est inuchi posse. Autor est Xenophō Lam-
 psacenus, à littore Scytharum in insulam Baltiam peten-
 tibus, triduo nauigari. Eius magnitudinem inmensam, &
 penè similem cōtinenti. Nec longè Oonas separari, quas
 qui habent, uiuunt ouis auium marinarum, & auenis uul-
 gò nascentibus. Perinde alias propter cōstitutam æquè in-
 sulas, quarum Hippopodes indigenæ, humana usq; ad ue-
 stigium forma in equinos pedes desinunt. Esse insulas, &
 Phanisiorum gentem, quorum aures adeò in effusam ma-
 gnitudinem dilatentur, ut uiscerum illi reliqua conte-
 gant, nec amiculum aliud sit, quàm ut membra membra-
 nis uestiant. Antequam, digrediamur à Scythia, religio
 est præterire quæ nam feræ sint peculiare Scythiæ. Cer-
 uii plurimi in hac terra. Igitur de ceruis prosequamur.
 Mares generis huiusce cū statuiū tempus Venerè incita-
 uit, sæuiūt rabie libidinis efferati. Fœminæ licet prius cō-
 serantur, non concipiunt ante Arcturi sidus. Nec quali-
 bet partus suos educant. Teneros studiosè oculunt, &
 absconditos inter profunda fruticum, uel herbarum, pe-
 dū uerberere castigant ad latendum. Cum maturuerit ad
 fugam

fugam robur, exercitio docent cursus, & assuescunt salire per abrupta. Acceptis canum latratibus, secundo uento uias dirigunt, ut odor cum ipsis recedat. Mirantur sibilum fistularum. Rectis auribus acutissimè audiunt, summissis uerò nihil. Stupent omnia, propterea facilius obuios se præbent sagittantibus. Si maria tranant, non aspectu petunt littora, sed olfactu. Infirmos ponunt in ultimo, & lassorum capita clunibus per uices sustinent. E cornibus quod dextrum fuerit, efficacius est ad medelã. Si fugare angues gestias, utrum uelis uras: quæ ustrina præterea nidore uitii aperit ac detegit, si cui inest morbus comitialis. Pro ætate ramos augent. Id incrementum per sex annos perseuerat. Deniq; numerosiora non possunt fieri cornua, possunt crassiora. Quæ quidem castratis nunquam crescunt, nec tamen decidunt. Dentes indicant senectutem, cum aut pauci inueniuntur, aut nulli. Serpentes hauriunt, & spiritum narium extrahunt de latebris cauernarum. Dictamum ipsi prodiderunt, dum eo pasti excutiunt accepta tela: herbam quoque quam Cynaren uocant, contra noxia edunt gramina. Aduersus uena mirificum est hinnuli coagulum, occisi in matris utero, patuit eos nunquam febrescere. Quam ob causam confecta ex medullis eorum unguenta sedant calores hominum languentium. Legimus plurimos matutinis diebus ceruinam carnem degustare solitos, sine febribus longæ uos fuisse. Quod demum proderit, si uno uulnere fuerint interempti. Ad dignoscendam uiuacitatẽ Alexander Magnus torqueis plurimis ceruis innexuit, qui post annum centesimũ capti, necdum senij indicium præferebant. Ea-

dem penè specie sunt, quos Tragelaphos dicunt, sed nò alibi, quàm circa Phasidem apparèt, tantum quòd illi uil losos habent armos, & menta promissis hirta barbis.

DE GERMANIA, DE AVIBVS HER-
cinijs, Bisontibus, & Vris. De Alcibus, & isulis
Oceani septentrionalis, ac de Succino, lapide
Callaite, & Cerauniarum generibus.

Cap. x x i i i.

Mons Seuo ipse ingens, nec Riphæis minor collibus, initium Germaniæ facit. hunc Ingeuones tenent, à quibus primus post Scythas nomen Germanicum consurgit. Diues uirorum terra, frequens populis numerosis, & immanibus. Extenditur inter Hercinium saltū, & rupes Sarmatarum: ubi incipit, Danubio: ubi desinit, Rheno perfunditur. De internis eius partibus, Albis, Guttalus, Vistula, amneis altissimi præcipitatur in Oceanū. Saltus Hercinius aues gignit, quarum penæ per obscurum emicant, & interlucent, quâuis densa nox obtugat, & denset tenebras. Vnde homines loci illius, plerūq; nocturnos excursus sic destināt, ut illis utatur ad præsidium itineris dirigēdi, præiactisq; per opaca calliū, rationem uitæ moderentur indicio plumarum refulgentium. In hoc tractu sanè, & in omni Septentrionali plaga Bisontes frequētissimi, qui boues feris similes, setosi, colla iubis horridi, ultra tauros pernicitate ingentes, capti assuescere manu nequeūt. Sunt & Vri, quos iperitū uulgus uocat Bubalos, cum Bubali penè ad ceruinam faciem in

G Afr

Africa procreetur. Iſtis porrò quos Vros dicimus, tauri
na cornua in tantū modū protēduntur, ut dempta ob in-
ſignem capacitatem inter regias menſas potuum gerula
fiant. Sunt & Alces mulis comparandæ, adeò propenſo
labro ſuperiore, ut niſi recedentes in poſteriora veſti-
gia paſci non queant. Scandinavia inſula à regione Ger-
manie mittit animal quale Alces, ſed cui ſuffragines, ut
elephanteis ſecti nequeunt: propterea non cubat cū
dormiendum eſt. Tamen ſomnolentū arbor ſuſtinet, quæ
propè caſura ſecatur, ut fera, dum aſuetis fulcimentis
innititur, faciat ruinā. Ita capitur: alioqui difficile eſt
eam manu capi. Nā in illo rigore populitū incōprehē-
ſibili fuga pollet. De Germanicis inſulis Scandinavia ma-
xima eſt. Sed nihil in ea magnum præter ipſam. Gleſſaria
dat cryſtallum, dat & ſuccinum, quod Germani gentili-
ter uocant Gleſum. Qualitas materiæ iſtius ſummatim
antea, Germanico autem Cæſare omnes Germania oras
ſcrutāte, comperta arbor ex pinei generis, cuius mediale
autumni tēpore ſuccino lachrymat. Succum eſſe arboris,
de nominis qualitate capeſſas. Pinum uerò unde ſit geni-
tum, ſi uſeris, odor indicabit. Præcium operæ eſt ire lon-
gius, ne Padanæ ſyluæ credantur lapidem fleuiſſe. Hanc
ſpeciem in Illyricum barbari intulerunt. Quæ cum per
Pannonica commercia uſu ad tranſpadanos homines ſo-
ret delata, quòd ibi primū noſtri eā uiderāt, ibi & natā
putauerunt. Munere Neronis principis, apparatus oīs
abſq; ſuccino inornatus eſt, nec difficulter, cū per idem
tempus xlii. millia librarum, rex Germaniæ dono ei mi-
ſerit. Rude primum neſcitur & corticoſum, deinde in-
coctum

toctum adipe lactentis suis expolitur ad quem uidemus nitorem. pro facie habet nomina. Melleum dicitur, & Falernum, utrunq; de similitudine, aut uini, aut utique mellis. In aperto est, quod rapiat folia, quod trahat paleas. quod uerò medeatur multis uitalium incommodis, medentium docuit disciplina. Et India habet Succinum, sed plurimum optimumq; in Germania. Quosiam ad insulam Glesariam ueneramus, à Succino ceptum. Nam in Germanie cōtinentibus Callais reperitur, quam gemmā Arabicis anteponunt, Vincit enim gratis. Arabes quidē dicunt non alibi eam deprehendi, quā in nidis auium. quas μελαχρονοῦ φους uocāt, quod nullus recipit, cū apud Germanie populos, quamuis rara, in saxis tamen appareat. Honore & pretio ad Smaragdos uiret pallidū. Nihil incundius aurum decet. Cerauiarum porrò genera diuersa sunt. Germanica candida est: splendet tamen cæruleo: & si sub diuo habeas, fulgorem rapit siderum.

DE GALLIA, VNDE IN VNIVERSUM orbem terrarum aditus patet. Et de oleo medico. Cap. XXIIII.

Gallie inter Rhenum & Pyrenæum, item inter Oceanum & montes Gebennam ac Iuram porriguntur, felices præpinguibus glebis, accommodæ prouentibus fructuarijs, pleræq; consistæ uitibus, & arbutis, omni ad usum animantium foetu beatissime. Rigæ aquis fluminum, & fontium. Sed fontanis interdū sacris, ac uaporātibus. Infamatur ueneni pericu-

lo ritu incolarū, qui, ut aiūt (ueri enim periculū non ad me recipio) detestabili sacrorū ritu, nō ad honorē, sed potius ad iniuriā religionis, humanis litāt hostijs. Ex isto sinu quoquo orbis uelis exeas. in Hispanias, & in Italiā terra, mariq; in Africam mari tantū. Si Thracia sit petēda, excipit ager Rheticus opimus, & ferax, Brigantino lacu nobilis, Inde Noricus frigidus, & parcius fructuosus: qua subducitur a iugis alpiū admodū letus. Dehinc Pannonia uiro fortis, & solo plano leta atq; uber, Drauo, Sauoq; inclytis annibus circūflua. Mox Mysia, quas maiores nostri iure Cereris horreū nominabant, in quarum parte quæ Pontica est, apparet herba, qua inficitur oleum quod uocant medicum. Hoc ad incendium excitatum si obruere aqua gestias, ardet magis, nec alio sopitur, quā iactu pulueris.

DE BRITANNIA ET LAPIDE

Satage. Cap. x x v.

FInis erat orbis ora Gallici litoris, nisi Britānia insula nō qualibet amplitudine nomē penē orbis alterius mereretur. Octingentis enim & āplius millibus passuum longa porrigitur, ita ut eam in Calydonicū usq; angulū metiamur. In quo recessu Vlyßem Calydoniæ appulsum manifestat ara Græcis literis inscripta uoto. Multis insulis, nec ignobilibus circumdatur, quarum Iuuerna ei proximat magnitudine. Inhumana est, ritu incolarum aspero. Alias ita pabulosa, ut pecuaria, nisi interdū æstate à pastibus arceantur, in periculum agat satias. illic nullus anguis,

anguis, auis rara, gens inhospita, & bellicosa. Sanguine interemptorū hausto, prius uictores uultus suos obliuūt. Fas ac nefas eodē animo ducunt. Puerpera siquādo matrem edidit, primos cibos gladio imponit mariti: inq; os paruuli summo mucrone auspiciū alimentorū leuiter infert, & gentilibus uotis optat, nō aliter quā in bello, & inter arma mortem oppetat. Qui studēt cultui, dentibus mari nantiū belluarū insigniūt ensiū capulos. Candidat enim ad eburneā claritatē. Nā præcipua uiris gloria est in armorū nitela. Apis nusquā, Aduectū inde puluerē seu lapillos siquis sparserit inter aluearia, examina fauos deserunt. Mare, quod Iuuernā & Britāniā interluit, undosum & inquietum toto in anno, nō nisi æstiuis pauculis diebus est nauigabile. Nauigant autem uimineis alueis, quos circundant ambitione tergorū bubalorū. Quā tocūq; tempore cursus tenebit, nauigātes escis abstinet. Freti latitudinem in centū uiginti millia passuū diffundi, qui fidem ad uerum ratiocinati sunt, estimarunt. Silurā quoque insulam ab ora quam gens Britāna detinet, turbidū fretū distinguit. Cuius homines etiam nunc custodiūt morem uetustum. Nundinas ac numū refutant, dant res, & accipiūt. Mutationibus necessaria potius quām præcijs parant, deos percolunt, scientiā futurorū pariter uiri ac foeminæ ostentant. Athanatis insula alluitur freto Gallico, à Britāniæ cōtinēte æstuario tenui separata, frumētarijs cāpis felix, & gleba uberi, nec tantū sibi soli, uerū & alijs salubris locis. Nā cū ipsa nullo serpatur angue, asportata inde terra quoquò gentiū inuecta sit, angues necat. Multæ & aliæ circū Britāniā insulæ, è

quibus Thule ultima, in qua æstiuo solstitio sole de Cancri sidere facienti transitum, nox penè nulla. Brumali solstitio perinde nullus dies, ut ortus iunctus sit occasui. Ultra Thulen accepimus pigrum esse & cœcretum mare: inde à Calydoniæ promontorio Thulen petentibus bidui nauigatio est. Inde excipiunt Hedabes insulae, quinque numero, quarum incolæ nesciunt fruges, piscibus tantum & lacte uiuunt. Rex unus est uniuersis. Nem quotquot sunt, omnes augusta interluuie diuiduntur. Rex nihil suum habet, omnia uniuersorum, ad æquitatem certis legibus stringitur, ac ne auaritia diuertat à uero, discit paupertate iustitiam, utpote cui nihil sit rei familiaris. Verum alitur è publico: nulli illi datur foemina propria, sed per uicissitudines in quacunque commotus fuerit, usufructum sumit. Vnde ei nec notum nec spes conceditur liberorum. Secundam à continenti stationem Orcades præbent, quæ ab Hedabibus porro sunt septem dierum totidemque noctium cursu: numero tres, uacant homine, non habent syluas, tantum iuncea herbis inhorrescunt. Cætera earum nudæ arenae & rupes tenent. Ab Orcadibus Thule usque quinque dierum ac noctium nauigatio est. Sed Thule largæ & diutina Pomona copiosa est. Qui illic habitant, præcipuo ueris inter pecudes pabulis uiuunt, deinde lacte, in hyeme conferunt arborum fructus. Utuntur feminis uulgò, certum matrimonium nullis. Circuitus Britanniae quadragies octies septuagintaquinque millia passuum sunt. In quo spacio magna & multa flumina sunt, fontes calidi opiparo exculi apparatus ad usus mortalium. Quibus fontibus præsul est Mineruæ numen, in cuius aede perpetui ignes nunquam canescunt

in fauillis, sed ubi cinis tabuit, uertitur in globos saxeos. Præterea ut taceam metallorum largam uariamque copiam, quibus Britannia solū undique generum pollet uenis locupletibus, Gagates hic plurimus, optimusque est lapis. Si decorum requiras, nigro gemens: si qualitatem, nullius ferè poteris. si naturam, aqua ardet, oleo restinguitur. si potestatem, attritus calfactus applicita detinet, æquè ut succinum. Regionem partim tenent barbari, quibus per artifices plagarum figuras, iam inde à pueris uariæ animalium effigies incorporantur, inscriptisque uisceribus hominis incremento pigmenti notæ crescunt. Neque quicquam magis patientiæ loco nationes ferè ducunt, quam ut per memores cicatrices plurimum fuci artus bibant.

DE HISPANIA, GADITANO FRE-
to, interno mari, & Oceano. Cap. XXVI.

Reuersum ad cõtinẽtẽ res Hispanienses uocant. Terra rû plaga cõparanda optimis, nulli posthabenda frugum copia, siue soli ubere, siue uinearum prouentus respicere, siue arborarios uelis. Omni materia affluit, quæcumque aut precio ambitiosa est, aut usu necessaria. Argenti uel aurum si requiras, habet, ferrarijs nunquam deficit, nec cedit uitibus, uincit olea, diuidua est prouincijs tribus. Secundo Punico bello nostra facta, & nihil in ea ociosum, nihil sterile. Quicquid cuiuscumque modi negat messe, urget pabulis. Et quæ arida sunt, ac sterilia, rudentium materiæ nauticis subministrant. Non coquunt ibi sales, sed effodiunt, depurgant in uinum nitelas pulueris, fucant uellera, ut ad ruborem merum

G 4 deputent

deputent Cocci uenenū. In Lusitania promōtorii est,
 quod alij Artabrū, alij Vlyssiponense dicūt. Hoc cœlum
 terras, & maria distīguit. Hispaniæ latus finit, cœlū &
 maria hoc mō diuidit, quod à circuitu eius incipiūt ocea-
 nus Gallicus, & frōs septentrionalis oceano atlantico,
 & occasu terminatis. Ibi oppidum Vlyssipo ab Vlyse cō-
 ditū. Ibi Tagus flumen. Tagum ob arenas auriferas cete-
 ris ānibus prætulerūt. In proximis Vlyssiponis equæ la-
 sciuiūt mira fœcunditate. Nam spirante fauonio uento
 concipiūt, & sitientes uiros aurarum spiritu maritatur.
 Iberus annis toti Hispaniæ nomen dedit, Bætis prouin-
 ciæ uterq; nobilis. Carthaginem apud Iberos, quæ mox
 colonia facta est, Pœni condiderunt. Tarraconem Scipio-
 nes, ideo caput est prouinciæ Tarraconensis. Lusitanū
 litus pollet gemma ceraunia plurimum, quam etiā Indi-
 cis præferunt. huius cerauniae color est è Pyropo. qualita-
 tas igni probatur, quem si sine detrimento sui perferat,
 aduersus uim fulgurū creditur opitulari. Caßiterides in-
 sula spectant aduersum Celtiberiæ latus, plumbi ferti-
 les: & tres fortunatæ, è quibus solum uocabulum signan-
 dum fuit. Ebusus è Balearibus, quæ à Dianio abest septim-
 genta stadia, serpentem non habet, utpote cuius terra
 serpentes fuget. Colubraria, quæ Sucronem uersus est, fœ-
 ta est anguibus. Bocchoris regnum Baleares fuerūt, usq;
 ad euerfionem Phrygum, Cuniculis animalibus quondā
 copiosæ in capite Bæticæ, ubi extremus est noti orbis ter-
 minus, insula à continenti septingentis passibus separa-
 tur: quam Tyrij à rubro profecti mari Erithræam, Pœ-
 ni lingua sua Gadir, id est sepem nominarunt. In hac Ge-
 ryonem

ryonem euum agitauiſſe plurimis monimentis probatur: tametſi quidam putent Herculem boues ex alia inſula adduxiſſe, quæ Luſitaniã cõtuetur. Sed Gaditanũ fretum à Gadibus dictum. Atlanticus æſtus in noſtrum mare diſſidium orbis immittit. Nam *ὠκεανὸς*, quem Græci ſic nominant à celeritate, ab occaſu ſolis irrumpens, læuo latere Europam radit, Africam dextro, ſciſiſq; Calpe & Abila montibus, quos dicunt columnas Herculis, in-
 ter Mauros funditur, & Hiſpaniam. Ac freto iſti, cuius xv. millia paſſuum efficit longitudo, latitudo uix ſeptem, quod oſtio aperit limen interni æquoris miſtus mediterraneis ſinibus, quos aduſq; oriẽtẽ propellit. Ho-
 rũ, q̄ Hiſpanias p̄fundit, Ibericus fertur, & Balearicus. Qui Narbonenſem prouinciam, Gallicus, mox Ligu-
 ſticus, ab eo ad Siciliam Tuſcus, quem Græci Ionium, uel Tyrrhenum, Itali Inferum uocant. A Sicilia Cretam uſque Sículus, Inde Creticus, qui in Pamphiliã & Ægyptum protenditur mare. Que aquarum moles torto in ſeptentrionem prius latere, anfractibus magnis iuxta Græcias & Illyricum per Helleſpontũ in anguſtias ſtringitur Propõtidos, quæ Propõtis Europam Aſianq; discriminans, ad Meotida peruenit. Cauſas nomi-
 num non uniformis dedit ratio. Aſiaticum & Phœnicum à prouincijs dictum, ab inſulis Carpathiũ, Ægæũ, Icarium, Balearicum, Cyprium. à gentibus, Auſoniũ, Dalmaticum, Liguſticum, Thuſcum. ab oppidis Adriaticum, Argolicum, Corinthium, Tyrium. à caſibus hominum, Myrtoon, uel Helleſponticum. A memoria regis Ionium. A bouis tranſitu, uel anguſtijs etiam meatibus
 G 5 boum

boum peruijs? Bosphorus. A moribus accolarũ Euxinus;
 cœquũ & antè appellatus. Ab ordine fluenti, Propontis.
 Ægyptium pelagus Asiae datur, Gallicum Europa, Afri
 cum Libyæ. his ut quæq; proxima sunt, uenerunt in par-
 tes partium. Hæc in gremijs terrarum. Oras autem exti-
 mas Oceanus amplectitur, qui à littoribus suis Arabi-
 cus, Persicus, Indicus, Eöus, Sericus, Hyrcanus, Cassius,
 Scythicus, Germanicus, Gallicus, Atlanticus, Lybicus,
 Aethiopicus dicitur. Cuius accessus incrementa circa lit-
 tora Indiæ uehementissime prouunt, maximosq; ibi exi-
 tus faciunt, siue quòd suspensus altius sustollatur uì ca-
 loris, seu quòd in ea parte orbis & fontium, & fluminũ co-
 pia sit effusior. Dubitatur etiã nunc, quibus ex causis in-
 tumescat Oceanus, uel quatenus cum superfluus sibi fue-
 rit, rursus in se residat. Nec in obscuro est, plura pro in-
 genijs differentiũ potius quàm pro ueritatis fide expressa.
 Sed omiffa ancipiti concurrentiũ quæstione, has opinio-
 nes probatissimas inuenimus. Physici autumant mundum
 animal esse, eumq; ex uarijs elementorũ corporibus cõ-
 globatũ, moueri spiritu, regi mente: quæ utraq; diffusa
 per membra omnia, æternæ molis uigorem exerceant. Si-
 cut ergo in corporibus nostris cõmercia sunt spiritalia,
 ita in profundis Oceani nares quasdam mundi constitu-
 tas, per quas emissi anhelitus uel reducti modò effient
 maria, modò reuocent. At ij qui syderum sequuntur di-
 sciplinam, contendunt meatus istos commoueri Lunæ
 cursibus, adcò ut sic uicissitudines inter maciem aqua-
 rum, & plenitudinem respiciant, aduictus eius, uel de-
 fectiones. Neq; eodem semper tempore, sed prout illa
 aut mer

aut mergatur, aut surgat, uariât se alternâtes recursus.

DE LIBYA HORTIS HE-

ssperidum, monte Atlante.

Cap. XXV II.

DE Hispania excursus in Libyam. Nâ Belonæ pro-
gressus, quod Beticæ oppidum est, ultra interia=
cens fretum trium & triginta millium passuum Tingi
excipit Mauritanie nûc colonia, & cuius primus autor
Anteus fuit. Porro quia in illo ambitu Ægyptiû finitur
pelagus, & Lybicû incipit, placuit ut Africam Libyâ di-
ceremus. Quidâ tamē Libyâ à Libya Epaphi filia, Afri-
câ autem ab Afro Libys Herculis filio potius dictam re-
ceperunt. Lix quoque Colonia in eodem tractu consti-
tuta est, ubi Antei regia, qui implicandis explican-
disq; nexibus humi melius sciēs, uelut genit⁹ matre terra
ibidē ab Hercule uictus & exinctus est. Nam de hor-
tis Hesperidum, & pernigili dracone, ne famæ licen-
tia uulneretur, fides & ratio hæc est. Flexuoso meatu
æstuarium è mari fertur, ad eò sinuosis lateribus tortuo-
sum, ut uisentibus procul lapsus angueos fracta uertigi-
ne mentiatur. Itaq; quod hortos appellauere circumdat,
Vnde pomorum custodē interpretâtes, struxerūt iter ad
mendaciû fabulandi. Sed hæc insula sinuata sinibus aluei
procurrētis, & in quibusdam æquoris spiris sita, præter
arbores oleastri similes, & arâ sacrâ Herculi, aliud nihil
præfert quod propaget uetustatis memoriâ. Verûm ultra
frutices aureos, & metalla frondentia, illud magis mi-
rum,

rum, quod solum inferiore licet libra depressus, nunquam tamen accessus freti superlabitur, sed obstaculo naturalis repaguli in ipsis marginibus haeret unda, et intimis orarum supercilijs sponte fluctus in gyrum resistunt. Ita spectando loci ingenio nimirum planicies manet sicca, quamuis prona superueniat aequora. Sala oppidum imminet Salae flumini. ab hoc per Autolorum gentem iter est in Atlanticas solitudines. Atlas mons est media arenarum consurgens uastitate, et eductus in uiciniam lunaris circuli, ultra nubila caput condit, quam ad Oceanum extenditur, cui a se nomen dedit. Manat fontibus, nemoribus inhorrescit, rupibus asperatur, squalet ieiunio, humo nuda, nec herbida. Quam Africa contra uersus est, opimus nascentibus sponte frugibus, arboribus proceris opacissimus, quarum odor grauis, comae cupressi similes, uestiuntur lanugine, sericis uelleribus nihilo uiliore. In eo latere et herba Euphorbia copiosa, cuius succus proficit ad oculariam claritatem, et multiplex praesidium sanitatis, nec mediocriter percellit uim uenenorum. Vertex semper niualis. Saltus eius quadru pedes ac serpentes ferunt, et cum his elephanti occupauerunt. Silet per diem uniuersus, nec sine horrore secretus est. Lucent nocturnis ignibus, choris Aegyptiorum undique personatur. Audiuntur et cantus tiliarum, et tinnitus cymbalarum per oram maritimam. A Lixa abest quinque et ducentis millibus passuum. Lixa a Gaditano fretu centum duodecim millibus, habitatus antea ut indicat loci facies, quodam cultu exercita: in qua usque adhuc uitis et palmae extant uestigia, Apex Perseo et Herculi peruius, ceteris inaccessus. Ita fidem ararum inscriptio palam facit.

Quæ spectat occasum, inter ipsum & flumen Anatum quadringenta nonaginta sex millia passuum, infames bestijs sylvæ obsident. Amnes circa eum non tacendi, qui licet separentur interuallis amplioribus, transferunt tamen in quoddam Atlantici montis ministerium. Asana marino haustu, Bambothum crocodylis & hyppopotamis refertum. Ultra adhuc amnis, qui atro colore exit per intimas & exustas solitudines, quæ torrente perpetuo, & sole nimio, plus quam ignito, nunquam ab aestu uindicantur. Hæc de Atlante, quæ Mauri Dirin nominant, & Hænonis punici libri, & nostri annales prodiderunt. Iuba etiam Ptolemæi filius, qui utriusque Mauritaniæ regno potitus est. Suetonius quoque Paulinus summam huic cognitioni imposuit manum, qui ultra Atlantem primus, & penè solus Romana signa circumtulit.

DE MAVRITANIA, DE ELEPHANTIS. Cap. XXVIII.

E Prouincijs Mauritanijs Tingitana, quæ solstitiali plagæ obuia est, quæq; porrigitur ad internum mare, exurgit montibus septem, qui à similitudine fratres appellati, freto imminent. Hi montes elephantis frequentissimi sunt. Monet à principio hoc animatum genus dicere. Igitur elephanti iuxta sensum humanum intellectum habent, memoria pollent, siderum seruant disciplinam. Luna nitente gregatim amnes petunt, mox aspersi liquore, solis exortum motibus, quibus possunt salutari: deinde in saltus reuertuntur. Duo eorum genera sunt, nobiliores indicat magnitudo.

gnitudo minores nothos dicunt Cādore dentiū intelligitur
 iuuetā. Quorū alter semper in ministerio est, alteri parci-
 tur, ne hebetatus assiduo repercussu minus uigeat, si fue-
 rit dimicandū. Cum uenatu premūtur, pariter confrin-
 gūt utrosq; ut ebore dānato nō requiratur. Hāc enim sibi
 causum periculi præsentiunt. Oberrāt agminatim. Natu
 maximus ducit agmen, etate proximus cogit sequētes.
 Flumē transitori minimos antemittunt, ne maiorum in-
 gressus alucum atterant, & profundos depressis uadis
 gurgites faciāt. Venerem ante annos decem foeminae, an-
 te quinq; mares nesciūt. Biennio coeunt: quinis nec am-
 plius in anno diebus, nō prius ad gregariū numerū reuer-
 suri, quā uiuis aquis abluantur. Propter foeminas nun-
 quam dimicāt. Nulla enim nouerūt adulteria. Inest illis
 clementiae bonū. Quippe si per d̄serta uagabundum ho-
 minem forte uiderint, ductus usq; ad notas uias prae-
 bent, uel si confertis pecoribus occurrerent, itinera sibi blanda
 & placida manu faciunt, ne quod obuium animal in-
 terimant. At cōslictu fortuito si quādo pugnatur, nō me-
 diocrē habēt curā sauciorū. Nam fessos uulneratosq; in
 medium receptant. Cum captiuitate uenerint in manus
 hominum, mansuescunt hausto ordeī succo. Maria trans-
 meaturi, naues non prius subeunt, quā de reditu illis sa-
 cramentū luatur. Indicos elephantos Mauri timent: &
 quasi paruitatis suae conscij aspernantur ab his uideri.
 Non annis decē, ut uulgus, sed biēnio, ut Aristoteles defi-
 nit, utero grauescunt, nec amplius quā semel gignunt,
 nec plures quā singulos. Viuunt in annos trecentos, im-
 patientissimi frigoris. truncos edunt. lapides hauriunt.

grauissimas

gratissimas in cibatu palmas habent . Odorem muris uel maxime fugiūt . Pabula etiā quæ à musculis cōtacta sunt, recusant . Siquis casu Chamæleontem deuorauerit , uerem elephātis ueneficum , oleastro sumpto pesti medetur . Durissimū dorso tergius est, uentri mollius . Setarum hirsutiæ nullæ . Inter hos & dracones iugis discordia . Deniq; insidiæ hoc astu præparātur . serpentes propter semitas delitescunt, per quas elephāti assuetis callibus euagātur, atq; ita prætermisus prioribus postremos adoriuntur, ne qui antecesserint , ualeāt ultimis opitulari . Ac primū pedes nodis illigent, ut laqueatis cruribus impediant gradiendi facultatē . Nam elephanti nisi præuenti hac spirarū mora, uel arboribus se, uel saxis applicāt , ut pondere nitibundo attritos necēt angues . Dimicationis præcipua causa est, quòd elephantis, ut aiunt , frigidior inest sanguis: & ob id à draconibus auidissimè torrente captātur astu . Deniq; nūquā inuadūt nisi potu grauatos, ut uenis propensius irrigatis maiorē sumant de oppressis satietatē . Nec aliud magis quàm oculos petunt, quos solos expugnabiles sciunt : uel interiora aurium , quia is tantum locus defendi non potest proboscide . Itaq; cum ebiberint sanguinē, dū ruūt belluæ, dracones obruūtur . Sic utrimq; fusus cruor terram imbuit, fitq; pigmentum quicquid soli tinxerit, quod Cinnabarim uocāt . Elephantes Italia anno urbis conditæ quadringentesimosetagesimosecundo in Lucanis primum bello Epirotico uēdit , & boues lucas inde dixit . Casariensi Colonix Cesaria inest, à D. Claudio deducta , Bocchi prius regis, postmodū Iubæ indulgētia populi Romani dono data .

Inest & oppidū Siga, quod habitaculū Syphaci fuit. Nec ab Icosio taciti recedamus. Hercule enim illac transeunte, uiginti qui à comitatu eius descuerant, locum deligunt, iaciūt moenia. Ac ne quis imposito à se nomine priuatim gloriaretur, de condētū numero urbi nomē datū.

DE NUMIDIA, ET IN EÀ

Vrsis. Cap. xxxix.

Quod est à flumīe Ampsaga, Numidiæ datur. huius incolæ quādiu errarūt pabulationibus uagabundis, Nomades dicti sunt. Vrbes in ea quā plurimæ nobilesq; , sed Cirta eminet, dein Cullu purpura rio fuco Tyrijs uelleribus cōparata. Omnis hæc regio finibus in Zeugitanū limitē desinit. Qua parte syluestris est, feras educat: quā iugis ardua, equos alit, eximio etiā marmore prædicatur. Numidici uersi forma cæteris præstant, rabie duntaxat & uillis profundioribus. Nam genitura par est quoquo loco editis. eā ptinus dixero. Cocūt nō itidē quo quadrupedes aliæ, sed apti amplexibus mutuis, uelut humanis coniugationibus copulantur. Desideriū ueneris hycms suscitāt, secreti honore reuerentur mares grauidas, & in iisdem licet foueis, partitis tamen per scrobes secubationibus diuiduntur. Lucinæ illis properatius tempus est: quippe uterum trigesimus dies liberat: unde euenit, ut præcipitata foecunditas, informes creet partus. Carnes pauillulas edunt, quibus color cædidus, oculi nulli, & de festina immaturitate tantum rudis sanies, exceptis unguium lineamentis, has lambendo sensim

senfim figurant, & interdū ad pectora fouēt, ut asiduo incubatu calfactæ animalem trahāt spiritū. Interea cibus nullus. Sanè diebus primis XIII. matres in somnū ita eō cidūt, ut nec uulneribus excitari queāt. Enixæ quaternis latent mensibus. Mox egressæ in diem liberū, tantā patiuntur insolentiā lucis, ut putes obsitas cæcitate. Inualidū ursis caput, uis maxima in brachijs, & lumbis: unde interdū posticis pedibus insistent. Insidiātur aluearibus apum, maxime fauos appetūt, nec auidius aliud quàm mella captant. Cum gustauere mandragoræ mala, moriuntur. Sed eunt obuiā, ne malū in pernitiē conualescat, & formicas deuorant ad recuperandā sanitatē. Si quando tauros adoriuntur, sciūt quibus potissimū partibus immorētur, nec aliud quàm cornua aut nares petunt: cornua, ut pondere defatigent: nares, ut acrior dolor sit in loco teneriore. M. Messala C O S. L. Domitius Aenobarbus curulis edilis ursos, Numidicos centū, & totidē Aethiops uenatores in circo Romano edidit. Idq; spectaculum inter memorabiles titulos annotatur.

DE AFRICA, ET DE OMNIBVS IN
ea memoria dignis. CAPVT XXX.

OMnis Africa à Zeugitano pede incipit, promontorio Apollinis Sardinia cōtrouersa, promontorio Mercurij procedens in frontē Sicanā. Proinde extenta in duas prominentias, quarū altera promontoriū candidum dicitur: altera, quæ est in Cyrenaica regione, Phicuntem uocāt. Ea per sinum Creticum opposita Cretæ insulæ, cō

tra Tanaron Laconia excurrit arenis. Catabathmos Aegypto insinuata, cui proxima Cyrenensis extēditur inter duas Syrias, quas inaccessas uadosum ac reciprocū mare efficit, cuius sali defectus uel incrementa haud promptum est deprehendere. Ita incertis motibus nunc in breuia rescinditur dorsuosa, nunc aestibus inundatur inquietis. Varro auctor est, perstabilem ibi terram uentis penetrantibus, subitam uim spiritus citissimi aut reuomere maria, aut resorbere. Omnis haec plaga ab Aethiopia, & terminis Asiae, Nigri flumine, qui Nilum parit, ab Hispania freto scinditur: latere, quo ad meridiē uergit, fontium inops, & infamis siti: altrinsecus quā septentrionē patitur, aquarum larga: in agro Byzaceno, qui patet passuum ducentis uel amplius milibus, glebis ita praepinguibus, ut iacta ibi semina cum incremento centesimae frugis renascantur. Externos in ea plurimos conuentasse, argumentum de urbibus & locis dabimus. Borion promontorium, quod Aglone ceditur, Graeci aduenae sic uocauerunt. Hipponē, Rhegiū postea dictum, item Hipponē alterum de interfluente freto diarrhyron nuncupatū, nobilissima oppida equites Graeci condiderunt. Clypeā ciuitatem Siculi extruunt, & Aspida primū nominant, Veneriam etiam, in quā Veneris Erycimae religiones transtulerunt. Achaei Tripolim lingua sua signant de trium urbium numero, Taphrae, Abrotani, Leptis magnae. Philanis fratribus à laudis cupidine Grauiū uocamen datū. Adrymeto atque Carthagine auctor est à Tyro populus. Sed quae super Carthagine ueraces libri prodiderūt, hoc loco reddā. Urbē istā, ut Cato in oratione Senatoria autumat, cū rex Hiar

bas

has rerū in Libyā potiretur, Elissa mulier extruxit, domo Phœnix, & Carthadā dixit, quod Phœnicum ore exprimit ciuitatē nouā. Mox sermone uerso in uerbum Punicum, & hæc Elissa, & illa Carthago dicta est. Quæ post annos septingentos triginta septē exciditur, quæ fuerat extructa. Deinde à C. Graccho colonis Italicis data, & Iuno nia ab eo dicta, aliquanti sper ignobilis, humili & languido statu. Demū in claritatē secundæ Carthaginis, interiectis centum & duobus annis, M. Antonio, P. Dolabella cōsulibus enituit, alterum post urbem Romā terrarum decus. Verum ut ad Africam redeamus, ipsi suo cingitur angulo. Interna eius plurimæ quidem bestię, sed principaliter Leones tenet. Qui, ut Aristoteles perhibet, soli ex eo genere quod dentatum uocant, uident protinus atque nascuntur. Quorum trifariam genus scinditur. Nam breuiiores, & iubis crissi, plerunq; ignaui sunt, & imbelles. Longiores, & coma simplici, acres magis, ac potentes. At hi quos creant Pardi, in plebe remanent, iubarum inopes. Pariter omnes parcunt à sagina, primum quod alternis diebus potum, alternis cibum capiūt: ac frequenter si concoctio nō est infecuta, solitæ cibationi superponunt diem: tum quod carnes iusto amplius deuoratas, cū grauantur, insertis in ora unguibus sponte protrahunt. Sanè & cum fugiendū est, in satietate idem faciunt. Senectam defectio probat dentiu. Nam clementiæ indicia multa sunt. Prostratis parcunt, in uiros potius quàm in fœminas sœuiunt. Infantes non nisi in magna fame perimunt. Nec à misericordia separantur. Assiduū deniq; exemplis patet eos pepercisse, cū muli capti-

uorum aliquo: Leonibus obuijs intacti repatriauerint. Gætula etiã mulieris nomen Iubæ libris comprehensum est, quæ obtestata occurstantes feras, impunis redijt. Auer si coënt: nec hi tantũ, sed & Lynces, & Cameli, & Elephanti, & Rhinocerotes, & Tigrides. Lænae foetu primo catulos quinq; edunt: deinde per singulos partus numerũ decoquũt annis insequẽtibus. Sed postremò cum ad unũ materna foecunditas recidit, ut ultimò singulos procreent, steriles fiunt in æternũ. Animos Leonũ frons & cauda indicant, sicut motus equini de auribus intelliguntur. Dedit enim has duas notas generosissimo cuiq; natura. Vis summa in pectore est, firmitas in capite præcipua. Cum premuntur à canibus, contemptim recedunt, subsistentesq; interdũ accipiti recessu dissimulant timorẽ. Idq; agunt, si in campis petẽtibus ac nudis urgeantur, Nã syluestribus locis, quasi testem ignauie nõ reformidãtes, quãta possunt se fuga subtrahũt. Cum insequũtur, nisi sum saltu adiuuãt. Cum fugiunt, non ualẽt salire. Gradientes mucrones unguium uaginis coporũ claudunt, ne acuminata attritu retundãtur. Hoc adeo custodiũt, ut nõ nisi auer sis faeculis currant. Septi à uenãtibus, obtutu terram conuentur, quo minus conspectis uenabilis terreantur. Nunquã limò uident, minimeq; se uolunt aspici. Cantus gallinaceorũ, & rotarũ timet strepitus, sed ignes magis. Leontophonos uocari a accepimus bestias modicas, quæ captæ exurũtur, ut earũ cineris aspergine carnes polluta, iactaq; per cõpita cõcurrẽtium semitarũ Leones necent, si quantulumcunq; ex illis sumpserint. Propterea Leones naturali eas premũt odio, atq; ubi facultas data est,

est, morſu quidem abſtinent, ſed dilaniatas exanimant pedum niſibus. Spectaculum ex his primus Romæ edidit Scæuola Publij filius in curuli ædilitate. Hyenâ quoq; mittit Africa, cui cū ſpina riget, collū cōtinua unitate ſlecti nequit, niſi toto corpore circūactō. Multa de ea mira. Primum, quod ſi quitur ſtabala paſtorū, & auditu aſiduo addiſcit uocamen, quod exprimere poſſit imitatione uocis humane, ut in hominē aſtu accitū nocte ſeuiat. Vomitus quoq; humanos mēitur, falſisq; ſingultibus ſollicitatos ſic canes deuorat. Qui forte ſi uenâtes umbram eius dum ſequuntur cōtigerint, latrare nequeunt, uoce perdita. Eadē hyena in quaſitione corporū ſepulcorum buſta eruit, propterea præptius eſt marē capere. Fœminis enim ingenta eſt callidior aſtutia. Varietas multiplex ineſt oculis, colorū mutatio. In quorum pupillis lapis inuenitur, Hyeniū dicūt, præditū illi potestate, ut cuius hominis fuerit lingue ſubditus, prædicat futura. Verum Hyena quodcumq; animal ter luſtrauerit, mouere ſe non poſteſt. Quipropter magicā ſcientiam ineſſe ei pronunciauerunt. In Æthiopiæ parte coit cum leæna, unde naſcitur monſtrum, cui Crocutæ nomen eſt. Voces hominum & ipſa pariter affectat. Nunquam conuiuet aciem orbium, ſed in obtutum ſine niſtatione contendit. In ore gingiua nulla, dens unus atq; perpetuus, qui ut nunquam retundatur, naturaliter capſularum modo clauditur. Inter ea quæ dicunt herbatice, eadem Africa Onagros habet, in quo genere ſinguli imperitant gregibus fœminarum. Aemulos libidinis ſuæ metuūt. Inde eſt quod grauidas ſuas ſeruant, ut in editis maribus, ſi qua facultas fuerit,

generandi sp̄e morsu detruncēt. Quod cauentes sc̄mias,
 in secessibus partus occultunt. Africa serpētibus ad id fec
 cunda est, ut mali huius merito illi potissimum palma de-
 tur. Ceraſta præferunt quadrigemina corniculæ, quorū
 ostentatione, ueluti esca illice, sollicitatas aues perimunt.
 Nam reliqua corporis de industria arenis tegunt, nec
 ullum indicū sui præbent, uisi ex ea parte, qua inuita:is
 dolo pistibus necem præpetum aucupentur. Amphiso-
 na consurgit in caput geminum, quorum alterum in lo-
 co suo est, alterum in ea parte, qua cauidi. Que causa
 efficit, ut capite utrinque secus nutabundo serpet tracti-
 bus orbiculatis. Iaculi arbores subeūt, è quibus ui maxi-
 ma tribunati, penetrāt animal quodcunq; obuium fortu-
 na fecerit. Scytale tanta præfulget tergi uarietate, ut no-
 tarum gratia uidētes retardet, & quoniā reptando pi-
 grior est, quos assequi nequit, miraculo sui capiat stupen-
 tes. In hoc tamen squamarū nitore hyemales exuias pri-
 ma ponit. Plures, diuersæq; aspidū species sunt, uerū dif-
 paris effectus ad nocendum. Dipsas siti interficit. Hypna-
 le, quòd somno necat, teste etiam Cleopatra, emitur ad
 mortē. Aliarum uirus, quoniā medelas admittit, minus
 fame meretur. Hemorrhoids morsu sanguinem elicit,
 & dissolutis uenarum cōmercijs, quicquid animæ est, euo-
 eat per cruorem. Prester quem percussit, ostenditur,
 enormiq; corpulentia necatur extuberatus. Ictus Se-
 piū statim putredo sequitur. Sunt & Ammodite, est
 & Cenchris, Elephāria, Chersydri, Chamædracōtes. Po-
 stremò quantus nominum, tantus mortium numerus.
 Nam Scorpiones, Scinci, lacertiq; uermibus, non serpenti-
 bus

bus ascribuntur. Mōstra hæc si bibāt, clemētius feriūt. Hæbēt affectus, nō temere nisi cōiuges euagātur. Capto altero, uel occiso, uter super fuerit, efferatur. Subtiliora sunt capita fœmæus, alui tumidiores, prestis nocētior. Masculis æqualiter teres est, sublimior etiam mitiorq; . Igitur anguibus uniuersis hebes uisus est. Rarò in aduersum conuentur, nec frustra, cum oculos nō in fronte habeant, sed in temporibus: idèò, ut citius audiant, quàm quid aspiciant. De gemma Heliotropio inter Æthiopiã, Africã, & Cyprum certamen fuit, quæ nam mitteret generis huius eminentissimam: deprehensumq; est documentis plurimis, Æthiopicam, aut Libycam, palmam tenere. Viridi colore est, non ita acuto, sed nubilo magis, & represso, stellis puniceis super sparsa. Causa nominis de effectu lapidis est, & potestate. Deiecta in labris aneis, radios solis mutat sanguineo repercussu, extraq; aquam splendore æris abiicit, & auertit. Etiam illud posse dicitur, ut herba eiusdem nominis mista, & præcantationibus legitimis consecrata, cum à quocunque gestabitur, subtrahat uisibus obuiorum. Inter Syrtes, quamuis terra pergentibus, iter sideribus destinatur, nec aliter cursus patescit. Nam putris soli faciem aura mutat, & minimo licet uento, tantam diuersitatem flatus efficit, ut subinde euerfis sitibus locorum, nulli indicia agnitioni relinquuntur: cum modo quæ fuerant tumulis ardua, in ualles residunt: modo quæ uallibus pressa, cœtu pulueris aggeratur. Ita etiam continens naturam maris sui patitur. Nec interest ubi potius sint procellæ, cum ad exitiũ uiantium elementis cōgruentibus, in terris flabra seuiãt,

in mari terra. Vtraque Syrtes ducētis quinquaginta mil-
 libus passuum separatur. aliquanto clemētior, quæ mi-
 nor est. Cneo denique Seruilio, C. Sempronio COSS, in-
 ter hæc uadosa classē Romanā impunè accepimus per-
 fretasse. In hoc sinu Meninx insula post Mynturnēs pa-
 ludes C. Mario fuit latebra. Supra Garamantanas Psylli
 fuerūt, contra noxiū uirus muniti incredibili corporis
 firmitate. Soli morsibus anguium nō interibant, & quan-
 uis dente letali appetit, incorrupta durabant sanitate.
 Recens etiam editoz serpentibus offerebant. Si esset
 partus adulterini, matrum crimina plectebantur interitu
 paruulorum: si pudici, probos ortus à morte paterni san-
 guinis priuilegium tuebatur. Sic originis fidem proba-
 bant, uenenis iudicantibus. Sed hæc gens interijt à Nasa-
 monibus capta. Neque quicquam aliud præter opinio-
 nem de uestigio nominis sui Psylli reliquerunt. Nasamo-
 niten lapidem Nasamones dant, sanguineum uniuersum,
 nigris uenulis adumbratū. In timo recessu Syrtis maioris
 circa Philœnorum aras, Lotophagos fuisse dicimus, nec
 incertum est. A Philœnorum aris non procul palus est,
 quam Triton amnis influit, ubi speculatam se artium
 deam crediderunt. Maior Syrtis ostentat oppidū, Cyrenas
 uocant, quod Battius Lacedæmonius Olympia de quin-
 ta & quadragesima, rege Martio res Romanas tenente,
 anno post Troiam captam quingentesimo octogesimo
 sexto condidit. Quæ domus Callimachi poëtæ fuit, & pa-
 tria. Inter hoc oppidum, & templum Ammonis, millia
 passuum quadringenta sunt. Templo fons proximat So-
 li sacer, qui humoris nexibus humum stringit, fauillam
 etiam

etiam in cespitem solidat. In qua gleba non sine miraculo
 lucus uiret, undiq; secus agris arentibus. Illic & lapis le-
 gitur, Ammonis uocant cornu: nam ita tortuosus est, &
 inflexus, ut effigiem reddat cornu arietini. Fulgore au-
 reo est, Prædiuina somnia representare dicitur, subiectus
 capiti incubantium. Et arbor est Melopos nomine, ex
 qua profluit lentus humor, quem à loco Ammoniacum
 nominamus. Apud Cyrenenses præterea Syrpe gignitur
 odoratis radicibus, uirgulto herbido magis quam arbu-
 sto. Cuius è culmo exudat æstatis tempore pingue rosca-
 dum, idq; pascentium hircorum inhaeret barbulis: ubi
 cum arefactam inoleuit, guttis stiritatis legitur ad usum
 mensarum, uel medelæ magis. Dictum est primùm lac Syr-
 picum, quoniam manat in modum lacteum, deinde usu de-
 riuante Laser nominatū. Quæ germina initio barbaricæ
 impressionis uastatis agris, postea ob intolerandam uecti-
 galis nimietatem, fermè penitus ipsi accolæ eruerunt. Cy-
 renis ab Lena Africa est, ab dextera Ægyptus, à fronte
 seuũ & iportuosum mare, à tergo Barbarorũ uaria na-
 tiones, & solitudo inaccessa, incultaq; & squalens, quæ
 Basiliscum creat, malum in terris singulare. Serpens est
 penè ad semipedem longitudinis, alba quasi mitru-
 la lineatus caput. Nec hominis tantùm, uel aliorum ani-
 mantiũ exitijs datus, sed terræ quoque ipsius, quam pol-
 luit & exurit, ubicunque ferale sortitur receptacu-
 lum. Denique extinguit herbas, necat arbores, ipsas
 etiã corrumpit auras, ita ut in aëra nulla alitum im-
 punè transuolet infectum spiritu pestilenti. Cum mo-
 uetur, media corporis parte serpit, media arduus est,

& excelsus. Sibilum eius etiam serpentes alij perhorre-
 scunt. Et cum acceperint, fugam quæque quoquo possunt
 properant. Quicquid morsu eius occiditur, non depasci-
 tur feræ, non attrectat ales, Mustellis tamen unciur,
 quas illinc homines inferunt cæuernis in quibus delitescit.
 Vis tamen ne defuncto quidem deest. Deniq; Basilisci reli-
 quias amplo sestertio Pergameni compararunt, & ut
 eodem Apollinis manu insignem, nec araneæ intexerent,
 nec alites inuolarent, cadaver eius reticulo aureo suspen-
 sum, ibidem locarunt. Circa eximium Syrium cornu Be-
 renicen ciuitatem alluit Lethon annis inferna, ut putat,
 exundatione prorumpēs, & apud pristinos uites latice
 memoratus obliuionis. Hæc Berenice muniuit, quæ Pto-
 lmeo tertio fuit nupta, & in maiori Syrte locauit. Omne
 autem latifundium quod inter Ægyptum, Æthiopiam,
 Libyamq; diffunditur, quæcūq; lucis opacum est, uarium
 impleuit Simiarum genus. Nec quisquam offensus nomi-
 nis cognitione grauetur. Enimuero operæpretium est ni-
 hil omittere, in quo naturæ spectanda sit prouidentia. Vul-
 gus Simiarum in his est, quas passim uidemus non sine in-
 genio emulandi: quo facilius in manus ueniunt. Nam dum
 euidè uenatum gestus affectant, relictæ cōsultō uisci un-
 guilla, quod mendacio factum uident, oculos suos obli-
 nunt. Ita uisa obducto, pronum est eas corripere. Exultant
 noua luna, tristes sunt cornuto & cauo sydere. Inmoder-
 ratè fœtus amant, adeo ut catulos facilius amittant, quos
 impendiō diligunt: & ante se gestant, quoniam neglecti
 ponè matrem semper hærent. Cercopitheci caudas habent.
 Hæc sola discretio est inter prius dictas. Cynocephali
 & ipsi

Et ipsi sunt è numero Simiarum, in Æthiopiæ partibus frequentissimi. Violenti ad saltum, feri morsu, nunquam ita mansueti, ut non sint magis rabidi. Inter Simias habentur et Sphinges, uillose comis, mammis prominulis, ac profundis, dociles ad feritatis obliuionem. Sunt et quas uocant Satyros, facie admodum grata, gesticulatis motibus inquietæ. Callitriches toto penè aspectu a cæteris differunt. In facie barba est, lata cauda. Has capere non est arduum, sed proferre rarum. Neq; enim uiuunt in altero, quàm in Æthiopico, hoc est, suo solo.

DE HAMMANIENTVM GEN-
te, deq; in ea domibus sole constructis.

Caput XXXI.

Inter Nasamonas et Troglodytas gens Hammanientum est, quæ salibus domos extruunt, quos in modum cautium è montibus excitatos, ad usum ædium camētitijs nectunt struibus. Tanta ibi huiusce uenæ copia est, ut tecta faciant è salinis. Hi sunt Hammanientes, qui commercia cū Trogloditis habet. Carbunculi gëmæ circa Hammanientes propiores Nasamonibus. Asbyste Lasere uiuunt, hoc aluntur, hoc illis edile est.

DE GARAMANTIBVS, DE'QUE
miro apud eosdem fonte.

Caput XXXII.

Garamantū oppidū est Debris, fonte miro, qui de-
Intq; alternis uicibus die frigeat, nocte ferueat, ac p
eadem

eadem uenarum cōmercia interdū ignito uapore aestuet, interdū glaciali horrore algescat. Incredibile memoratu, ut tā breui tēporis curriculo natura tā dissonā sui faciat uarietatē. Idq; qui percōtari uelit, tenebris inesse fluori illi eternā facē credat. Qui rimetur die brumales scatebras, nūquā aliud existimet, quā perpetuò rigere. Vnde nō immeritò per gētes Debris incluta est, cuius aquae ex coelesti uertigine mutāt qualitātē, quāuis cōtrouersa siderū disciplina. Nam cum mūdum à calore uesper tēperet, ab occasu incipit ita incallescere, ut ni tāstū abstinēas, noxium sit cōtigisse. Rursus cum ortus solis incanduerit, & radijs seruesfacta sint omnia, sic glaciales euomit scaturigēs, ut hauriri etiā à sitiētibus nequeat. Quis ergo nō stupeat fontē, qui friget calore, calet frigore? Garamaticae regionis caput est Garamana, ad quam iter diu inextricabile fuit & inuū. Nam latrones puteos arenis operiebāt, ut tēporaria fraude subductis aquis ī fame & si ī iter submoueret accessus uiciū. Sed Vespasiano p̄cipite, bello quod cū Oeēsib⁹ gestū est, difficultas haec dissoluta est cōpēdio sp̄acij breuioris reperto. Garamanas Cornelius Balbus subēgit, & primus ex hac uictoria triūphauit, Primus sanē de externis: utpotē qui Gadibus genitus, accessit ad gloriā nominis triūphalis. Armenta gentis istius obliquis ceruicibus pabulātur. Nam si reiecta ad pastū ora dirigant, officiūt prona in hamum cornua, & obnixa. Ex parte qua Cercina est accepimus Gaulon insulam, in qua serpens neq; nascitur, neque uiuit inuenta. Propterea iactus ex ea quocūque genium puluis, arcet angus: Scorpiones superiactus illicò perimit.

DE ÆTHIOPIA, DE EIVS RE-
gionis nominū obſcœnis moribus, ac eorundem ho-
minum monſtroſis formis. De Draconibus, mi-
rac; naturæ ibidem feris alijs. De Cinna-
momo aromate, deq; Hyacintho lapide.

Caput XXXIII.

A Thiopes, & Atlâtica gentes, Nigri flumine diui-
dūtur, quam partem putant Nili. Sic papyro ui-
ret, ſic calamo prætextitur, animalia eadem edit, iſdem
temporibus exundat, intra ripas tunc quoq; redit, cum
contentus eſt alueo ſuo Nilus. Garamantici Æthiopes
matrimonia priuatim neſciūt, ſed omnibus uulgò in uene-
rem licet. Inde eſt, quòd filios matres tantū recognoſcūt.
Nā paterni nominis nulla reuerentia eſt. Quis enim ue-
rum patrem nouerit in hac luxuria inceſti laſciuiſſis?
Eapropter Garamantici Æthiopes inter omnes popu-
los degeneres habentur, nec immeritò, quia afflicta caſti-
tatis diſciplina, ſucceſſionis notitiam ritu improbo per-
diderunt. Nomen Æthiopum latè patet. In parte Africa-
na, qua Meroën uidet Libya, plurimæ eorū ſunt & ua-
riæ nationes. Harum è numero Nomades Cynocephalo-
rum lacte uiuūt. Syrbotæ longi ſunt ad prædes duodecim.
Aſachæi captos uenatibus elephantos deuorant. Apud
Sambros nulla eſt aurita quadrupes, nec Elephânti quidē.
His proximi ſummâ regiæ poteſtatis cani tradunt, de cu-
ius motibus quidnam imperitet, augurantur. Maritimos
Æthiopus quaternos oculos dicunt habere. Sed fides alia
eſt, illa deniq; quod & uident plurimū & maniſeſtiſſime
deſtināt iactus ſagittarū. Occidētem uerſus Agriophagi
tenent

tenent, qui solas Pantherarū & Leonū carnes edūt, regē
 præditi, cuius in frōte oculus unus est. Sunt & Pampha-
 gi, quibus esca est quicquid mandi potest, & omnia for-
 tuitò gignētia. Sunt & Anthropophagi, quorum mores
 uocamen sonat. Cynamolgos aiunt habere caninos ri-
 ctus, & prominula ora. Arthabathitæ pni, atq; quadru-
 pedes, nec secus ac ferae, sine sedibus euagantur. Confinēs
 Mauritaniæ certo tempore locustas terrestres legūt, du-
 ratasq; salfugine in præsidium uitæ solas habent. Sed ex
 illis quadragesimum æui annum nullus supergreditur.
 Ab Oceano isto ad Meroen, quam insulam amplexu pri-
 mo Nilus facit, millia passuum sunt sexcenta uiginti. Ul-
 tra Meroen super exortū solis Macrobijæ Ethiopes uo-
 cantur. Dimidio enim eorum protensior, quàm nostrā ui-
 ta est. Hi Macrobij iustitiam colunt, amant æquitatem,
 plurimum ualēt robore, præcipua decent pulchritudine,
 ornantur ære, auro uincula faciunt noxiorum. Locus a-
 pud eos est Heliutrapeza opiparis epulis semper refer-
 tus, quibus indiscretè omnes uescuntur. Nam & diuini-
 tus eas augeri ferunt. Est & ibidem lacus, quo perfusa
 corpora uelut oleo nitefcunt. Ex hoc lacu potus saluber-
 rimus. Sanè ad id liquidus est, ut ne caducas quidē uehat
 frōdes, sed illicò folia lapsa ad fundum demittat laticis te-
 nitate. Ultra hos desertæ inhumanaq; solitudines ad-
 usq; Arabicos sinus. Deinde in ultimis Oriētis mōstrosæ
 geniua facies. Aliæ sine naribus, æquali totius oris pla-
 uicie informes habent uultus. Alijs concreta ora sunt, mo-
 dicoq; tantum foramine calumis auenarum pastus hau-
 riunt. Nonnullæ linguis carēt, in uicem sermonis utentes
 nutibus

nitibus motibusq; Quædã ex istis nationibus ante Ptole-
 meum Lathyrũ regẽ Ægypti, incognitũ habuerũt ignis
 usum. Æthiopia omnis ab oriente hyberno ad occiden-
 tem hybernum tenet. Quicquid eius est, sub meridiano
 cardine lucis nitet. Qui maximè uiuet hyeme. à meridia-
 na parte mons edius mari iminet, ingenuo igne per æter-
 num feruidus, & inquiete iugis flagrantibus: inter quæ
 incendia iugis astus, draconum magna copia est. Per rò-
 ueris draconibus ora parua, & ad morsus non dubitacen-
 tia, sed arctæ fistula, per quas & trahunt spiritus, & lin-
 guas exerunt. Quippe non in dentibus uim, sed in caudis
 habent, & uerbere potius quàm rictu nocent. Exciditur
 è cerebris draconum dracontias lapis, sed lapis non est,
 nisi detrahatur uiuentibus. Nam si obeat prius serpens,
 cū anima simul euanescit duricies soluta. Vsu eius orien-
 tis reges præcipuè gloriantur, quanquam nullum leno-
 cinũ artis admittat soliditate: & quicquid in eo nobi-
 le est, non manus faciunt, ne alterius quàm nature
 candor sit, quo reluceat. Autor Sothacus gemman
 hanc etiam sibi uisam scribit, & quibus intercipiatur
 modis, edocet. Præstantissimi audacia uiri explorant an-
 guium foueas, & receptus inde præstolati ad pastum
 exeuntes, præteruectiq; percitis cursibus, obijciunt gra-
 mma medicata, quantum potest ad incitandum soporem.
 Ita somno obsopitis, è capitibus defecant lapides, &
 de manubijs præcipitis ausi, prædam reuehunt tème-
 ritatis. Quæ locorum Æthiopes tenent, feris plena
 sunt, è quibus quã nabì uocãt, nos Camelopardalĩ dicim⁹,
 collo equis similẽ, pedibus bubulis, capite camelino, ni-
 tore

tove rutilo, candidis maculis superpersa. Hoc animal
 Romæ Circensibus dictatoris Caesaris primum publica
 tum, hisdem fermè temporibus illinc exhibita monstra
 sunt, Celphos appellant, quorum posteriores pedes cru-
 re & uestigio humanos artus mentiuntur, priores per-
 inde hominum manus referunt: quæ tamen à nostris non
 amplius quàm semel uisa sunt. Ante ludos Cn. Pöpeij rhi-
 nocerota Romana spectacula ne sciebant, Cui bestia co-
 lor buxeus, in naribus cornu unicum, & repadum, quod
 subinde attritum cautibus, in mucronè excitat, eoq; ad-
 uersus elephantos præliatur, par ipsis propè longitudi-
 ne, breuior cruribus, naturali telo aluum petens, quàm
 solam intelligit ictibus suis peruiam. Iuxta Nigrin flu-
 uium Catoblepa nascitur, modica, atque iners bestia, ca-
 put prægraue egre ferens, aspectu pestilenti. Nam qui in
 oculos eius offenderint, protinus uita exeunt. Formicæ
 ibi ad formã canis maximi, arenas aureas pedibus eruūt,
 quos leoninos habent: quas custodiunt, ne quis auferat,
 captantesq; ad necem persequuntur. Eadem Æthiopia
 Lycaonem, Lupus est ceruice iubatus, & tot modis ua-
 rius, ut nullum illi colorem dicant abesse, Mittit & Ta-
 randum, boum magnitudine, bisulco uestigio, ramosis
 cornibus, capite ceruino, ursino colore, & pariter uillo
 profundo. Hunc Tarandum affirmant habitum metu uer-
 tere, & cum delitescat, ferri a similem cuiuscunq; rei pro-
 ximauerit, siuè illa saxo alba sit, seu fruteto uirens, siue
 quam aliam præferat qualitatem. Faciunt hoc idem in
 mari Polypi, in terra Chameleantes Sed & polypus &
 Chameleō glabra sunt, & proni: si cutis leuitate speculi
 modo

modo proximãtia æmulari. In hoc nouum est, ac singulare, hirsutiam pili colorum uices facere. Hinc euenit, ut difficulter capi possit. Aethiopicis lupis proprium est, quod in saliendo ita nisus habent alitis, ut non magis proficiant cursu, quàm meatu: homines tamen nunquam impetunt. Bruma comati sunt, æstate nudi. Thoas uocant. Hystrix quoque in de loci frequentissima, erinacijs similis, spinis tergum hispida: quas plerunque laxatas iaculatione emittit uoluntaria, ut assiduis aculeorum nymbis canes uulneret ingruentes. Illius celi ales est Pegasus. Sed hæc ales equinum nihil præter aures habet. Tragopa quoque auis maior aquilis, cornibus arietinis proferens armatum caput. Aethiopes legunt Cinnamomum. Id frutescens situ breui nascitur, ramo humili & represso, nunquam ultra duas ulnas altitudinis. Quod gracilius prouenit, eximium magis ducitur. Quod in crassitudinem extuberatur, despectui est. Verum legitur per sacerdotes hostijs prius cæsis: quæ cum litauerint, obseruatur ut messis nec ortum Solis anticipet, nec egrediatur occasum. Quisquis principatum tenet, sarmentorum aceruos hasta diuidit, quæ sacrata est in hoc ministeriũ. Atque ita portio manipulorum Soli dicatur: quæ si iuste diuisa est, sponte incenditur. Inter hæc quæ diximus, nitore ceruleo Hyacinthus inuenitur, lapis preciosus, si quidem inculpabilis inueniatur. Est enim uitijs non parçè obnoxius. Nam plerunque aut uioleæ diluitur, aut nubilo obducitur, aut albicantius in aquaticum eliquescit. Optimus in illo tenor, si nec densiore sucõ sit obtusior, nec propensa perspicuitate detectior:

teftior, fed ex utroque temperamento lucis & purpure moderatum fuauiter fluorem trahat. Hic eft qui fentit auras, & cum cælo facit mutationem: nec æqualiter rutilat, cum aut nubilofus eft, aut ferenus dies. Præterea in os miffus, magis friget. Sculpturis certè minimè accommodatus, ut qui attritum refpuat. Nec tamen penitus inuisctus eft, nam adamante fcribitur & notatur. Vbi Hyacinthus, ibi & Chryfolampis apparet: quem lapidè lux cælat, prodit obfcuro. Hæc enim eft in illo diuerfitas, ut nocte igneus fit, die pallidus. Ex ipfo fumimus Hæmatitè, rubore fanguineo: ac propterea Hæmatites uocatus.

MIRA DE INTIMIS GENTIBVS

Libyæ, de lapide Hexecontalitho.

Cap. XXXIII.

Quod ab Atlante adusque Canopitanum ostiū pãditur, ubi Libyæ finis est, & Ægyptium limes, dictum à Canopo Menelai gubernatore, bi sepulto. In ea insula, quæ ostium Nili facit, gêtes tenent dissonæ, quæ in auis solitudinis secretum receperunt. Ex his Atlâtes ab hũano ritu prorsus exulât. Nulli ppriū uocabulū nulli speciale nomē, diris Solis ortus excipiūt, diris occasus prosequūtur: usti q; undiq; torrētis plagæ sifdere, oderunt Deum lucis. Affirmant eos somnia non uidere, & abstinere penitus ab animalibus uniuersis. Troglodytæ specus excauant, illis teguntur. Nullus ibi habendi amor, à diuitijs paupertate se abdicarunt uoluntaria. Tantum lapide uno gloriantur, quem Hexecontalithon

contalithon uocant, tam diuersis notis sparsum, ut sexaginta gemmarum colores in paruo eius orbiculo deprehendantur. Omnes isti carnibus uiuunt serpentum, ignariq; sermonis strident potius, quàm loquuntur. Augylæ uerò solos colunt inferos. Fœninas suas primis noctibus nuptiarum adulterijs cogunt patère, mox ad perpetuam pudicitiam legibus stringunt seuerissimis. Gamphasantes abstinent prælijs, fugiunt commercia, nulli se externo misceri sinunt. Blemias, sed non eos qui uicina rubro mari incolunt, credunt truncos nasci parte qua caput est, os tamen & oculos habere in pectore. Satyri de hominibus nihil aliud præferunt, quàm figuram. Ægipanes hoc sunt, quod pingi uidemus. Himantopodes flexis nisibus crurum repunt potius, quàm incedunt: & pergendi usum lapsu a aris destinant, quàm ingressu. Pharusi cum Herculi ad Hesperidas pergenti forent comites, itimcris tædio hic refederunt. Hactenus Libya.

DE ÆGYPTO, DE NILI FLUMINIS origine, augmento, ostijs. De Api boue, De Crocodilis, Trochilo aue, Scincis, Hippopotamis, Ibide aue, De miris Ægypti arboribus, De Alexædria, De Pyramidibus. Cap. xxxv.

Agyptus à meridie irorsus recedit, quoad præterdāt Æthiopes. A tergo inferiore eius partem Nilus circumfluit, qui scissus à loco cui Delta nomen est, ad insula facië spacia àplectitur interna, & incerto

penè fonte decurrens proditur, ut loquemur. Originem
 habet à monte inferioris Mauritania, qui Oceano pro-
 pinquat. Hoc affirmant Punici libri, hoc Iubam regem
 accepimus tradidisse. Igitur protinus lacum efficit,
 quem Nilidem dicunt. Nilum autem iam inde esse con-
 iectant, quòd hoc stagnum herbas, pisces, beluas nihilo
 minus procreet, quàm in Nilo uidemus. Ac si quando
 Mauritania, unde ei origo est: aut niuibus densioribus,
 aut imbribus largioribus irrigatur, inde incrementa
 exundationis in Aegypto augeantur: sed effusus hoc la-
 cu arenis sorbetur, & cuniculus cæcis absconditur: deinde
 in Casariensi specu prorumpens amplior, eadem indicia
 præfert, quæ in exortu notauimus. Rursusq; substi-
 dit, nec se prius reddit, quàm post interualla itineris ex-
 tenti cõtingat Aethiopas. Vbi exit, Nigrũ facit fluuium.
 quem suprâ diximus terminũ esse limitis Africani. Asta-
 pum cum indigetes uocant, scilicet aquam è tenebris
 profluentem. Multas magnasq; ambit insulas, quarũ ple-
 raq; sunt tam diffuse, & uastæ magnitudinis, ut uix eas
 dierum quinque cursus prætermeet, quamuis concitus ibi
 feratur. Nobilissima earum est Meroë, circum quam di-
 uisus dextro alueo Astusapes, læuo Astabores nominan-
 tur. Tunc quoque emensus magna longinquaq; loca, cum
 primum occurrantibus scopulis asperatur, tantis agmini-
 bus extollitur inter obiecta rupium, ut ruere potius quàm
 manare credatur. Demumq; à Cataracte ultimo tutus
 est. Ita enim quædã claustra eius Aegyptij nuncupant. Re-
 licto tamè hoc ponè se nomine, quòd Siris uocatur, mox
 inoffensus meat. Septem ostijs conditur, in meridiem uer-

sus excipitur Aegyptio mari. Ignari siderum, uel locorum uarias de excessibus eius causas dederunt. Alij affirmant Etesias nubium densitatem illò cogere, unde annis hic auspiciatur, ipsumq; fontem superno humore sublatum, tantum inundationis habere substantiam, quantum pabuli ad liquorem nubila sumministrauerint. Feruè alij, quod uentorū flatibus repercussus, cum fluorem solidæ uelocitatis nõ queat promouere, aquis in arcto luctantibus intumescat, & quanto impensius cõtrouersi spiritus repugnauerint, tantò excelsius sublimari in altitudinis uertices repercussam celeritatē, quãdo nec solitus extenuet cursus alueū, & stipato iam flumine, uenis originibus torrentum pondera superueniant, Ita concordia uolentia, hinc urgentis elementi, hinc resistentis, undis exultantibus, molè colligi, quæ excessus facit. Nonnulli affirmant fontem eius qui Phiala uocatur, siderū motibus excitari, extractumq; radijs cãdentibus celesti igne suspendi, non tamen sine certa legis disciplina, hoc est, lucis ceptatibus. Verum omnem excessus originem de sole fieri, primamq; exultantiam tumoris concipi, cum per Cancrum sol uehatur. Postmodum triginta eius partibus euolutis, ubi ingressus Leonem, ortus Syrios excitauerit, propulso omni fluore tãtam uim annis erumpere. Quod tempus Sacerdotes natalem mundi iudicauerunt, id est, in tertiumdecimum Calēdas Augustas, & undecimum diem. Deinde reuocari exitus uniuersos, cum in Virginem transeat, penitusq; intra suas ripas capere, cū Libram sit ingressus. Hoc etiam addūt, pariter eum nocere, siue abundantius exstuet, siue parcius, quandoquidem exiguas minimum fecunditatis

cunditatis apporet, propensior copia diuturno humore culturā moretur. Maximos eius exitus cubitos duodeviginti consurgere, iustissimos sedecim temperari. Nec in quindecim abesse proueniunt fructuarios, sed quicquid intra sit, famem facere. Dant illi etiam hoc maiestatis, ut portendat futura, argumentantes, quando quidem Pharsalico bello non fuerit egressus quinque; ulnas. Iam illud palam est, quod solus ex omnibus uniuersis nullas expiret auras. Ditionis Ægyptiæ esse incipit à Syene, in qua fines Æthiopum, & inde usque dum mari intimatur, Nili nomē tenet. Inter omnia quæ Ægyptus habet digna memoratu, præcipuè bouem mirantur, Apim uocant. Hunc instar colunt numinis, insignem notæ albæ macula, quæ dextro eius lateri ingenita, corniculantis lunæ refert faciem. Statutum æui spaciū est, quod ut affuit, profundo sacri fontis immersus necatur, ne diem longius trahat, quam licebit. Mox alter, nec sine publico luctu requiritur, quem repertum centum antistites Memphim prosequuntur, ut incipiat sacris ibi initiatus, sacer fieri. Delubra, quibus succedit aut incubat, mystice thalamos nominant. Dat omnia manifestatā de futuris, illud maximum, si de consulentium manu cibum capiat. Denique auersatus Germanici Cæsaris dextram, prodidit ingruentia: nec multò post Cæsar extinctus est. Pueri Apim gregatim sequuntur, & repente uelut lymphatici uentura præcipiunt. Bos illi foemina ostēditur in anno semel, & ipsa non absque certis insignibus, quæ atque inuenta & oblita est, eadem die statim neci datur. Apis natalem Memphitici celebrāt iactu aureæ pateræ, quam proijciunt in Nili gurgitem.

Hæc

Hæc solennitas per dies septem agitur. Quibus diebus cū sacerdotibus quasdam Crocodili inducias habent, nec at-
 trectant lauantes. Verùm octavo die ceremonijs iam per-
 actis, uelut reddita seuiendi licentia, solitam resumunt
 atrocitatem Crocodilus malum quadrupes, & in terra,
 & in flumine pariter ualet, linguam non habet, maxillā
 mouet superiorē. Morsus eius horribili tenacitate conue-
 niunt, stipante se dentium serie peccinatim. Plerūque ad
 uiginti ulnas magnitudinis coalescit. Quilia anseres edit
 oua. Metatur locum nido naturali prouidentia: nec alibi
 foetus premit, quā quò crescentis Nili aquæ nō possunt
 peruenire. In partu fouēdo mas & foemina uices seruāt.
 Præter hiatum oris, armatus est etiam unguium immani-
 tate. Noctibus in aqua degit, per diem humi acquiescit.
 Circundatur maxima cutis foemitate, intantum ut ictus
 quouis tormēto adactos tergore repercutiat. Trochilos
 quis paruula est, ea dū reduuias escarū affectat, os belluæ
 huiusce paulatim scalpit, & sensim scalpurigine blādien-
 te aditū sibi in usq; fauces facit. Quod Enhydrus conspi-
 catus, alterū Ichneumonū genus, penetrat beluā, popula-
 tisq; uitalibus, erosa exit aluo. Est & Delphinū genus in
 Nilo, quorū dorsa serratas habent cristas. Hi Delphines
 Crocodilos studio eliciunt ad natandum, demersiq; astu
 fraudulēto tenera uentriū subternatantes secant, & in-
 terimunt. Præterea habitāt in insula Nili homines forma
 perexigui, sed audacia eousq; præditi, ut Crocodilis se
 offerant obuios. Nam hæc mōstra fogientes insequūtur,
 formidant resistentes. Ergo capiūtur, subactiq; etiā intra
 aquas suas seruiūt, & perdomiti metu ita obsequūtur, ut

immemores atrocitatis, uictorē suos inequitātes dorso
 uehant. Hanc ergo insulā, & hanc gentem ubicunque in
 dicio odoris persenserint, procul fugiunt. In aqua obtu-
 sius uident, in terra acutissimè, Hyeme nullum cibum ca-
 piunt, quin etiā quatuor menses à coepto brumæ media
 exigūt. Scinci quoque circa Nilū frequētissimi, Crocodi-
 lis quidē similes, sed modica forma, & angusta, uerūm
 ad opē salutarem non qualibet necessarij. Medentes quip-
 pe ex ipsis pocula inficiūt, quibus & stupor neruorū ex-
 citetur, & ueneni uis extinguatur. Hippopotamus in eo
 dē flumine ac solo nascitur, equino & dorso, & iuba, &
 hinnitu, rostro resupino, unguis bifidis, aprimis dētibus,
 cauda tortuosa. Noctibus segetes depascitur, ad quas per-
 git auersus astu doloso, ut fallente uestigio, reuertenti
 nullæ ei insidiæ præparentur. Idē cū distēditur nimia sa-
 tietate, arūdines recēs casas petit, per quas tādū obuer-
 satur, quoad stirpiū acuta pedes uulnerent, ut profluuio
 sanguinis leuetur sagina. Plagam deinde cæno oblimit,
 usque dū uulnus cōducatur in cicatricē. Hippopotamos
 & Crocodilos primus Romā Marcus Scaurus inuexit.
 Circa easdem ripas ales est Ibis. Ea serpentū populatur
 oua, gratissimāque ex his escam nidis suis defert. Sic ra-
 rescunt prouentus fœtuum noxiorum. Nec tamen aues
 istæ tantū intra fines Ægyptios profunt. Nāq; cū Ara-
 bica paludes pēnatorum anguiū mittūt examina, quorū
 tam citum uirus est, ut morsum antè mors, quàm dolor
 insequatur: sagacitate, qua ad hoc ualent, aues excitatæ,
 in procinctū eūt uniuersæ, & prius quàm terminos pro-
 prios externū malū uastet, in aëre occursant cateruis pe-
 stilentibus,

stilētibus, ibi agmē deuorant uiuuer sum. Quo merito sa-
 cra sunt, & illæsa. Ore pariunt. Nigras solum Pelusium
 mittit, reliqua pars candidas. De arboribus quas sola
 fert Ægyptus, præcipua est ficus Ægyptia, folijs moro
 comparanda, poma non ramis tantum gestitans, sed &
 caudice, usque ad eò fecunditatis suæ angusta est, ut uno
 anno septies fructū sufficiat. Vnde pomum decerpseris,
 alterum sine mora protuberat. Materia eius in aquā mis-
 sa subsidit: deinde cum diu defuderit in liquore, leuior
 facta sustollitur, & uersa uice, quod natura in alio li-
 gni genere non recipit, fit humore sicca. Palma quoque
 Ægyptia dicēda res est, propriè ad ipsos uocatur, ut di-
 ci oportuit: eaq; gustata arcet sitim. Odor eidem qui &
 malis Cydonijs. Sed demū suū sedat, si priusquam matu-
 ruerit decerpatur. Nā si imatura sumatur, sensum inter-
 cipit, gressum præpedit, linguā retardat, obsessi q; offi-
 cijs mētis & corporis, imitatur uitii ebrietatis. Ægy-
 ptiū limitē, quā ad Deltæ cacumē tendit, incolūt popu-
 li, qui momentū quo reparari mundum ad motus ferunt
 ānuos, hoc studio deprehendunt. Eligitur sacer lucus, in
 quem cōpellūt animalia diuersissimi generis. Ea ubi ad
 statutum modū cœlestis uertigo prouecta est, sensus suos
 significationibus produnt quibus possunt. Alia ululant,
 alia mugiunt, quædam stridunt, quædam rugiunt, nonnul-
 la simul confugiunt ad uolutabra. Hoc argumentum il-
 lis est magisterium ad indicatiū temporis deprehendendi.
 Ferunt ijdem populi à primis sibi gentis suæ auis tradi-
 tum, ubi nunc occasus est, quondam ibi ortum solis fuisse.
 Inter Ægyptias urbes numero portarum Thebæ nobis

les: ad quas commercia Arabes undique gentium subue-
hâr. Hinc regio Thebaica. Abydos, & ipsa nobilis olim
Memnonis regia, nunc Osyridis fano exulta. Alexan-
driam & operis ipsius magnitudo, & autor Macedo no-
bilitant. Quam metatus Dinocrates architectus, secun-
dum post cōditorem inter memorabilia locum sortitus
est. Cōdita autē Alexandria est duodecima centesimaq;
Olympiade, L. Papyrio Spurij filio, C. Patilio Caij filio,
consulibus Romanis, haud longe ab ostio Nili flumi-
nis, quod Heracleoticon alij, alij Canopicon appel-
lant. Est & Pharos, colonia à Cesare dictatore de-
ducta, ex qua facibus accensis uocturna dirigitur na-
uigatio. Nam Alexandria insidioso accessu aditur, fallax
cibus uadis, caeco mari, tribusq; tantū canalibus admittit
nauigantes, Tegamo, Posidonio, Tauro. Hinc igitur in
portibus machinas ad præluce di ministeriū fabricatas,
Pharos dicunt. Pyramides turres sunt in Aegypto, fasti-
giatæ ultra celsitudinē omnem, quæ fieri manu possit. Ita
que mensuram umbrarum egressæ, nullas habent umbras.
Nūc ab Aegypto promoueamus stylum.

DE ARABIA, ET IN EA THV-
re, & myrrha, de Phœnice ac Cinnamolgo auibus,
deq; Arabum moribus, de lapidum præciosoz-
rum generibus. Cap. XXXVI.

Vltra Pelusiacū ostiū Arabia est, ad Rubrum per-
tingēs mare, quod Erythræum ab Erythro rege,
Persei & Andromede filio, non solum à colore apellatū
Varro dicit, qui affirmat in litore maris istius fontem
essē.

esse, quem si oves biberint, mutant uellerum qualitatem, & antea candidæ, amittant quod fuerint usque ad haustum, ac fuluo postmodum nigrescant colore. Rubri autem maris Arsinoë oppidum. Verum hæc Arabia procedit adusque illum odoriferam & diuitem terram, quam Catabanes & Scenitæ tenent, Arabes nobiles monte Casio. Qui Scenitæ causam nominis inde ducunt, quod tentorijs succedunt, nec alias domos habent. Ipsa autem tentoria cilicina sunt: ita nuncupant uelameta è caprarum pilis texta. Præterea carnibus suillis prorsus abstinet. Sanè hoc animalis genus, si inuentum illò fuerit, moritur illico. Hanc Arabiam Græci ἐὺδαίμωνια, nostri beatam nominauerunt. Habitatur colic manu facto inter flumem Tigrin, & flumen Euleum, quod ortum à Medis tam puro fluore inclytum est, ut inde omnes reges non alias quam eius aquas bibant. Eudæmonem non frustra cognominatam hinc capessas, quod præter odores, quos creat plurimos, solathus mittit, nec tamen uniuersa. Nam in medio eius sunt Atramitæ pagus Sabæorum, à quo octo mansionibus regio thurifera determinatur. Arabia appellata est, id est, sacra. Hoc enim significari interpretatur. Virgulta hæc non sunt publica, sed quod inter Barbaros nouum, in ius posterorum per successiones transeunt familiarum. Ergo quicumque dominatum istius tenent nemoris, Arabicè sacri uocantur. Iidem illi cum lucos istos uel metunt, uel incidunt, non funeribus intersunt, non congressionibus foeminarum polluuntur. Hanc arborem priusquam penitus fides proderetur, alij lentisco, alij terebintho comparabant, usque dum libris quos Iuba rex scripsit ad Cæsarem Augusti filium, palam fieret, in-
 torto

torto eã esse uimine, ramis ad Aceris qualitatẽ, Amygda
 le modo succum fundere, incidi ortu canis flagratissimis
 folibus. In iisdẽ saltibus myrrha prouenit, cuius radices
 ut uitiũ rastro proficiunt, ablaqueationibus gaudet. Nu
 data, pinguiore fluunt lachryma. Sponte manãs precio
 sior ex ea sudor est: elicitus corticis uulnere, uilior iudi
 catur. Cortex in uertiginem flexus, & spinis hispidus:
 foliũ licet crassius, oliuæ tamẽ simile. Maxima altitudine
 extollitur ad quinq; cubita proceritatis. Arabes sarmen
 tis eius ignes fouet, quorũ fumo satis noxio, nisi odore
 cremati Storacis occurrant, plerunque insanabiles mor
 bos contrahunt. Apud eosdem nascitur auis Phœnix, æ
 quile magnitudinẽ, capite honorato, in conũ plumis ex
 tantibus, cristatis faucibus, circa colla fulgore aureo,
 postera parte purpureus, absq; cauda, in qua roseis pẽ
 nis ceruleus interscribitur nitor. Probatum est quadra
 ginta & quingentis eum durare annis. Rogos suos struit
 Cinnamisi, quos propè Panchaiam concinnat, in solis ur
 bẽ strue altaribus superposita. Cum huius uita, magni æ
 ni fieri conuersionem, rata fides est inter autores, quom
 uis plurimi eorum magnum annum non quingentis &
 quadragita, sed duodecim millib⁹ noningentis quinquagi
 ta quatuor anis cõstare dicat. Quinto itaque Plautio, &
 Sextio Papinio cõsulibus, Ægyptũ Phœnix iuolauit: ca
 ptusq; ãno octigentesimo Urbis cõditæ, iussu Claudij prin
 cipis, i comitio publicatus est. Quod gestũ præter cẽsurã
 quæ manet, actis etiã urbis cõtinetur. Cinnamolg⁹ pinde
 Arabiæ auis in excellētissimis lucis textit nidos è frutici
 bus Cinnamorum: ad quos quouiã nõ est peruenire pro
 pter

pter ramorum altitudinem, & fragilitatem, accole il-
 las congeries plumbatis perūt iaculis, deiectasq; pretijs
 uendūt amplioribus, quòd hoc Cinnamum magis quàm
 aliud mercatores probent. Arabes longe lateq; diffusi, di-
 uersis moribus uiuunt, & cultibus. Plurimis crines inton-
 si, mitrata capita, redimitu pari, pars rafa in cutem bar-
 ba. Commercijs student, aliena non emunt, uendunt sua.
 Quippe & syluis, & mari diuites. Umbrae, quæ nobis
 dextre sunt, illis sinistrae. Pars eorum, quibus asper est ui-
 etus, angues edūt: nulla illis uel animi, uel corporis cura,
 ac propterea ὀφιοφάγοι nominantur. Ex istius littoris
 sinu, Polycrati regi aduecta Sardonyx gēma, prima in or-
 be nostro luxuriæ excitauit facem. Nec multum de ea dis-
 serēdum puto: ad eò Sardonyx in omnium uenit notitiam.
 Superficies eius probatur, si meracius rubeat: arguitur,
 si fuerit feculentior: si medietas circuitur limite candican-
 te: optimatest, si nec colorem suū spargat in proximū, nec
 ipse ex altero mutuetur. Reliqua nigro finiūtur. Quod si
 trāsluceat, uitio uertitur: si perspicuitatē arceat, proficit
 ad decorē. Et Molochiten Arabs inuenit, uirentem cras-
 sius quàm Smaragdus, contra infantū pericula ingenita
 ui resistantē. Inuenit & Iridem in mari Rubro, sicut Cry-
 stallū sexāgulatam, quæ radijs ic̄ta solis, rutilo aëris reper-
 cussu, cœlestis arcus ex se iacit speciē. Androdamantem
 ijdem legūt Arabes, nitoris argentei, lateribus æqualiter
 quadris, quem de Adamante nōnihil mutuatū putes. Da-
 tum illi nomen ex eo censent, quòd animorum calentium
 mollit impetus, & tumentes refrēnat iras. Pæderotē etiā
 Arabicum inde sumimus, Arabica aspectu eburnea est, ra-
 di

di abnuat. Contra neruorum molestias prodest habentibus. In Pederote congruit quicquid eximiū est, quadam decoris prerogatiua, Crystallinum lucet, rubet purpuram, in orarum extimis corona crocea uelut è liquido renitente. Hac suauitate oculos afficit, uisum illicet, detinet intuentes, hac etiam gratia Indis placet. Hoc Arabiae sat est, hinc ad Pelusium repatriemus.

DE CASIO MONTE, DE POMPEII
magni sepulcro, deq; Ioppe oppido,
Cap. XXXVII.

A Pelusio Casius mōs est, & delubrum Iouis Casij, atq; ita Ostracinae locus Pompeij magni sepulchro inclutus: Idumaea inde incipit, palmis opima. Deinde Ioppe oppidum antiquissimū orbe toto, utpote ante inundationem terrarum conditum. Id oppidum saxum ostētat, quod uinculorum Andromedae uestigia adhuc retinet, quam expositā belluae non irritus rumor circūtulit. Quippe ossa monstri illius M. Scaurus inter alia miracula in aedilitate sua Romae publicauit. Annalibus nota res est. Mensurae quoq; ueracibus libris continentur, scilicet quod costarum longitudo excesserit pedes quadraginta, excelsitas elephantis fuerit Indicis eminentior. Porro uerticuli spinae ipsius, latitudine semipedē sunt supergressi.

DE IVDÆA, ET DE FLVMINI-
bus in ea, lacubusq; de Balsamo, de Sodomo
& Gomorro, de Essenis gentibus.

Cap. XXXVIII.

Iudæa illustris est aquis, sed natura nō eadē aquarum
 omnium. Iordanis amnis eximiæ suauitatis Peneade fon-
 te demissus, regiones præterfluit amcenissimas, mox in
 Asphaltiten lacum mersus, stagno corrumpitur. Qui
 Asphaltites gignit bitumē: Animal non habet, nihil in eo
 immergi potest. Tauri etiam Cameliq; impune ibi flui-
 tant. Est & lacus Genesara extensus passuum sedecim
 millibus, circūseptus urbibus plurimis, & celebribus, ipse
 par optimis. Sed lacus Tiberiadis his omnibus antepo-
 nitur, salubris ingenuo haustu, & ad sanitatem usu effi-
 caci, Iudææ caput fuit Hierosolyma, sed excisa est. Succes-
 sit Hiericus, & hæc desijt caput esse. Artaxerxis bello sub-
 acta. Callirhoë Hierosolymis proximus fons, calore me-
 dico probatissimus, & ex ipso aquarum præconio sic uo-
 catus est. In hac terra tātum Balsamum nascitur, quæ syl-
 ua intra terminos uiginti iugerū usq; ad uictoriā nostrā
 claudebatur. At cū Iudæa potiti sumus, ita luci illi pro-
 pagati sunt, ut iam nobis latissimi colles sudent Balsama.
 Similes uitibus stirpes habēt, malleolis digerūtur, rastri-
 nitescūt, aquis gaudent, amant amputari, tenacibus folijs
 sempiternò inūbrātur. Lignū caudicis attrectatū ferro,
 sine mora moritur, eapropter aut uitro, aut cultellis of-
 seis, sed in solo cortice artificio plaga uulneratur, ex qua
 eximiæ suauitatis gutta manat. Post lachrymam secundū
 in precijs locum poma obtinent, cortex tertium, ultimus
 honos ligno. Lōgo ab Hierosolymis recessu tristis sinus
 panditur: quē de cælo tactū testatur humus nigra, & in
 cinerē soluta. Duo ibi oppida, Sodomū notatū alterū, al-
 terū Gomorrū: apud quæ pomū gignitur, quod habeat
 speciem

speciem licet maturitatis, mandi tamen non potest. Nam fuliginem intrinsecus fauillaceam ambitio tantū extimæ cutis cohibet, quæ uel leui tactu pressa, funū exhalat, & fatiscit in uagum puluerem. Interiora iudeæ, quæ occidentē contuentur, Essæni tenent, qui præditi memorabili disciplina, recesserunt à ritu gentium uniuersarum, maiestatis (ut reor) prouidentia ad hunc morem destinati. Nulla ibi foemina. Venerè se penitus abdicarūt. Pecuniã nesciunt, palmis uictitant. Nemo ibi nascitur, nec tamen deficit hominum multitudo. Locus ipse addictus pudicitie est. Ad quem plurimi licet undique gentium properent: nullus admittitur, nisi quem castitatis fides, & innocentie meritum prosequatur. Nam qui reus est, uel leuis culpæ, quamuis summa ope adipisci ingressum uelit, dininitus summouetur. Ita per immensum spacium seculorū (incredibile dictu) æterna gens est cessantibus puerperijs. Engadda oppidum infra Essænos fuit, sed excisum est. Verū in clytis nemoribus adhuc durat decus, lucisq; palmarum eminentissimis nihil uel æuo, uel bello derogatum. Iudeæ terminus Massada castellum.

DE SCYTHOPOLI OPPIDO, ET
monte Casio. Cap. xxxix.

TRanseo Damascum, Philadelphiam, Raphanam. Scythopolis primos incolas, & autorem dabo. Liber pater cum humo nutricem tradidisset, condidit hoc oppidum, ut sepulture titulum etiam urbis moenibus ampliaret. Incolæ deerant, è comitibus suis Scythas delegit, quos ut

quos ut animo firmaret ad promptam resistendi uiolē-
tiam, præmiū loci nomen dedit. In Seleucia alter Casius
mōs est, Antiochiæ proximus, cuius è uertice uigilia ad-
huc quarta conspicitur globus Solis, & breui corporis
circumactu radijs caliginē dissipantibus, illinc nox, hinc
dies cernitur. Talis è Casio specula est, ut lucem prius
uideas, quàm au spicetur dies.

DE EUPHRATE ET TIGRIDE

fluminibus, deq; uarijs gemmarum ge-
neribus. Cap. XL.

Evphratem maior fundit Armenia, ortum supra Zim-
maram sub radicibus montis, quē Capoten accolæ
nominant, Scythis proximum. Hic receptis in se aliquot
annibus cōualefcit, & stipatus conuenis aquis, luclatur
cum Tauri mōis obiectu, quem apud Eligeā scindit, re-
sistat licet duodecim millibus passuū latitudine: lōgisq;
excursibus dextra Comagenem, Arabiam læua relin-
quit. Deinde prælabens plurimas gētes, Babyloniam quō-
dam Chaldeorum caput diuidit. Mesopotamiā opimalis
annuæ inundationis excessibus, ad instar Ægyptij amnis
terris superfusus, inuectā soli fœcunditate. lisdem fermē
temporibus, quibus Nilus exit, sole scilicet in parte Can-
cri uicesima constituto. Tenuatur cum iam Leone decur-
so, ad extrema Virginis curricula facit transitū. Quod
gnomonici similibus parallelis accidere contēdunt, quos
pars, & cœli & terrarum positione æqualitas normalis
efficit lineæ. Vnde apparet ista duo flumina ad modulū
eiusdē perpendiculi constituta, licet è diuersis manent

plagis, easdem incrementi causas habere. De Tigride quoque hoc loco dicere par est. In Armenia maioris regione caput tollit mirè quàm lucido conspici-
 cuoque fonte in loco edito, qui Elongosine nominatur. Nec tamen ab exordio statim totus est. Primum pigrè fluit, non cum suo nomine. At cum fines Medorum inuectus est, Tigris statim dicitur. Ita enim Medi nominant sagittà. Influit in Arethusam lacum, omnia pondera sustentem. Cuius pisces nunquam se alveo Tigridis immiscent, sicut nec amnici pisces in stagnū transeunt Arethuse, per quem dissimilis colore, & uolucris meat cursu. Mox Tauro resistēte, in profundū specum mergitur, quem subterlabens, in altero eius latere apud Zoroandam emicat, uluas & purgamenta plurima secum trahens. Deinde identidem absconditur, rursuq; redditur. Adiabenos, Arabasq; præterfluit. Mesopotamiam amplectitur. Amnem nobilissimum Chossem accipit, Euphratem defert in sinū Persicū. Quæcūq; Euphratē bibūt gentes, diuerso nitēt lapide, Zmilaces in ipso Euphratis alveo legitur, gemma ad imaginē marmoris Procōnesi, nisi quod in medio umbilico lapidis istius glaucū uelut oculi pupilla internitet. Sagda à Chaldeis ad nos usq; profluit, haud facilis repertu, nisi (ut perhibēt) ipsa capeffendam se daret. Nanq; ingenita spiritus efficacia, supermeantes naues è profundo petit, & carinis ita tenaciter ad corporatur, ut nisi abrasa parte ligni, egrè separetur. Ea Sagda apud Chaldeos propter effectus quos ex ea sciūt, habetur loco principe, cæteris propter gratiā magis placet iucundissimè uirēs. Myrrhites Parthis familiaris est. Hūc
 si uisu

siuisu aestimes, Myrrhae color est, & nō habet quod afficiat aspectū. Si penitus explores, et attritu incites ad calorem, spirat Nardi suauitatem. In Perside lapidū tāta copia est, tātaq; diuersitas, ut longū penē sit ipsis uocabulis immorari. Mithridax sole percussus, coloribus micat uarijs. Tecolithos nucleo oliuae similis, spernitur cū uideatur, sed remedijs bonus, uicit aliorū pulchritudinē. Solutus quippe, et haustus, pulsus calculis, renū dolores ac uescica leuat. Ammochrysos arenis auro intermixtis, nūc bractearū, nunc pulueris habet quadrulas. Aëtites et fuluus est, & tereti positione, alterū lapidē intrinsecus cohibens, cuius crepitu sonorus est, cū mouetur, quamlibet tinnitū illū nō internū scrupulū facere, sed spiritū sapiētissimi dicunt. Hūc Aëtitē Zoroastres praesert omnibus, maximamq; illi tribuit potestātē. Inuenitur aut in nidis a quila, aut in littoribus Oceani. In Perside tamē plurimus. Subnexus spē uteri defendit à fluxibus abortiuis. Pyrrhites fulu⁹ est, teneriq; se uehemēt⁹ nō sinit: ac si quādo arctiore manu premitur, digitos adurit. Chalazias gradinis & cādorē praesert, & figurā duritiæ robustissima, & inuicta. Echites uipereas habet maculas. Dionysias fuscus est, rubētibus notis sparsus. Idē si aquae mixtus cōteratur, uino fragrat, & quod in illo odore mirificū est, ebrietati resistit. Glossopetra deficiētibus lunis, caelo cadit, linguae similis humane, nō modica (ut Magi ferūt) potestatis, qui ex ea lunares motus excitari putāt. Solis gemma percādida est, ad speciē fulgidi sideris, rutilosq; ex se iacit radios. Veneris crinis nitet nigro, iternis ductibus ostētās ruforū criniū similitudinē. Selenites tralucet fulgore cādido, mel

leoq; continens lunæ imaginem, quæ iuxta cursum astri ipsius phibēt diebus singulis uel minui, uel augeri. Meconites papauera exprimit. Myrmecites rep tantis formicæ effigie notatur. Chalcophthōgos resonat ut pulsata æra. Pudicè habitus, scruat uocis claritatem. Siderites à contemplatione ferri nihil dissonat, uerùm maleficus, quoquò inferatur, discordias excitat. Phlogites ostentat intra se quasi flammæ æstuanter. Anthracias coruscat uelut scintillantibus stellis. Enydros exudat, ut clausam in eo putes fontanâ scaturiginem.

DE CILICIA, ET ANTRO CORICIO, deq; monte Tauro.

Cap. XLII.

Ciliciam, de qua agitur, si ut nūc est, loquamur, derogasse uidebimur fidei uerustatis. Si terminos sequimur quos habuit olim, absorptum est à cōtemplatione rerum præsentium. Ergo inter utranq; culpâ, factu optimum est, amborum temporum statum persequi. Cilicia antea usq; ad Pelusium Aegypti pertinebat, Lydijs, Medis, Armenijs, Paphylia, Cappadocia sub imperio Cilicū constitutis. Nox ab Assyrijs subacta, in breuiorem modū scripta est. Plurima iacet campo, sinu lato recipiens Ibsicum mare à tergo montium Tauri & Amani iugis clausa. A Cilice nomē trahit, quem ætas pristina penè ultra æuum memoriæ abscondit. Hunc aiunt Phœnicæ ortum, qui antiquior Ioue de primis terræ alumni habetur. Matrem urbium habet Tarson, quam Danaës proles nobilissima Perseus locauit. Hanc urbem interfecat Cydnus annis.

omnis. Hunc Cydnũ alij præcipitari Tauro, alij deriuar i
 ex alueo Choaspis tradiderunt. Qui Choaspes ita dul
 cis est, ut Persici reges quamdiu intra ripas Persidi s
 fluit, solis sibi ex eo pocula uendicarint, & cum eun=
 dum foret peregrè, aquas eius secum uectitarint. Ex
 illo parente Cydnus miram trahit suauitatem. Quic=
 quid candidum est, Cydnum gentili lingua Syri dicunt,
 unde anni huic nomen datũ. Tunc uere cum niues sol=
 uuntur, reliqua parte anni tenuis est & quietus. Cir=
 ca Coricum Ciliciæ crocum plurimum, optimumq; det li
 cet Sicilia, det Syrena, det & Lycia, hoc primũ est. Spi
 rat si grãtius, colore plus aureo est, succi ope citius pfi
 cit ad medelã. Ibi Corycus oppidum est, & specus, qui
 montem impositum mari à summo cauat uertice, patulus
 hiatu amplissimo. Nã deiectis lateribus in terræ profun=
 dum, nemoroso orbe amplectitur mediam inanitatem, ui
 rës introrsus lucis pendëtibus. Descensus in eum per duo
 millia et quingëta passuum, nõ sine largo die, hinc inde
 fontium aßidua scaturigine. Vbi peruentum ad ima pri=
 mi sinus, alter rursus specus pãditur. Quod antrum latis
 primũ patet faucibus, postmodum in processu per an=
 gustias obscuratur. In eo sacrum est Iouis fanũ, in cuius
 recessu intimo Typhonis Gigantis cubile positũ accole
 credunt. Soloë antiquum oppidum Ciliciæ fuit, patria
 Chrysippi Stoicæ sapientiæ potentissimi, quod à Tigra
 Armenio subactum, & diu post Pompeiopolim deuictis
 Cilicibus Cneus Magnus cognominauit. Mõs Taurus ab
 Indico primũ mari surgit, deinde à scopulis Chelidonijs
 inter Ægyptium & Pamphiliũ pelagus obiectus, se=

ptentrioni dextero latere, laeuo meridianae plaga, occidēti obuersus fronte profusa. Palam est terras eum continnare uoluisse penetrato mari, nisi profundis resistētibus extendere radices suas uetaretur. Denique qui ratiocinantur de naturis locorū, tentasse eum omnes exitus promontorijs probāt. Nā quoquò uersum mari alluitur, procedit in prominentias, sed modò intercluditur Phoenicio, modò Pōtico sinu, interdum Casspio uel Hyrcano, quibus renitentibus subinde fractus, contra Maoticū lacū flectitur, multisq; difficultatibus fatigatus, Rhyphæis se iugis annectit. Pro gentiū ac linguarum uarietate plurisariam nominatus: apud Indos Imaus, mox Paropamisus, Choatras apud Parthos, post Niphates, inde Taurus: ac ubi in excellentissimam cōsurgit sublimitatē, Caucasus, Interea etiam à populis appellationē trahit. A dextro latere Casspius dicitur, uel Hyrcanius, à laeuo Amazonicus, Moschicus, Scythicus. Ad hæc uocabula habet alia multa. Vbi dehiscit hiuleis iugis, facit portas, quarū primæ sunt Armeniae, tū Cassiæ, post Ciliciae. In Graeciā uerticē exerit, ubi Ceraunius predicatur. A Ciliciæ finibus Africum limitem despicit. Quantum meridiem uidet, sole inestuat. Quicquid septentrioni oppositum est, uento tunditur, & pruina. Quod syluestre est, effertur plurimis bestijs, & leonibus immanissimis.

DE LYCIA, ET CHIMÆRÆ

monstri fabula. Cap. XLII.

Quod in Cāpania Vesuius, in Sicilia Aetna, hoc in Lycia mons Chimæra est. Hic mons nocturnis aestibus fumidū exhalat. Vnde fabula triformis monstri

mis monstri in uulgum data est, quod Chimærā animal putauerant. Et quoniā natura ibidē subest ignea, Vulcano urbem proximam Lycij dicarunt, quā de uocabulo sui naminis Hephēstiam uocant. Olympus quoque inter alie ibi oppidum fuit nobile, sed intercudit: nūc castellum est, infra quod aquæ regiæ ob insigne fluoris spectaculo sunt uisentibus.

DE ASIA MINORI, DE EPHESIÆ
Dianæ tēplo, de Alexādrī Magni ortu, de inclytis Asiæ
scriptoribus, de Phrygia, de Bonaso quadrupede, de
Homeri & Hesiodi temporibus, de Memno-
nijs auibus, de Chamæleonte fera, de Ci-
conijs, deq; Galatarum origine.

Cap. XLIII.

Sequitur Asia: sed non eā Asiam loquor, quæ in ter-
tio orbis diuortio terminos ānes habet, ab Ægyptio
mari Nilū, a Meotico lacu Tanaim: uerū eā quæ à Tel-
meso Lyciæ incipit, unde etiā Carpathius auspicatur si-
nus. Eā igitur Asiam ab oriente Lycia includit & Phry-
gia, ab occidēte Ægeæ littora, à meridie mare Ægy-
ptiū, Paphlagonia à septētrione. Ephesus in ea urbs cla-
rissima est. Epheso decus tēplū Dianæ, Amazonū fabri-
ca eadē magnificū, ut Xerxes cū oīa Asiatica tēpla igni
daret, huic uni peperit. Sed hæc Xerxis clemētia sarras
ædesnō diu à malo uīdicauit. Nāq; Herostrat⁹, ut nomen
memoria sceleris extēderet, icēdiū nobilis fabricæ manu
sua struxit, sicut ipse fassus est, uoto adipiscēdæ famæ la-

tioris. Notatur ergo eadē die conflagrauiffe templum Ephesi, qua Alexander Magnus Pellæ natus est, qui oritur, ut Nepos edit, Marco Fabio Ambusto, Tito Quintio Capitolino consulibus, post Romā conditam anno trecentesimo octogesimo quinto. Id templū cum postmodum ad cultum augustiorem Ephesij reformarent, faber operi Dinocrates præfuit, quem Dinocratem Alexandri iussu Alexandriam in Ægypto metatū supra exposuimus. Nusquam orbe toto tā asiduos terræ motus, & tam crebras urbium demersiones, quā in Asia esse, cladibus Asiaticis patuit, cū Tiberio principe urbes duodecim simul in ruina ceciderint. Ingenia Asiatica inclyta per gentes fuerunt. Poëtæ Anacreō, inde Mōnnermus, & Antimachus, deinde Hipponax, deinde Alcæus, inter quos etiam Sappho mulier. At historiæ conditores Xanthus, Hecatæus, Herodotus, cū quibus Ephorus, & Theopōpus. Nāq; de septē sapientia præditis, Bias, Thales, Pittacus, Cleanthes Stoicæ eminentissimus, Anaxagoras naturæ indagator. Heraclitus etiā subtilioris doctrinæ arcanis immoratus. Asiā excipit Phrygia, in qua Celenæ, quæ antiquato priori nomine in Apamæā trāsire, oppidū à rege Seleuco postmodum constitutum: illic Marsyas ortus, illic & sepultus. Unde qui proximat fluuius, Marsyas dicitur. Nam sacrilegi certaminis factum, & audaces in deum tibiās, testatur nō procul cū fonte uallis, quæ euentū gestæ rei signat, & ab Apamæa decem millibus passuū separata, Aulocrne usq; adhuc dicitur. Ex arce huiusce oppidi Mææder annis caput tollit, qui recurrētibus ripis flexuosus inter Cariā & Ioniam præcipitat in sinum, qui Miletum diuidit & Priēnem.

Prienē. Ipsa Phrygia Troadi superiecta est, aquilonia par-
 te Galatiæ collimitata, à meridiana Lycaoniæ, Pysidiæ,
 Mygdoniæq; contermina. Eadem ab oriente uicina Ly-
 diæ, à septentrione Mysiæ, Cariae, à parte qua dies medius
 est, mons Lydiæ Tmolus croco florentissimus, amnis Pa-
 stolus, quæ aurato fluore incitum, aliter $\chi\upsilon\gamma\omicron\upsilon\alpha\upsilon\upsilon$ uo-
 cāt. In his locis animal nascitur quod Bonasum dicūt, cui
 taurinū caput, ac deinceps corpus omne, tantū iuba equi
 na: cornua aut ita multiplici flexu in se recurrētia, ut si-
 quis in ea offendat, nō uulneretur. Sed quicquid præsidij
 monstro illi frons negat, aluus sufficit. Nam cum in fugā
 uertitur, proluuie citi uentris simū egerit per lōgitudi-
 nem triū iugerum, cuius ardor quicquid attigerit, adu-
 rit. Ita egerie noxia summonet insequētes. Miletos Ioniæ
 caput, Cadmi olim domus, sed eius q primus inuenit pro-
 se orationis disciplinā. Non lōgè Epheso Colophō ciui-
 tas, nobilis oraculo Clarij Apollinis. Vnde haud procul
 Minas mōs surgit, cuius uertices de nubibus superuolan-
 tibus futuræ tēpestatis significant qualitātē. Caput Mæo-
 niæ Syphilus excipit, Tantalus antea dicta, & in illā uoca-
 buli memoriā orbitatibus data Niobe. Smyrnā Melas cir-
 cunfluit, inter flumina Asiatica facilè præcipuus amnis.
 Smyrnæos uerò campos fluuius Hermus secat, qui ortus
 Dorylao Phrygiæ, Phrygiā scindit à Caria. Hūc quoq;
 Hermum fluctibus aureis aestuasse antiquitas credidit.
 Smyrna, unde præcipuè nitet, Homero uati patria exti-
 tit, qui post Iliū captū, anno ducentesimo septuagesimo
 secūdo, humanis rebus excessit. Agrippa Syluius Tyberini
 filio Albæ regnātē, āno ante Urbē cōditā cētesimo sexa-

gesimo. Inter quē & Hesiodū poētā, qui auspicijs Olympiadis primæ obiit, centū triginta octo anni interfuerūt. In Rhæto littore Athenienses & Mitylenæi ad tumulū ducis Theſſali Achilleon oppidum condiderūt, quod propemodum interijt. Deinde interpositis quadraginta fermè stadijs, in altero cornu eiusdē littoris ob honorem Salaminij Aiacis alterū oppidū, cui Æantio datū nomē, Rhodij extruxerūt. At iuxta Iliū Memnonis stat sepulchrū, ad quod sempiternò ex Æthiopia cateruati aues aduolant, quas Iliēſes Memnonias uocāt. Cremutius auctor est, has easdē anno quinto in Æthiopia cateruatim coire, & undiq; uersum quouſquam gētū sint, ad regiā Mēnonis cōuenire. Mediterranea, quæ sunt supra Troadis partem Teutrania tenet regio, quæ prima Mysorum fuit patria. Perfunditur Teutrania Caico flumine. Per omnem Asiā Chamæleon plurimus, animal quadrupes, facie, qua lacertæ: nisi crura recta, & longiora uentri iūgerētur, proluxa cauda, eademq; in uertiginē torta, hamati ungues, subtili aduncitate, incessus piger, & ferè idem qui testudinum motus, corpus asperū, cutē qualem in Crocodilis deprehendimus, subducti oculi, & recessu concauo introrsum recepti, quos nunquā nictatione obrubit. Visum denique nō circumlatis pupillis, sed obtutu rigidi orbis intentat. Hiatus æternus, ac sine ullius usus ministerio: quippe cum neq; cibū capiat, neq; potu clatur, nec alimēto alio, quàm haustu aëris uiuat. Color uariū, & in momento mutabilis, ita ut cuiuscūq; rei se conuixerit, concolor ei fiat. Celoues duo sunt, quos fingere nō ualet, rubrus & cādidus: ceteros faciliè mētitur. Corpus penè

pus penè sine carne, uitalia sine liene, nec nisi in corculo
 pauxillū sanguinis deprehēditur. Latet hyeme, produci-
 tur uere. Impetibilis est Coraci, à quo cū interfectus
 est, uictorē suum perimit interēptus. Nā si uel modicum
 ales ex eo ederit, illico moritur. Sed Corax habet præsi-
 diū ad medelam, natura manū porrigente. Nā cū n affli-
 ctum se intelligit, sumpta fronde laurea recuperat sani-
 tatē. Pythonis Come est Asia locus in cāpis patentibus.
 ubi primo aduētus sui tēpore ciconiæ aduolāt, & cā quæ
 ultima aduenērit, laniāt uniuersa. Aues istas ferūt lin-
 guas nō habere, uerū sonum quo crepitant, oris potius
 quàm uocis esse. Eximia illis inest pietas. Etenim quātū tē-
 poris impenderint fœtibus educandis, tā ūm & ipse à
 pullis inuicem aluntur. Ita enim impensè nidos fouent, ut
 incubitus assiduitate plumas exuant. Noceri eis, omnibus
 quidem locis nefas ducunt: sed in Thesalia uel maximè,
 ubi serpētum immanis copia est: quos dum escandi gra-
 tia insectāur, regionibus Thesalicis plurimū mali de-
 trahunt. Galatiā primis seculis priscae Gallorum gentes
 occupauerunt, Tolistobogi, & Voturi, & Ambiani, quæ
 uocabula adhuc permanent, quamuis Galatia unde di-
 cta sit, ipso sonat nomine.

DE BITHYNIA ETHYLE RA=
 ptu, deq; Hannibalis exitu ac sepulchro.

Cap. XLIII.

Bithynia in pōti exordio, ad partem solis orientis, ad-
 uersa Thraciæ, opulenta ac diues urbium à fontibus
 Sangarij fluminis primos fines habet, atē Bebricia dicta,
 deinde

deinde Mygdonia, mox à Bithyno rege Bithynia. In ea Prusiadem urbem prætermeat Hylas flumen, & alluit Hylas lacus: in quo resedisse credunt delicias Herculis Hylam puerum Nymphis rapinam, in cuius memoriam usq; adhuc soleni cursatione lacum populus circuit, & Hylam uoce clamant. In Bithynio quoq; agro Libysa, locus Nicomediae proximus, sepulcro Hannibalis fame datus, qui post Carthaginense iudicium transfuga ad regem Antiochum, deinde post Antiochi apud Thermopylas pugnam tam malâ, fractumq; regem fortunæ uicibus in hospitium Prusiæ deuolutus, ne traderetur Tito Quintio ob hanc causam in Bithyniam misso, captiuusq; Româ ueniret, ueneni mali poculo animâ expulit, & à Romanis se uinculis morte defendit.

DE ORA PONTICA.

Caput XLV.

IN ora Põtica post Bosphori fauces, & Rhesum amnẽ, portumq; Calpas, Sagaris fluius ortus in Phrygia, dictusq; à plerisque Coralius, exordium facit Maryandini sinus, in quo oppidum Heraclea, oppositum Lyco flumini: & Acone portus, qui prouentu malorum graminum usq; eò clebris est, ut noxias herbas aconita illinc nominemus. Proximus inde Acherusius specus, quæ foraminis cæci profundo adusq; inferna aiunt patere.

DE PAPHLAGONIA, ET VENTORUM ORIGINE. Cap. XLVI.

Paphlagoniam limes à tergo Galaticus amplectitur. Et Paphlagonia Carabi promontorio spectat Tauricam,

ricam, consurgit Cycoro monte, porrecto in spatium triū & sexaginta millū, insignis loco Heneto: à quo (ut Cornelius Nepos perhibet,) Paphlagonēs in Italiā trāsuecti, mox Veneti sunt nominati. Plurimas in ea regione urbes Milesij condiderunt. Eupatoriā Mithridates, quæ subacta à Pompeio Pompeiopolis est dicta.

DE CAPPADOCIA, ET IN EA
equorum natura. Cap. XLVII.

Cappadocia gentiū uniuersarū, quæ Pontum accollit, præcipue in rorsus recedit. Latere leuo utraque Armenias, & Comagenem simul transit, dextro plurimis Asiæ populis circumfusa. Attollitur ad Tauri iuga, & Solis ortus. Præterit Lycaoniam, Pisidiam, Ciliciam. Vadit super tractum Syriæ Antiochiæ, parte regionis alterius in Scythiam pertendens, ab Armenia maiore diuisa Euphrate amne. Quæ Armenia, unde Pariedri montes sunt, auspiciatur. Multæ in Cappadocia urbes inclytæ. Verum ut ab alijs referamus pedē, coloniam Archelaidem, quā deduxit Claudius Cæsar, Halys præterfluit. Neocæsareā fluuius Lycus alluit. Melitam Semiramis condidit. Mazacham sub Argæo sitam, Cappadoces matrem urbium numerant. Qui Argæus niualibus iugis arduus, ne æstiuo quidem torrente pruinis caret, quæq; indigenæ populi habitari Deo credunt. Terra illa ante alias altrix equorum, & prouentui equino accommodatissima est. Quorū hoc in loco ingenium reor persequendum. Nam equis inesse iudicium, documentis plurimis patefactum est, cum iam aliquot inuenti sint, qui non

non nisi primos dominos agnoscerent, oblitī mansuetudinīs, si quando mutassent cōsuetā seruitiā. Inimicos partīs suae norunt, adeò ut inter praelia hostes morsu petant. Sed illud maius est, quàm rectoribus perditis quos diligebant, accersunt fame mortem. Verùm hi mores in genere equorū praestantissimo reperiuntur. Nā qui infra nobilitatem sunt sati, nulla documenta sui praeberūt. Sed ne quid uideamur dicēdi licentiā cōtra fidē arrogasse, exemplū frequens dabimus. Alexandri Magni equus, Bucephalus dictus, siue de aspectus toruitate, seu ab insigni, quod taurinū caput armo inuistū gerebat, uel quòd de frōte eius quaedā extantiū corniculorū minae protuberabant, cū ab equario suo aliās etiā molliter sederetur, acceptoq; regio stratu, neminem unquam aliū prater dominū uehere dignat⁹ est. Documenta eius in praelijs plurima sunt, quibus Alexandrū è durissimis certaminibus sospitem opera sua extulit. Quo merito eff. ctū, ut defuncto in India exequias rex duceret, et supremis sepulchrū daret. Urbem etiam conderet, quam in nominis memoriam Bucephalā nominauit. Equus C. Caesaris nullum prater Caesarē dorso recepit: cuius primores pedes facie uestigij humani tradūt fuisse, sicut antè Veneris genitricis simulacrū eadem hac effigie locatus est. Regē Scytharū, cū singulari certamine inceptum, aduersarius uictor spoliare uellet, ab equo ei⁹ calcibus morsuq; laniat⁹ est. Agrigētina etiā regio frequēs est equorū sepulcris, quod supremorum minus meritis datū creditur. Voluptatem his inesse, circi spectacula prodiderūt. Quidā enim equorū cantibus tibiarum, quidam saltationibus, quidam colorū uarietate,

nonnulli

nonnulli etiã accēsis facibus ad cursus prouocantur. Affe-
ctū equinū lachrimæ probant. Deniq; interfecto Nicome
de rege, equus eius inedia uitã expulit. Cum prælio Antio-
chus Galatas subegisset, Centaretrij nomine ducis, qui in
acie ceciderat, equum ouaturus insiluit. Isq; adeo spre-
uit lupatos, ut de industria curuatus, ruina et se, et equi
tem pariter affligeret. Ingenia equorū et Claudij Cæsa-
ris Circēses probarūt, cū effuso rectore quadrigæ, cursus
æmulos non minus astu, q̄ uelocitate præuerterēt, et post
decursa legitima spacia, ad locū palmæ sponte consiste-
rent, uelut uictoriæ præmiū postularēt. Excusso quoq; au-
riga, quem Ratumenā nominabant, relicto certamine, ad
Capitolium quadriga prosiluit: nec antè substitit, quamli-
bet obuijs occurribus impedita, q̄ Tarpeiū Iouē terna dex-
tratione lustrasset. In huiusce animalis genere ætas
longior maribus. Legimus sanè equum ad usq; annos
septuaginta uixisse. Iam illud non uenit in ambiguū, quod
in annū tertium et tricesimū generant, ut potè qui etiã post
uicesimū mittantur ab sobolē reficiendā. Notatū etiã ad-
uertimus Opuntem nomine equum, ad gregariam Ve-
nerē durasse in annos quadraginta. Equarū libido extin-
guitur iubis tonsis: in quarū partu amoris nascitur uenefi-
ciū, quod in frontibus præferunt recens editi, fuluo colo-
re, caricis simile, *ἰπποουαῖες*: nominatū. Quod si prære-
ptū statū fuerit, nequaquā mater pullo ubera præbet uel
licāda. Quo quis acrior fuerit, speiq; maioris, eò profun-
dius nares meritat in bibēdo. Mas ad bella nūquā produ-
citur apud Scyithas, eo quòd fœminæ leuare uestigas etiã in
fuga possint. Edūt equa ex uētis conceptos, sed hi nūquā
ultra

ultra triennium æuum trahunt.

DE ASSYRIA, DE'QUE VN-
guentorum origine. Cap. XLVIII.

Asfyriorum initium Adyabene facit: in cuius parte Arbelitis regio est, quem locū uictoria Alexandri Magni nō finit præteriri. Nam ibi copias Darij fudit, ipsumq; subegit, expugnatissq; eius castris, in reliquo apparatu regis scriniū unguentis refertum reperit, unde primū Romana luxuria fecit ingressum ad odores peregrinos. Aliquantisper tamen uirtute ueterum ab illa uitiorum illecebra defensi sumus, atq; adeo in censuram Publij Crassi, & Iulij Cæsaris, qui edixerunt anno Urbis conditæ quingentesimo sexagesimo quinto, nequis ungueta inueheret peregrina. Postmodū uicerunt nostra uitia, & Senatui adeo placuit odorum delicia, ut ea etiā in penetralibus tenebris uteretur: sicut L. Plotium fratrem L. Plotij bis consulem proscriptum à triumuiris, in Salernitana latebra unguenti odor prodidit.

DE MEDICA ARBORE.

Cap. XLIX.

Hos terrarū ductus excipit Media, cuius arbor inclaudit etiam carminibus Mātuanis. Ingēs ipsa, & cui tale fermē, quale Vnedonibus foliū est: tantum eo differt, quod aculeatum spinosis fastigijs hispidatur. Gestat malum inimicum uenenis, sapore aspero, & amaritudinis mire. Odoris autem fragrantia plus quā iucundum, longēq; sensibile. Verū pomorum illi tanta ubertas inest, ut onere prouentus semper grauetur. Nam protinus atq; poma eius reciderint maturitate, alia protuberant, eaq;
tantum

tantum est opimitati mora, ut foetus decidant antè nati. Vsurpare sibi nemora ista optauerunt & aliæ nationes, per industriam tralati germinis & inserti: sed beneficiũ soli Mediæ datũ, natura resistente terra alia non potuit mutuari.

DE CASPIIS PORTIS.

Caput I.

Caspia portæ panduntur manu itinere manu facto, longo octo millibus passuum. Nam latitudo uix est plaustro permeabilis. In his angustijs etiam illud inter alia difficile, quod præcisorũ laterum saxa liquentibus iter se salis uenis, exudat humorẽ affluētissimũ, qui mox ui caloris constrictus, uelut in glaciẽ coit. Ita labes inuia accessum negat. Præterea octo & uiginti millium passuum tractu ois quoquò idẽ pergitur, nullis puteis uel fontibus, humo arida, sine præsidio sitit. Tum serpentes undique gentium conueniunt, à uerno statim die illuc confluunt. Ita periculi ac difficultatis concordia ad Caspios, nisi hyeme, accessus negatur.

DE DIREO, ET MARGIANA

regione. Caput II.

Caspis ad orientẽ uersus locus est, quod Direum appellatur, cuius ubertati nõ est quod uspiam comparari queat: quem locũ cirumfidunt Tapyri, Anariaci, & Hyrcani. Ei proximat Margiana regio, incluta cœli ac soli commodis, adeo ut in toto ille latifundus uitis

L sola

sola gaudeat. In faciem theatralem montibus clauditur, ambitu stadiorum mille quingentorum, inaccessa penè ob incommodum arenosa solitudinis, quæ per centum et viginti milia passuum undique versum circumfusa est. Regionis huius amœnitatem Alexander Magnus usque adeo miratus est, ut ibi primum Alexandriam cõderet, quam mox à Barbaris excisam, Antiochus Seleuci filius reformavit, et de nuncupatione domus suæ dixit Seleuciam. Cuius urbis circuitus diffunditur in stadia septuaginta quatuor. In hac Orodes Romanos captos Christiana clade deduxit. Et aliud in Cassij: Alexander oppidum excitavit, idque Heraclea dictum dum manebat, sed hoc quoque ab iisdem eversum gentibus, deinde ab Antiocho restitutum, ut ille maluit: Achaïs postmodum nominatum est.

DE OXO AMNE, ET CIRCA EVM

gentibus, de itinere Liberi patris, Herculis, Semiramidis, et Cyri regis termino, deque Camelorum natura.

Cap. LII.

OXus amnis de licu Oxo oritur, cuius cras Heniochi, Bateni, Oxystaga accolunt, sed præcipuam partem Bactri tenent. Bactris præterea est proprius amnis Bactros: unde et oppidum quod incolunt, Bactrum. Gentes huiusce quæ ponè sunt, Paropamisi iugis ambiuntur, quæ aduersa Indi fontibus terminantur. Reliqua includit Oxus flumen. Ultra hos Panda oppidum Sogdianorum, in quorum finibus Alexander Magnus tertiam Alexandriam cõdidit, ad cõtestandos itineris sui terminos. Hic enim locus est.

est, in quo primū à Libero patre, post ab Hercule, deinde à Semiramide, postremò etiā à Cyro aræ sunt cōstitutæ. quòd proximū gloriæ omnes duxerūt. illò usq; promouisse itineris sui metas. Vniuersi eius ductus dūt. xat ab illa terrarū parte Iuxartes fluuius fecit fines, quē tamen Iaxarten soli uocant Bactri: nam Scythæ Silyn nomināt. Hunc eūdē esse Tanain, ex rebus Alexandri Magni crediderūt, Verūm Demodamas dux Seleuci & Antiochi, satis idoneus uero auctor, trāsuectus amnem istū, titulos omnium supergressus est, aliūq; esse quān Tanain deprehendit. Ob cuius gloriæ insigne, dedit nomini suo, ut altaria ibi statueret Apollini Didymæo. Hoc est colliminius, in quo limes Persicus Scythis iungitur, quos Scythas Persæ lingua sua Sacas dicūt, & inuicē Scythæ Persas Chorsaros nominant, montemq; Caucasum Graucasum, id est, ninibus cādicantē. Densissima hic populorum frequētia, cum Parthis legē placiti ab exordio moris incorrupta custodit disciplina. E quibus celeberrimi sunt Massagetae, Essiones, Ariacæ, Sacæ, Dahæ, & Assæi. Post quos immensissimis Barbaris interiacentibus, de ritu aliarum nationū penè incōstanter desinitū aduertimus. Bactri Camelos fortissimos mittunt, licet & Arabia plurimos gignat. Verū hoc differūt, quòd Arabici bina tubera in dorso habēt, singula Bactriani. Hi nunq̄ pedes atterūt. Sūt enim illis recē procis quibusdā pulmūculis uestigia carnulenta. Vnde & cōtraria est labes ābulārib9, nullo fauēte præsidio ad nūsum insistēdi. Habētur in duplex ministeriū, Sūt alij ouerē ferēdo ac cōmodati, alij leues ad pernicitatē. Sed nec illi ultra iustū pōdera recipiūt, nec isti amplius q̄ solita spacia

uolunt egredi. Geniturae cupidine efferantur adeo, ut seuiant cum Venerem requirunt. Oderunt equinum genus. Sitim etiam in quatrimum tolerat. Verum cum occasio bibendi data est, tantum implentur, quantum et satiet desideria praeterita, et in futurum diu proficit. Lutulentas aquas captant, puras refugiunt. Denique, nisi caenosior liquor fuerit, ipsi assidua conculcatione limum excitant, ut turbetur. Durant in annos centum, nisi forte translati in peregrina, insolentia mutati aeris morbos trahant. Ad bella saeminae preparantur. Inuentumque est, ut desiderium eis coitionis quadam castratione execaretur. Putat enim fieri ualidiores, si a coitibus arceantur.

DE SERIBVS, ET SERICO

uellere. Cap. LIII.

Qua ab Scythico Oceano, et mari Caspio in Oceanum Eoum cursus inflectitur, ab exordio huiusce plagae profunde niues, mox longa deserta, post Anthropophagi, gens asperrima, dein spatio seuis-
simis bestiis efferata, ferme dimidia itineris partem impenetrabilem reddiderunt. Quarum difficultatum terminum facit iugum mari imminens, quod Tabim Barbari dicunt. Postquam adhuc longinque solitudines. Sic in tractu eius ora, quae spectat aestiuum orientem, ultra inhumanos situs primos hominum Seres cognoscimus, quae aquarum aspergine inudatis frigidibus, uellera arborum admuniculo depercutunt liquoris, et lanuginis teneram subtilitatem humore domant ad obsequium. Hoc illud est Sericum, in usum publicum damno seueritatis admissum: et quo ostentare potius corpora, quam

uestire, primò fœminis, nunc etiam uiris persuasit luxu-
riæ libido. Seres ipsi quidem mi-tes, & inter se quietissi-
mi. Aliàs uerò reliquorũ mortaliũ cœtus refugiũt, ad eò
ut cæterarũ gẽtiũ cõmercia abnuãt. Primũ corũ fluuium
mercatores ipsi trãseũt, in cuius ripis, nullo inter partes
lìguæ cõmercio, sed depositarũ rerum precia oculis æsti-
mãtes, sua tradunt, nostra non emunt.

DE ATTACIS GENTIBVS.

Cap.

LIIII.

Sequitur Attacenus sinus, & gēs Attacorum, quibus
temperies prærogatiua mirã aëris clementiam sum-
ministrat. Arcent sanè afflatum noxium colles, qui salu-
bri apricitate undiq; secus obiecti prohibet auras pestilẽ-
tes. Atq; ideo, ut Amometus affirmat, par illis & Hyper-
boreis genus uitæ est. Inter hos & Indiã gnarißimi Cyc-
nas locauerunt.

DE INDIA, ET INDORVM MO-
ribus, de eius regionis cœli clemẽtiã, de Indiæ fluminib;,
deque miris in ea animalibus, arboribus, odoramentorũ
generibus, de Indis itẽ preciosis lapidibus. Cap. LV.

AB Emodis montibus auspiciatur India, à meridiano
mari porrecta ad Eoũ, & à septentrione usq; ad
montem Caucasum, Fauonij spiritu saluberrima. In anno
bis æstatem habet, bis legit fruges, uice hyem. Etesijs po-
titur. Hanc Possidonius aduersam Gallie statuit. Sanè
nec quicquam ex ea dubium. Nam Alexandri Magni ar-

mis cōperta, & aliorū postmodū regū diligētia peragrā
 ra, penitus cognitioni nostræ addita est. Megasthenes scia
 nē apud Indicos reges aliquantisper commoratus, res In
 dicas scripsit, ut fidem quam oculis subiecerat, memoria
 daret. Dionysius quoq̄, qui & ipse à Philadelpho rege
 spectator missus est gratta periclitandæ ueritatis, paria
 prodidit. Tradant ergo in India fuisse quinque millia oppi
 dorū præcipua capacitare, populorū nouem millia. Diu
 etiā credita est tertia pars esse terrarū. Nec mirū sit, uel
 de hominū, uel de urbū copia, cū soli Indi nūquā à nata
 li solo recesserint. Indiā Liber pater primus ingressus est,
 utpotē qui Indis subactis primus omnium triumphauit. Ab
 hoc ad Alexandrum Magnum numeratur annorū sex mil
 lia quadringēti quinquaginta unus, additis eo amplius tri
 bus mensibus, habita per reges cōputatione, qui cētū quin
 quagintatres tenuisse medium æuum deprehenduntur. Ma
 ximi in ea amnes Ganges, & Indus: quorū Gangem qui
 dam fontibus incertis nasci, & Nilu modo exūdare perhi
 bēt. Alij uolunt à Scythicis montibus exoriri. Hypasis
 etiā nobilissimus ibi fluuius, qui Alexādi Magni iter ter
 minauit, sicuti aræ in ripa eius positæ probant. Minima
 Gangis latitudo per octo millia passuum, maxima per
 uiginti patet. Altitudo ubi uadosissimus est, mensuram
 centum pedum deuorat. Gangarides extimus est Indiæ
 populus, cuius rex equites mille, Elefantos septin
 gentos, peditum sexaginta millia in apparatu belli ha
 bet. Indorum quidam agros ex recent, militiam plurimi,
 merces alij, optimi ditissimiq̄. Rempubicā curā: reddūt
 iudicia, & sident regibus. Quietū ibi eminentissima sa
 piētis

pietia genus est, uita repletos incensis rogis mortem accersere. Qui uero ferociori secta se dederunt, & sylue fere agunt uia, Elephatos uenatur, quibus perdomus ad mansuetudinē, aut arant, aut uehuntur. In Gerge insula est, populosissima & amplissima continens gentem, quoru rex peditu quinquaginta millia, equitu quatuor millia in armis habet. Omnes sane quicunq; praedi sunt regia potestate, non sine maximo elephatoru, equitu, peditumq; numero, militarē agitant disciplinā. Prasia gens ualidissima Palybotram urbem incolunt, unde quida gentem ipsam Palybotros notarūt. Quoru rex sexcētena millia peditum, equitu triginta millia, elephatoru octo millia omnibus diebus ad stipendiū uocat. Ultra Palybotrā mons Maleus, in quo umbrae hyeme in septentrionis, estate in Austros cadunt, uicissitudine hac durante senis mensibus. Septētriones in eo tractu in año semel, nec ultra quindecim dies apparēt, sicuti autor est Bethō, qui perhibet hoc in pluribus Indiae locis euenire. Indo flumini proximantes, uersa ad meridiem plaga, ultra alios torrentur calore. Deniq; uim sideris prodit hominū color. Mōtana Pygmaei tenēt. At ij quibus est uicinus Oceanus, sine regibus dīgūt, Pādea gens à foeminis regitur, cui reginam primā assignant Hercules filiam. Et Nyfa urbs regioni isti datur. Mons etiam Ioui sacer, Meros nomine, in cuius specu nutritum Liberum patrem ueteres Indi affirmant, ex cuius uocabuli argumento lasciuienti fame creditur Liberum patrem foemine natum. Extra Indi ostium sunt insulae duae, Chryse, & Argyre, adeo foecundae copia metallorum, ut pleriq; eas aurea sola prodiderint & argentea

habere. Indis omnibus promissa caesaries, nō sine fūco cærulei aut crocei coloris. Cultus præcipuus in gēmis. Nullus funerum apparatus. Præterea, ut Iuba & Archelai regum libris editum est, in quantum mores populorum differunt, habitus quoque discrepantissimus est. Alij lineis. alij laneis pepulis uestiuntur: pars nudi, part obsecna tantum amiculati, plurimi etiam flexibilibus libris circumdati. Quidam populi adeo proceri, ut elephanthos uelut equos, facillima insultatione transfiliant. Plurimis placet, neq; animal occidere, neque uesci carnibus. Pleriq; tantum piscibus aluntur, & è mari uiuunt. Sunt qui proximos, parentesq; priusquam annis, aut ægritudine in maciem eant, antè uelut hostias cædunt, deinde peremptorū uiscera epulas habent: quod ibi nō sceleris, sed pietatis loco numerant. Sunt etiā qui cum incubuere morbi, procul à cæteris in secreta abeunt, nihil anxie mortē expectantes. Aspagonū gens laureis uiuet syluis, lucis buxeis. Vitium uerò, & arborū uniuersarū, quibus gratia dulcis est, prouentibus copiosissima. Philosophos habent Indi, Gymnosophistas uocant, qui ab exortu adusq; Solis occasum contentis oculis orbem candentissimi sideris cōtueur in globo igneo, rimātes secreta quædam, arenisq; feruentibus perpetem diem alternis pedibus insistent. Ad montem qui Milo dicitur, habitant quibus auersæ plantæ sunt, & octo ni in platis singulis digiti. Megasthenes per diuersos Indiarū mōtes esse scribit nationes capitibus caninis, armatas unguibus, amictas uestitu tergorū, ad sermonem humanū nulla uoce, sed latratibus tantum sonātes, asperis rictibus. Apud Ctesiam legitur quasdam scæminas ibi semel parere, natoq;

tosq; canos illico fieri. Esse rursus gentem alteram, quæ
 in iuuenta sit cana, nigrescat in senectute, ultra æui nostri
 terminos perenante. Legimus Nonoscelos quoq; ibi na-
 sci singulis cruribus, & singulari pernitate: qui ubi de-
 fendi se uelint à calore, resupinati platarũ suarũ magnitu-
 dine in umbrætur. Gægis fonee qui accolunt, nullius ad escã
 opis indigent. Odore uiuunt pomorũ syluestriũ, longius-
 q; pergentes eadẽ illa in præsidio gerunt, ut olfactu alan-
 tur. Quod si tetriorem spiritũ fortè traxerint, examima-
 ri eos certũ est. Perhibent esse & gentẽ foeminarũ, quæ
 quinquennes cõcipiunt, sed ultra octauũ annũ uiuẽdi spa-
 cium non protrahunt. Sunt qui ceruicibus carent, & in hu-
 meris habent oculos. Sunt qui syluestres, hirti corpora, ca-
 ninis dentibus, stridore terrifico. Apud eos uerò quibus ad
 uiuẽdi rationẽ propesior cura est, multæ uxores in eiusdẽ
 uiri coeunt matrimoniũ: & cũ maritus decesserit, apud
 grauissimos iudices suam quæq; de meritis agunt causam:
 et quæ officiosior cæteris sententia uicerit iudicatiũ, hoc
 palmæ refert præmiũ, ut arbitrato suo ascendat rogũ con-
 iugis, & supremis eius semetipsam det inferias: cæteræ
 nota uiuunt. Enormitas in serpentibus tanta est, ut cer-
 uos, & animantium alia ad parem molem tota hauriant,
 quæmetiã Oceanũ Indicũ quãtus est penetrèt, insulasq;
 magno spacio à continenti separatas, pabulandi petant
 gratia. Id quæ ipsum palam est potentia amplissimæ ma-
 gnitudinis fieri, ut per tantã salititudinẽ ad loca pmeet
 destinata. Sunt illic multæ ac mirabiles bestie, quarũ è
 multitudine & copia partem persequemur. Leucrocota
 uelocitate præcedit feras uniuersas. Ipsa asini magni-

tudie, cerui clunibus, pectore ac cruribus leoninis, capi-
 te camilino, bisulca ungula, ore adusq; aures dehiscente,
 dentium locis ossis perpetuo. Hoc quo ad formam. Voce au-
 tem loquentium hominum sonos emulatur. Est & Bale,
 alias ut equus, cauda uero elephanti, nigro colore, ma-
 xillis aprinis, praeferes cornua ultra cubitale modum longa,
 ad obsequium cuius uelut motus accommodata. Neque enim
 rigent, sed deflectuntur ut usus exigat praeliandi. Quorum
 alterum cum pugnat, protendit, alterum replicat, ut si ictu
 aliquo alterius acumen obtusum fuerit, acies succedat
 alterius. Hippopotamis comparatur, & ipsa sane a aquis
 fluminum gaudet. Indicis turis color fuluus est, uolucris
 pernicious, pilus in contrarium uersus, hiatus omne
 quod caput. Hi quoque circumferunt cornua flexibilitate qua
 maluit, tergi duritia omne telum respuentes, tam immiti fero-
 citate, ut capti animas projiciant furore. Manicora quoque
 nomine inter haec nascitur, triplici dentium ordine coeunte
 uicibus alternis, facie hominis, glaucis oculis, sanguineo
 colore, corpore leonino, cauda ueluti scorpionis aculeo spi-
 culata. Voce tam sibilis, ut imitetur fistularum modulos, tu-
 barumque concitum. humanas carnes audissimè affectat: pe-
 dibus sic uiget, saltu sic potest, ut morari eam nec extentis-
 sima spacia possunt, nec obstacula latissima. Sunt praeter-
 ea boues unicomnes & tricornes, solidis ungulis, nec bi-
 fidis. Sed atrocissimum est Monoceros, monstrum mugitu
 horrido, equino corpore, elephanti pedibus, cauda suilla,
 capite ceruino. Cornu est media eius fronte protenditur,
 splendore mirifico, ad longitudinem pedum quatuor, ita
 acutum, ut quicquid impetat, facile ictu eius profretur.

non uenit

non uenit in hominum potestate, & interim quidē potest, capi nō potest. Aquę etiā gigni miracula nō minora. Anguillas ad tricenos pedes longas educat Cæges, quę Statius Sibofus inter præcipua miracula ait uermibus abūdere, cæruleis nomine & colore. Hi bina habent brachia, longitudinis cubitorū nō minus sennū: ad rō bustis uiribus, ut elephantos ad potum uentitantes, mordicus cōprehensos ipsorū manurapiant in profundū. Indica maria Bilenus habent, ultra spatia quatuor iugerū. Sunt & quos Physteras nūcupāt, qui enormes ultra molē ingentiū colūnarū, super antiēnas se nauiū extollūt, huiusosq; fistulis fluctus ita eructāt, ut nimba saelluue plerūq; deprimāt a lueos nauigācium. Sola india mittit Psitacū auē, colore uiridi, torque puniceo: cuius rostrū tāta duritia est, ut cum ē sublimi precipitatur in saxū, nisi se oris excipiat, & quodā quasi præsidio utatur extraordinarię firmitatis. Caput uerō tā ualēs, ut si quādo ad discēdū plagis sit admonēdus (nam studet, ut quod homines loquatur) ferrea clauicula sit uerberādus. Dū pullus est, atq; ad eō intra alterū ætatis suę annū, quę mōstrata sunt, & citius discit, & tenacius retinet, Maior paulo segnior est, & obliuiofus, & indocilis. Inter nobiles & plebeios discretionē digitorū ficit nūerus. Qui præstāt, quinos in pede habēt digitos, cæteri ternos. Lingua lata, multoq; latior, quā cæteris auibus: unde perficitur, ut articulata uerba penitē loquatur. Quod ingeniū ita Romę delicię miratę sunt, ut Barbari psitacos mercē fecerint. Indorū nemora itā pœrā sublimātur excellicitē, ut trās iaci ne sagittis quē possint. Pomaria ficō habēt, quarū

caudicis

caudices in orbē spacio sex igita passū extuberātur. Ra-
 morū umbrae ambitu bina stadia cōsumūt. Foliorū latitu-
 do formae Amozonicae pelte cōparatur. Pomū eximia sua
 uitatis. Quae palustria sunt, arūdmē creāt ita crassam, ut
 fissis internodijs, lēbi uice uectitet nauigātes. E radicebus
 eius exprimitur humor dulcis ad melleā suauitatē. Tylos,
 Indiae insula est. Ea fert palmas, oleas creat, uineis abūdat.
 Terras omnes hoc miraculo sola uincit, quod quaecunq;
 in ea arbor nascitur, nūquā caret folio. Mōs Caucasus in-
 de incipit, qui maximā orbis partem perpetuis iugis pene-
 trat. Idem fronte qua soli est obuersus, arbores piperis
 ostentat, quas ad iuniperi similitudinem diuersos fructus
 edere asseuerāt. Eorū qui primus erumpit, uelut corylo-
 rum fimbria, dicitur Piper longum. Quod incorruptum
 est, Piper album. Quorum cutem rugosam & torridam
 calor fecerit, Piper nigrum. Qui demum caducus torrea-
 tur feruido sole, uocamen trahit de colore. Atqui ex ipsa
 arbore stringitur, ut est, albū piper dicitur. Sed ut piper
 sola India, ita & Hebenum sola mittit, nec tamen uniuersa,
 uerūm exigua sui parte syluis hoc genus edit. Arbor
 est plerunque tenuis, & frequentior, uimine raro in cras-
 situdinē caudicis extuberata, hiulco cortice, & admo-
 dū reticulato, debiscētibus uenis, adeo ut per ipsos sinus
 pars intima uix tenui libro contegatur. Lignū omne atq;
 mediale eadem fermē & facie, & nitore, qui est in lapi-
 de Gagate. Indi reges ex eo sceptrā sumunt, & quascun-
 q; deorum imagines non nisi ex hebeno habent, iidem fe-
 runt materia ista liquorem non contineri noxium, &
 quicquid maleficum fuerit, tactu eius auerti. Hac gratia

pocula

pocula ex Hebeno habet. Ita nihil mirum si peregre sit in
 pretio, quo etiã ipsi quibus prouenit, honoratur. Hebenũ
 ex India Romæ Mithridatico triumpho primũ Magnus
 Pompeius exhibuit. Mittit India & calamos odoratos, po-
 tentes aduersum intestinæ ægritudinis incommoda. Dat
 & multa alia fragrantia, mirifici spiritus suauitate gra-
 ta. Indicorum lapidum in Adamantibus dignitas prima,
 utpotè qui lymphationes abigant, uenenis resistat, pauitã-
 tium uanos metus pellant. Hæc primũ de ijs prædicari
 oportuit, quæ respicere ad utilitatẽ uidebamus. Nunc red-
 demus, quos, quæ ue Adamantum sint species, & quis co-
 lor cuiq; ximius. In quodam Crystalli genere inuenitur
 materia, in qua nascitur ad aquæ similis splendorem liqui-
 dissimũ, in mucronem sexangulũ utrinq; secus leuiter tur-
 binatus, nec unquam ultra magnitudinem nuclei auilla-
 næ repertus. Huic proximus, in excellētissimo auro depre-
 heditur pallidior, ac magis ad argenti colorẽ renitens.
 Tertius in uenis Cypri apparet, ppior ad areã faciẽ, &
 plurimũ ualet in medicamine, qui Siderites appellatur.
 Quartus in metallis ferrarijs legitur, pondere cæteros
 antecedens, nõ tamen & potestate. Nam & hic, & qui
 in Cypro deprehendũtur, frangi queũt, pleriq; etiã Ada-
 mãte altero perforatur. At illi quos primos diximus, nec
 ferro uincuntur, nec igni domantur. Verũtamẽ si diu san-
 guine hircino macerentur, nec aliter, quàm si calido, uel
 recenti, uel malleis aliquot antè fractis, & incudibus dis-
 sipatis, aliquando cedũt, atq; in particulas dissiliũt. Quæ
 fragmenta scalptoribus in usum insigniẽdæ cuiusq; mo-
 di gemmæ expetũtur. Inter Adamantẽ & Magnctem est
 quedã

quedā naturæ occulta diffinīti, adeo ut iuxta positus nō
 fiat Magnetē rapere ferrum: uel si admotus Magnes
 ferrum traxerit, quasi prædam quandam quicquid Ma-
 gneti hæserit, Adamas rapiat atq; auferat. Lychniē deinde
 de fert India, cuius lucis uigorem flagrantia excitat. lu-
 cerorum, qua ex causa *λυχνία* Græci uocauerūt. Dis-
 plaxi facies, aut in purpureā emicat claritatē, aut mera
 eius suffunditur cocci rubore. Per omne intimū sut, si quī
 dem pura sit, inoffensam admittit perspicuitatem. At si
 excanduit radijs Solis incita, uel ad calorem digitorum
 attritu excitata est, aut palmarum cassi, aut chartarū fila
 ad se rapit, cō. uincit sculpturis resistens. Ac si quando
 insignita est, dum signa exprimit, quasi quodam animalē
 morsu partē ceræ retentat. Beryllōs in sexangulas formas
 Indi atterunt, ut heberem coloris leuitatem, angulorum
 repercussu excitent ad uigorem. Beryllorum genus diui-
 tur in speciem multifariā. Eximij interuirete glauci &
 ceruli temp. ranteo, quondam præferūt puri maris gra-
 tiā. Infra hos sunt Chrysoberylli, qui languidius micātes
 aurea nube circumfundūtur. Chrysoprasos quoq; ex auro
 & Porraceo mixtam lucem trahentes, æquē Beryllorum
 generi adiudicārūt. Hyacinthizontas, scilicet qui hyacin-
 thos propè referant, & ipsos probant. Eos uerò, qui
 Crystallo similes. capillamentis intercurrentibus obscu-
 rantur (hoc enim uitio illorum nomen est) scientissimi la-
 pidum plebi dedunt. Indici reges hoc genus gemma-
 rum in longissimos Cylindros amant fingere, eosq; per-
 foratos elephantorum setis subligantes, monilia habent,
 aut plerunq; ex utroq; capite insertis aureis umbilicis,

ut marcentem faciem ad nitelam incendant pinguiore,
quo per industriam metallo hinc inde addito, fulgentio
rem trahunt lucem.

DE TAPROBANE INSVLA, ET
qua ratione primum innotuerit. Quis illic naviga-
tio. Quis gentis eius mos in rege eligendo. Item
de Conchis, Margaritis, Vnionibus.

Cap. LVI.

TAprobanen insulam, antequam temeritas humana
exquisito penitus mari fidem paderet, diu orbem al-
terum putauerunt, & quidē eum, quem habitare Anti-
chthones crederentur. Verū Alexandri Magni uirtus
ignorantiā publici erroris non tulit ulterius permanere,
sed in hac usq; secreta propagauit nominis sui gloriam.
Missus igitur Onesicritus præfectus classis Macedonica,
terrā istam quanta esset, quid gigneret, quomodo habe-
retur, exploratam notitiæ nostræ dedit. Patet in longitu-
dinem stadiorum septem millium, in latitudinē quinque
milliū. Scinditur amne interfluo. Nā pars eius bestijs &
elephantis repleta est, maioribus multò quàm quos fert
India. Partem homines tenent. Margaritis scatet, &
gemma omnibus. Sita est inter ortum & occasum. Ab
Boo mari incipit, prætenta Indiæ. A Prasiā Indorum
gente, dierum uiginti primò in eam fuit cursus, sed cum
papyraceis & Nili nauibus illò pergeretur: mox cur-
su nostrarum nauium septem dierum iter factum est.
Mare uadosum interiacet altitudinis non amplius se-
nium passuum, certis autem canalibus adeò altum, ut
nullæ unquam ancore ad profundi illius ima potue-
rint

rint peruenire. Nulla in nauigando syderum obseruatio. Nam neq; Septentriones illic cōspiciuntur, nec Vergilia unquā apparent. Lunā ab octaua in sextamdecimā tārū supra terram uident. Lucet ibi Canopos, sidus clarum & amplissimū. Solem orientem dextra habent, occidentē sinistra. Obseruatione itaq; nauigādi nulla suppetēte, per quam ad destinata pergentes, locum capiant: uehūt alites, quarum meatus terram petentium, regendi cursus magistros habent. Quaternis non amplius mensibus in anno nauigatur. Adusq; Claudij principatum de Taprobane hæc tantū noueramus. Tunc enim fortuna patefecit scientiæ uiam latiore. Nam libertus Annij Plocami, qui tunc Rubri maris uectigal administrabat, Arabiā petēs, Aquilonibus præter Carmaniā raptus, quintodecimo demum die appulsus est ad hoc littus, portumq; inuectus, qui Hippuros nominatur. Sex deinde mensibus sermonem perdoctus, admissusq; ad colloquia regis, quæ cōpererat, reportauit: stupuisse scilicet regē pecuniā, quæ capta erat cum ipso, quod tametsi signata disparibus foret uul-tibus, parem tamen haberet modum ponderis. Cuius æqualitatis contemplatione, cum Romanā amicitia flagratius cōcupisceret, Rachia principe legatos adusque nos misit, à quibus cognita sunt uniuersa. Ergo iidem homines corporū magnitudine alios omnes antecedunt. Crines fuso imbuunt, cæruleis oculis, truci uisu, terrifico sono uocis. Quibus immatura mors est, in annos centum æuum trahunt. Alijs omnibus annosa ætas, & penè ultra humanam extenta fragilitatē. Nullus aut ante diem, aut per diem somnus. Noctis partem quieti destinant. Lucis ortū uigilia

*uigilia anteuertūt. Ædificia modicè ab humo tollūt. An-
 nona semper eodē tenore est. Vites nesciunt. Pomis abun-
 dant. Colunt Herculē. In regis electiōe nō nobilitas præ-
 ualet, sed suffragiū uniuersorū. Populus enim eligit spe-
 ctatum moribus, & inueteratæ clemētiae, & iā annis gra-
 uem. Sed hoc in eo quæritur, cui liberi nulli sint. Nā quī
 pater fuerit, etiā si uita spectatus sit, nō admittitur ad re-
 gnādum. Ac si fortè dum regnat, pignus sustulit, exiit
 potestate. Idq; eò maximè custoditur, ne fiat hereditariū
 regnū. Deinde etiam si res maximā præferat æquitatem,
 nolūt ei totū licere. Quādraginta ergo rectores accipit,
 ne i causis capitū solus iudicet. Et sic quoq; si displicuerit
 iudicatū, ad populū puocatur. A quo datis iudicib; septua-
 ginta fertur sentētia, cui necessariò acquiescitur. Cultu rex
 dissimili à cæteris, uestitur sirmate, ut est habitus quo Li-
 berū patrē amiciri uidemus. Quòd si etiā ipse in peccato
 aliquo argutus sit, ac reuictus, morte multatur. Nō tamē
 ut cuiusquā attrectetur manu, sed consensu publico rerū
 omniū interdicitur ei facultas: etiā colloquij potestas pu-
 nito negatur. Culture studēt uniuersi. Interdū uenatibus
 indulgent, nec plebeias agūt prædas, quippe cum Tigri-
 des aut Elephāti tantum requirātur. Maria quoq; piscan-
 tionibus inquietāt, marinasq; testudines capere gaudēt,
 quarū tāta est magnitudo, ut superficies earum domū fa-
 ciat, & numerosam familiam non arctè receptet. Maior
 pars insulæ huius calore ambusta est, & in uastas desinit
 solitudines. Latus eius mare alluit peruiridi colore fru-
 ticosum, ita ut iube arborum plerunq; gubernaculis at-
 terantur. Cernūt latus Sericum de montium suorū iugis.*

Mirantur aurum, & ad gratiam poculorum omnium gemmarum adhibent apparatus. Secant marmora testudinica uarietate. Margaritas legunt plurimas, maximasq;. Conchæ sunt, in quibus hoc genus lapidum requiritur, quæ certo anni tempore luxuriante concepta, sicut rorem uelut maritam, cuius desiderio biant. Et cum lunares maximè liquuntur aspergines, oscitatione quadam hauriunt humorem concupitum. Sic concipiunt, grauidæq; fiunt, & de saginæ qualitate reddunt habitus Vnionum. Nam si purum fuerit quod acceperint, candicant orbiculi lapillorum. si turbidum, aut pallore languescunt, aut rufò innubilantur. Ita magis de cœlo, quàm de mari partus habent. Denique quoties excipiunt matutini aëris semen: fit clarius margaritum: quoties uespere, fit obscurius. Quantoq; magis hauserit, tãtò magis proficit lapidum magnitudo. Si repentè micauerit coruscatio, intempestiuo metu comprimuntur, clausaq; subita formidine, uitia contrahunt abortiuæ. Aut enim per paruuli fiunt scrupuli, aut inanes. Conchis ipsis inest sensus, partus suos maculari timent. Cumq; flagrãtioribus radijs excanduerit dies, ne fuscantur lapides solis calore, subsidunt, & se profundis ingurgitant, ut ab æstu uindicerentur. Huic tamen providentiæ atas opitulatur. Nam candor senectæ disperit, & grandescentibus Conchis flauescunt Margaritæ. In aqua mollis est Vnio, duratur euisceratus. Nunquam duo simul reperiuntur: unde Vnionibus nomen datum. Ultra semunciales inuentos negant. Piscantium insidias timent Conchæ: inde est, ut aut inter scepules,

scopulos, aut inter marinos canes plurimum delitescant. Gregatim natant. Certa examini dux est. Illa si captus sit, etiam quæ euaserint, in plagas reuertuntur. Dat & India Margaritas. Dat & littus Britannicum, sicut diuus Iulius thoracem, quem Veneri genitrici in templo eius dicauit, è Britannicis margaritis factum, subiecta inscriptione testatus est. Lolliam Paulinam Cuij principis coniugem uulgatum est habuisse tunicã ex margaritis, sestertio tunc quadringenties æstimatam. Cuius parandæ auaritia pater ipsius M. Lollius, spoliatis orientis regionibus, offendit Caium Cæsarem Augusti filium, interdictaq; amicitia principis ueneno interijt. Illud quoq; expressit uetus diligentia, quòd Syllanis primum temporibus Romam illati sunt Vniones.

Indicum itinerarium. Cap. i vii.

AB insula Ausea consequens est ad continentem. Igitur à Taprobane Indiam reuertamur. conuenit enim res Indicas uidere. Sed si Indicis aut urbibus, aut nationibus insistamus, egrediemur propositæ cõcinnitatis modũ. Proximã Indo flumini urbẽ habuere Capissam, quam Cyrus diruit. Arachosia Hermãdo flumini impositã Semiramis cõdidit. Cadrusia oppidũ ab Alexandro Magno ad Caucosum cõstitutũ est, ubi & Alexandria, quæ patet amplius stadia triginta. Multa & alia sunt, sed hæc cū eminētissimis. Post Indos mōreanas regiones Ichthyophagi tenēt, quos subactos Alexander Magnus uesci piscibus uetuit, uã antea sic alebantur. Ultra hos de-

serta Carmania, Persis deinde, atque ita nauigatio, in qua Solis insula rubes semper, & omni animantium generi inaccessi, quippe quæ nullum non animal illatum necet. Ex India reuertentes ab Hytani Carmanie flumine septentriones primum uident. Archemenidis in hac plaga sedes fuerunt. Inter Carmaniae promontorium & Arabiam quinquaginta millia passuum interiacent, deinde tres insulae, circa quas Hydri maris ni egrediuntur uicenum cubitorum longitudine. Dicendum hoc loco, quatenus ab Alexandria Aegypti pergatur usq; in Indiam. Nilo uehente, Copton usque Ecesijs flatibus cursus est, Deinde terrestre iter Hydreum tenus. Post transactis aliquot mansionibus, Berenicen peruenitur, ubi Rubri maris portus est. Inde Ocelis Arabia portus tangitur. Proximũ Indiae emporium excipit Muzirum, infame piraticis latronibus. Deinde per diuersos portus Cottonarae succeditur, ad quam monoxylis lintribus Piper conuehunt. Petentes Indiam, ante exortum canis, aut protinus post exortum nauigia media aestate soluunt. Reuertentes nauigant Decembri mense. Secundus ex India uentus est Vulturinus. At cum uentum est in Rubrum mare, aut Africus, aut Auster uehunt. Spacium Indiae decies septies centena & quinquaginta millia passuum proditur. At Carmaniae centum milia, cuius pars non caret uirtibus. Præterea habet genus hominum, qui non alia quàm testudinis carne uiuunt, hirsuti omnia facie tenuis, quæ sola leuis est. Iidem corijs piscium uestiuntur, Chelonophagi cognominati.

DE SINU PERSICO, ATQVE ARABICO, deq; Azanio mari. Cap. LVIII.

IRrumpit hæc littora Rubrum mare, idq; in duos sinus scinditur. Quorum qui ab oriëte est, Persicus appellatur, quandoquidem oram illam habitauere Persidis populi, uicibus & sexagies centena millia passuum circuitu patens. Ex aduerso unde Arabia est, alter Arabicus uocatur. Oceanum uerò qui ibi influit, Azanium nominarunt. Carmania Persis annectitur, quæ incipit ab insula Aphrodisia, uariarum opum diues, tralata quondam in Parthicum nomen, littore quo occasus obiacet, porrecta in millia passuum quinquaginta. Oppidum eius nobilissimum Susa, in quo templum Susiæ Dianæ. A Susis Babytace oppidum centum trigintaquinque millibus passuum distat, in quo mortales uniuersi odio auri coëmunt hoc genus metalli, & abiiciunt in terrarum profunda, ne polluti usu eius, auaritia corrumpant equitatem. Hic inconstantissimus est terrarum modus, nec immeritò, cum aliæ circa Persida nationes schoenis, aliæ parasangis, aliæ incomperta disciplina terras metiantur, & incertâ fidem faciat mensuræ ratio discors.

DE PARTHIA, ET CYRI SEPULCRO. Caput LIX.

Parthia quanta omnis est, à meridie Rubrum mare, à Septentrione Hyrcanum saltum claudit. Regna in ea duodeuiginti dissecantur in duas partes. Undecim quæ
M I dicuntur

dicuntur superiora, incipiunt ab Armenio limite, & Caspio littore porrecta ad terram Scytharū, quibus cōcorditer degunt. Reliqua septem inferiora (sic enim uocant) habēt ab ortu Arios Arianosque, Carmaniam à medio die, Medos ab occidui Solis plaga, à septētrione Hyrcanos. Ipsa autē Media ab occasu transuersa, utraque Parthiæ regna amplectitur. A septentrione Armenia circumdatur. Ab ortu Caspios uidet. A meridie Persidem. Deinde tractus hic procedit usque ad castellum, quod Magi obtinent Passargada nomine. Hic Cyri sepulcrum.

DE BABYLONE, DE ATLANTICO

Oceano, De Gorgonum, ac Fortunatis insulis. Cap. LX.

Chaldeæ gentis caput Babylon est, à Semiramide condita, tam nobilis, ut propter eam & Assyrii, & Mesopotamij in Babylonie nomen transferunt. Vrbs est sexaginta millia passuum circuitu patens, muris circumdata, quorum altitudo ducentos pedes detinet, latitudo quinquaginta, in singulos pedes ternis digitis ultra quam mensura nostra est altioribus, amne interluitur Euphrate. Beli ibi Iouis templum, quem inuentorem celestis discipline tradidit etiam ipsa religio, quæ deum credit. In emulationem urbis huius Ctesiphontem Parthi condiderunt. Tempus est ad Oceani oras reuerti, represso in Aethiopiam stylo. Namque ut Atlanticos aestus occipere ab occidente & Hispania dudum dixeramus, ab his quoque partibus mundi,

Mundi, unde primū Atlantici nomen induat, exprimi par est. Pelagus Azanium usq; ad Æthiopū littora promo- uetur, Æthiopicum ad Mossilicum promontorium, unde rursus oceanus Atlanticus. Iuba igitur uniuerse par- tis, quam plurimi propter solis ardorē peruiam negaue- runt, facta etiam uel gentiū uel insularū commemoratio- ne ad confirmande fidei argumentū, omne illud mare ab India usq; ad Gades uoluit intelligi nauigabile, Cori ta- men flatibus, cuius spiritus præter Arabiam, Ægyptū, Mauritaniā euehere quamuis queat classē, dūmodo ab eo promontorio Indiæ cursus dirigatur, quod alij Leptan- acran, alij Drepanum nominauerunt. Addidit et statio- nū loca, et spaciōrū modum. Nam ab Indica prominētia ad Malachum insulā, affirmat esse quīdecies cētena mi- lia passuum, à Malacho ad Scenē ducenta uigintiquinq; millia. Inde ad Insulam Sadanum centum quinquaginta millia. Sic cōfici ad apertum mare decies octies centena et septuagintaquinq; millia. Idem opinionē pluri- morum, qui ob solis flagrantiam, maximam partis istius regionem ferūt humano generi inaccessam, sic reluctan- tur, ut mercantium ibi transitus infestari ex Arabicis in- sulis dicant, quas Ascitæ habent Arabes, quibus è re nata datū nomen est. Nam bubulis utribus contabulatas crates superponunt, uectatq; hoc ratis genere præ- tereuntes impetunt sagittis uenenatis. Habitari etiam Æthiopiæ adusta Troglodytarum et Ichthyophago- rum nationibus, quorum Troglodytæ tanta pernici- tate polleat, ut feras quas agitant, cursu pedum asse- quantur. Ichthyophagi non secus quàm marinæ bel-

luenando in mari ualent. Ita exquisito Atlantico mari,
 usq; in occasum, etiam Gorgonũ meminit insularũ. Gorgo-
 nes insula, ut accepimus, obuersa sunt promõtorio,
 quod uocamus Hesperionceras. Has incoluerunt Gorgo-
 nes mōstra, et sanè adhuc monstrosa gēs habitat. Distant
 à continenti bidui nauigatione. Prodidit denique Xeno-
 phon Lampfacenus, Hannonem Pœnorum regem in eas
 permeauisse, repertasq; ibi fœminas aliti pernicitate: at-
 q; ex omnibus quæ apparuerāt, duas captas tam hirto at-
 que aspero corpore, ut ad argumentum spectande rei,
 duarum cutes miraculi gratia inter donaria Iunonis sus-
 penderit, quæ durauere usq; in tempora excidij Cartha-
 ginensis. Ultra Gorgonas Hesperidum insula, sicut Sebo-
 sus affirmat, dierũ quadraginta nauigatione in intimos
 maris sinus recesserūt. Fortunatas isulas cõtra Leuã Ma-
 ritaniæ tradūt iacere, quas Iuba sub meridie quidẽ sitas,
 sed proximas occasui dicit. De harum nominibus expecta-
 ri magnum mirum reor, sed infra famam uocabuli res est.
 In prima earum, cui nomen est Ombriõ, edificia nec sunt,
 nec fuerunt. Iuga montium stagnis madescunt. Ferule ibi
 surgunt ad arboris magnitudinem. Earum quæ nigrae
 sunt, expresse liquorem reddunt amarissimum. Quæ
 candidæ, succos reuomunt etiam potui accommoda-
 tos. Alteram insulam Iunoniam appellari ferunt, in
 qua pauxilla ædes ignobiliter ad culmen fastigiata. Ter-
 tia huic proxima eodem nomine, nuda omnia. Quar-
 to loco Capraria appellatur, enormibus lacertis plus
 quàm referta. Sequitur Niuaria ære nebuloso, et coa-
 ctis, ac propterea semper niualis. Deinde Canaria, re-
 pleta

pleta canibus, forma etiam emmētissimis: inde etiam duo
 exhibiti Iubæ regi. In ea ædificiorum durant uestigia.
 Auium magna copia, nemora pomifera, palmeta Caryo-
 tas ferentia, multa nux pinea, larga mella, amnes Siluris
 piscibus abundātes. Perhibent etiam expui in eam
 undoso mari belluas: deinde cum monstra illa
 putredine tabefacta sunt, omnia illic insi-
 ci tetro odore, ideoq; non penitus
 ad nuncupationem suam
 congruere insularum
 qualitatem.

C. Iulij Solini Polyhistor, rerum toto orbe me-
 morabilium thesaurus locupletissimus finit.

Index singulo-

rum capitū huiusce libri, qui C. Iulij Solini Polyhistor inscribitur, siue rerum orbis memorabilium Collectanea.

- C. Iulij Solini uita, per Ioannem Camertem. pag. 3.
C. Iulij Solini in Polyhistora præfatio, ad Autium suum. pag. 8
De origine urbis Romæ. cap. 1. pag. 11
De consecratione urbis. cap. 2. pag. 13
De diuisione anni, & diebus intercalaribus. ca. 3. pa. 19
De homine, & partu eius, deq; prodigiosa fortitudinis uiris, & Alestorio lapide. cap. 4. pag. 26
De similitudine formæ, & corporum proceritate: deq; mēsuræ hominis, & de functorū pudore. ca. 5. pag. 33.
De uelocitate, uisu, & fortitudine. cap. 6. pag. 37
De memoria, de uoce adempta, & adempta, de morum laude, de eloquentia, de pietate, de pudicitia, & felicitate. cap. 7. pag. 40.
De Italia, & eius laudibus, de q; peculiaribus multis quæ in ea reperiuntur. cap. 8. pag. 45
De Corsica, & Catochite lapide. cap. 9. pag. 56
De Sardinia, de solifuga, de sardonio herba, de admirandis aquarum uiribus. cap. 10. pag. 56
De Sicilia

I N D E X.

- De Sicilia & Peloriade terra, & de aquis memorandis,
& montibus. cap. 11. pag. 58
- De insulis Vulcanijs. cap. 12. pag. 63
- Ex tertio Europe sinu, Epeirus, Aetolia, Peloponnesus,
Attica, Boeotia, Phocis: multa insulae, & in his me-
moranda omnia. cap. 13. pag. 63
- De Thessalia, & Magnesia, & altissimis montibus, &
Philippo Macedonum rege, cui alter oculus ad Me-
thonem erutus est. cap. 14. pag. 69
- De Macedonia, & regum successione, ac pernice lapi-
de. cap. 15. pag. 70
- Thracum mores, & instituta, & provinciae situs ac na-
tura. cap. 16. pag. 74.
- Insulae, Claros, cuius facies Aegaeo mari nomen dedit, Cy-
thera, Creta, in qua multa referuntur, quae tum ad
animalium omnium genera, tum ad plantas pertineant.
Carystos, cum aquis Hellopijs mirè salubribus. Cyclades,
Sporades, Atho montis umbra. cap. 17. pag. 77
- De quarto Europe sinu, Hellepötus, Propontis, Bospho-
rus Thracius, & mira de Delphinis. cap. 18. pag. 82
- De Istro, Hypani, & Borusthene fluijs, & Scythiae par-
te, & de memorandis ferè omnibus quae in his nascen-
tur locis. cap. 19. pag. 85
- De Hypani, & Borusthene. cap. 20. pag. 85
- De Hyperboreis, & Rhiphaeis, Cimmerijs, & Hyrcanis,
& Tigribus, Leonibus, & Pantheris. cap. 21. pag. 91.
- De ortu marium internorum, de insula Apollimitarum.
de spatijs inter Scythas & Indos, de formis hominũ,
de cecris, & Tragelaphis. cap. 22. pag. 94.
- De Germania

I N D E X,

- De Germania, de auibus Hercinijs, Bifontibus, & Vris,
de Alcibus, & insulis Oceani septentrionalis, ac de
succino, lapide Callaite, & Cerauniarū generibus.
cap. 23. pag. 97.
- De Gallia, unde in uniuersum orbem aditus patet. Et de
oleo medico. cap. 24. pag. 99
- De Britannia, & lapide Satage. cap. 25. pag. 100
- De Hispania, Gaditano freto, interno mari, & Ocean
no. cap. 26. pag. 103
- De Libya, hortis Hesperidū, monte Atlante. c. 27. p. 107
- De Mauritania, de elephantis. cap. 28. pag. 109
- De Numidia, & in ea ursis. cap. 29. pag. 112
- De Africa, & de omnibus in ea memoria dignis. cap. 30.
pag. 113.
- De Hammanientum gente, deq; in ea domibus sale con
structis. cap. 31. pag. 123
- De Garmanantibus, deq; miro apud eosdem fonte. cap. 32
pag. 123.
- De Æthiopia, de eius regionis hominum obscenis mori
bus, ac eorundem hominum monstrosis formis, de
draconibus, mira q; naturæ ibidem feris alijs, de cin
namomo aromate, deq; Hyacintho lapide. cap. 33
pag. 125.
- Mira de intimis gentibus Libyæ, de lapide Hexecontali
tho. cap. 34. pag. 130
- De Ægypto, de Nili fluminis origine, augmento, ostijs,
de Api boue, de Crocodilis, Trochilo aue, Scincis,
Hippopotamis, Ibide aue, de miris Ægypti arbori
bus, de Alexandria, de Pyramidibus. cap. 35. 131
- De Ara

I N D E X.

- De Arabia, & in ea Thure, & myrrha, de Phœnice ac
Cinnamolgo auibus, deq; Arabum moribus, de lapidum
preciosorum generibus. cap. 36. pag. 138
- De Casio monte, de Pompeij magni sepulcro, deq; Ioppæ
oppido. cap. 37. pag. 142.
- De Iudæa, & de fluminibus in ea, lacubusq; de Balsamo,
de Sodomo & Gomorro, de Essænis gentibus. cap. 38.
pag. 142
- De Scythopoli oppido, & monte Casio. cap. 39. pag. 144
- De Euphrate & Tigride fluminibus, deq; uarijs gemmarum
generibus. cap. 40. pag. 145
- De Cilicia, & antro Coricio, deq; monte Tauro. ca. 41.
pag. 146.
- De Lycia, & Chimææ monstri fabula. cap. 42. pag. 150
- De Asia minori, de Ephesie Dianæ templo, de Alexandri
magni ortu, de inclytis Asiæ scriptoribus, de Phrygia,
de Bonafo quadrupede, de Homeri & Hesiodi
temporibus, de Memnonijs auibus, de Chamæleonte
fera, de Ciconijs, deq; Galatarum origine. c. 43. pa. 151
- De Bithynia & Hylæ raptu, deq; Annibalis exitu ac sepulchro.
cap. 44. pag. 155
- De ora pontica. cap. 45. pag. 156
- De Paphlagonia, & Venetorum origine. cap. 46. pa. 156
- De Cappadocia, & in ea equorum natura. ca. 47. pa. 157
- De Assyria, deq; unguentorum origine. cap. 48. pag. 160
- De Medica arbore. cap. 49. pag. 160
- De Cassijs portis. cap. 50. pag. 161
- De Direo, & Margiana regione. cap. 51. pag. 161
- De Oxo anne, & circa eum gentibus, de itinere Liberti
patris,

I N D E X.

- patris, Herculis, Semiramidis, & Cyri regis termino,
deq; Camelorum natura. cap. 52. pag. 162
- De Scribis, & serico uellere. cap. 53. pag. 164
- De Attacis gentibus. cap. 54. pag. 165
- De India, & Indorum moribus, de eius regionis coeli cle-
mentia, de India fluminibus, deq; miris in ea animalis-
bus, arboribus, odoramentorum generibus, de Indis
item preciosis lapidibus. cap. 55. pag. 165
- De Taprobane insula, & qua ratione primum innotue-
rit. Qualis illic nauigatio. Quis gentis eius mos in
rege eligendo. Item de Conchis, Margaritis, unioni-
bus. cap. 56. pag. 175.
- Indicum itinerarium cap. 57. pag. 179
- De sinu Persico, atq; Arabico, deq; Azanio mari. ca. 58.
pag. 181.
- De Parthia, & Cyri sepulcro. cap. 59. pag. 182
- De Babylone, de Atlantico Oceano, de Gorgoniū ac for-
tunatis insulis. cap. 60. pag. 182.

Finis Indicis omnium capitum Po-
lyhistoris C. Iulij Solini.

Regestum.

A B C D E F G H I K L M.

Omnes sunt quaterniones.

Lugduni

sumptu hæredum Sîmonis Vincentij
Mathias Bon home excudebat
anno publicæ salutis Mille-
fimo quingêtesimo un-
dequadragesimo
Mêse Septêb.

28

5580

